

Rzeczpospolita
Polska

**DOLNY
ŚLĄSK**

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Sprawozdanie końcowe z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020

Wrocław, 14 styczeń 2026 r.

Spis treści

1. IDENTYFIKACJA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA Z WDRAŻANIA.....	4
2. PRZEGLĄD WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO	5
2.1. Informacja finansowa	5
2.2. Realizacja celów.....	7
2.3. Instrumenty finansowe	7
3. WDRAŻANIE OSI PRIORYTETOWYCH	8
3.1. Przegląd wdrażania.....	8
3.2. Wspólne wskaźniki i wskaźniki specyficzne dla Programu	20
3.3. Cele pośrednie i końcowe określone w Ramach Wykonania	20
3.4. Dane finansowe	21
4. PODSUMOWANIE PRZEPROWADZONYCH EWALUACJI.....	21
5. INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA INICJATYWY NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH ...	24
6. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA	25
6.a Kwestie mające wpływ na wykonanie Programu i podjęte działania.....	25
6.b Ocena, czy postępy poczynione w zakresie celów pośrednich są wystarczające, aby zapewnić ich realizację, wskazanie wszelkich podjętych lub planowanych działań naprawczych	28
7. STRESZCZENIE PODAWANE DO WIADOMOŚCI PUBLICZNEJ	29
8. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH	29
9. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH	33
10. POSTĘPY W PRZYGOTOWANIU I WDRAŻANIE DUŻYCH PROJEKTÓW I WSPÓLNYCH PLANÓW DZIAŁANIA	33
10.1. Duże projekty	33
10.2. Wspólne plany działania.....	33
11. OCENA WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO	33
11.1. Realizacja Osi Priorytetowych i celów Programu	33
11.1.1. Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje (CT 1, CT 3).....	33
11.1.2. Oś Priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne (CT 2).....	39
11.1.3. Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna (CT 4)	40
11.1.4. Oś Priorytetowa 4 Środowisko i zasoby (CT 5, CT 6)	46
11.1.5. Oś Priorytetowa 5 Transport (CT 7).....	52
11.1.6. Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)	54
11.1.7. Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna (CT 10).....	57
11.1.8. Oś Priorytetowa 8 Rynek pracy (CT 8)	59
11.1.9. Oś Priorytetowa 9 Włączenie społeczne (CT 9).....	65
11.1.10. Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)	68
11.1.11. Oś Priorytetowa 11 Pomoc Techniczna	73
11.1.12. Oś Priorytetowa 12 REACT-EU (PI 13i)	73
11.1.13. Oś Priorytetowa 13 Pomoc Techniczna REACT-EU (PI 13i)	75
11.2. Szczególne przedsięwzięcia mające na celu promowanie równouprawnienia płci oraz zapobieganie dyskryminacji, w tym w szczególności zapewnienie dostępności dla osób	

z niepełnosprawnościami, i rozwiązania wdrożone, aby zapewnić włączenie punktu widzenia pŁci do Programu i operacji	76
11.3. Zrównoważony rozwój	77
11.4. Sprawozdania dotyczące wsparcia wykorzystanego na cele dotyczące zmiany klimatu	78
11.5. Rola partnerów we wdrażaniu Programu	79
12. PLAN EWALUACJI ORAZ DZIAŁANIA I INFORMACYJNO-PROMOCYJNE	80
12.1. Postępy w realizacji Planu Ewaluacji oraz wykorzystanie wyników ewaluacji	80
12.2. Wyniki działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych w ramach Strategii komunikacji	81
13. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH	84
14. DODATKOWE INFORMACJE	84
14.1. Postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, w tym rozwoju regionów, które cierpią na skutek sytuacji demograficznej oraz stałych lub naturalnych niekorzystnych warunków, zintegrowanych inwestycji terytorialnych, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu operacyjnego	84
14.2. Postępy w realizacji przedsięwzięć mających na celu zwiększenie zdolności instytucji i beneficjentów w państwach członkowskich w zakresie zarządzania funduszami i korzystania z nich	85
14.3. Postępy w realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych	86
14.4. Wkład Programu w strategię makroregionalną i strategię morską	87
14.5. Postęp w realizacji przedsięwzięć w dziedzinie innowacji społecznych	88
14.6. Postęp we wdrażaniu działań w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w odniesieniu do społeczności zmarginalizowanych i osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz mŁodych ludzi, którzy nie pracują, w tym, w stosownych przypadkach, wykorzystane środki finansowe	88
15. INFORMACJA FINANSOWA NA POZIOMIE OSI PRIORYTETOWYCH I PROGRAMU	90
16. INTELIGENTNY, TRWAŁY WZROST GOSPODARCZY SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU	90
17. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA — RAMY WYKONANIA	95
18. INICJATYWA NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH	95
Wykaz tabel do Sprawozdania końcowego z realizacji RPO WD 2014-2020	96

Załączniki:

Załącznik I. Wykaz wszystkich operacji podzielonych na fazy między okresem 2014-2020 a okresem 2021-2027.

Załącznik II. Wykaz operacji niefunkcjonujących.

Załącznik III. Wykaz operacji, w sprawie których trwa postępowanie krajowe / operacji zwieszonych w wyniku postępowania sądowego lub odwołania administracyjnego o skutku zwieszającym.

Załącznik IV. Sprawozdanie z wdrażania instrumentów finansowych.

Załącznik IV.A. Sprawozdanie z wdrażania instrumentów finansowych – Pośrednicy Finansowi.

Załącznik V. Streszczenie Sprawozdania końcowego z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020.

1. IDENTYFIKACJA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA Z WDRAŻANIA

CCI	CCI 2014PL16M2OP001
Nazwa programu	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020
Wersja	21.0
Rok sprawozdawczy	końcowe
Data zatwierdzenia sprawozdania przez Komitet Monitorujący	

2. PRZEGLĄD WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

(art. 50 ust. 2 i art. 111 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

2.1. Informacja finansowa

Alokacja Programu (UE) – 2 287 138 013 EUR

EFRR – 1 653 507 530 EUR

EFS – 633 630 483 EUR

W ramach Programu ogłoszono 455 naborów, w odpowiedzi na które złożono 10 091 wniosków o dofinansowanie w zakresie:

EFRR – 281 naborów (7 006 wniosków),

EFS – 174 nabory (3 085 wniosków).

Wnioskowane środki UE stanowiły 146,16% alokacji Programu, tj. 3,34 mld EUR¹:

EFRR – 134,99% alokacji EFRR (2,23 mld EUR),

EFS – 175,29% alokacji EFS (1,11 mld EUR).

Wskazuje to na realne potrzeby oraz duże zainteresowanie potencjalnych beneficjentów zarówno inwestycjami infrastrukturalnymi, jak również działaniami społecznymi.

Zrealizowano 6 808 projektów o wartości ogółem w wysokości 3 440 795 800,54 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 2 933 012 331,27 EUR,

środki UE – 2 358 366 279,36 EUR, tj. 103,11% alokacji Programu,

krajowe środki publiczne – 358 729 035,90 EUR.

EFRR – 5 003 projekty o wartości ogółem w wysokości 2 663 006 656,99 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 2 162 275 855,41 EUR,

środki UE – 1 704 626 540,55 EUR, tj. 103,09% alokacji EFRR,

krajowe środki publiczne – 268 258 713,81 EUR;

EFS – 1 805 projektów o wartości ogółem w wysokości 777 789 143,55 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 770 736 475,86 EUR,

środki UE – 653 739 738,81 EUR, tj. 103,17% alokacji EFS,

krajowe środki publiczne – 90 470 322,09 EUR.

Wszystkie projekty zostały zakończone i rozliczone.

Beneficjenci złożyli 35 500 wniosków o płatność, na podstawie których wypłacono środki UE w łącznej wysokości 2 358 366 279,36 EUR, w tym:

EFRR – 1 704 626 540,55 EUR,

EFS – 653 739 738,81 EUR.

¹ Do przeliczeń przyjęto kurs EBC z dn. 30.10.2025 r., tj. 1 EUR = 4,2450 PLN.

Przekroczenie kwot alokacji UE wynika z przeliczenia danych finansowych na EUR i zastosowanego kursu EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły łącznie 2 823 443 435,42 EUR:

EFRR – 2 088 075 293,99 EUR

EFS – 735 368 141,43 EUR.

zakres interwencji projektów

zidentyfikowano 55 kategorii;

największa wartość środków UE przypada na kategorie:

013 Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne – 9,21% alokacji Programu

102 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników – 6,31%

034 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane – 5,62%

001 Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach – 5,42%

obszar realizacji

01 i 02 Obszary miejskie – 4 941 projektów, kwota UE 1 510 234 732 EUR (66,03% alokacji Programu)

03 Obszary wiejskie – 1 697 projektów, kwota UE 527 429 926,18 EUR (23,06%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 23 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

19 Edukacja – 1 209 projektów, kwota UE 339 557 355,02 (14,85% alokacji Programu)

18 Administracja publiczna – 440 projektów, kwota UE 317 153 314,08 (13,87%)

12 Transport i składowanie – 78 projektów, kwota UE 301 681 290,93 (13,19%)

rodzaj beneficjentów

projekty realizowane były głównie przez:

– jednostki samorządu terytorialnego – 1 714 projektów; kwota UE 1 255 228 982,97 EUR (54,88% alokacji Programu)

– przedsiębiorstwa, przedsiębiorcy – 4 015 projektów; kwota UE 578 272 580,60 EUR (25,28%)

– fundacje i stowarzyszenia – 598 projektów; kwota UE 200 992 981,68 EUR (8,79%)

– bank (instrumenty finansowe) – 5 projektów; kwota UE 127 324 439,01 EUR (5,57%)

instrumenty ZIT

na realizację Zintegrowanych Instrumentów Terytorialnych przeznaczono 531 898 611 EUR (23,26% alokacji Programu)

zrealizowano 1 183 projekty, w których kwota UE wyniosła 545 226 907,29 EUR (23,84%).

2.2. Realizacja celów

Cele końcowe dla 2023 r. określone w Ramach Wykonania zostały osiągnięte. Wskaźniki rzeczowe zrealizowane zostały w założonej w Programie wartości docelowej lub ją przekroczyły. Wartość docelowa wskaźników finansowych została przekroczona w 6 przypadkach, natomiast w 4 ukształtowała się niewiele poniżej 100%.

Wskaźniki wykazano w oparciu o wnioski beneficjentów o płatność.

W przypadku EFS dodatkowo korzystano z systemu gromadzenia danych uczestników projektów.

Wskaźniki Ram wykonania zostały przedstawione w Tabeli 5.

Szczegółowe informacje na temat poziomu realizacji wskaźników programowych zostały przedstawione w tabelach 2A, 2C, 3A, 4A i 4B.

2.3. Instrumenty finansowe

Wartość środków UE przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych – **120 820 522,11 EUR** (5,28% alokacji Programu)

– EFRR – 118 158 631,71 EUR

– EFS – 2 661 890,40 EUR

Beneficjentem wdrażającym instrumenty finansowe był Bank Gospodarstwa Krajowego (Menadżer Funduszu Funduszy).

Priorytet Inwestycyjny 3c (OP 1)

Alokacja z EFRR: 82 482 891,24 EUR

Wsparcie skierowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Wspierane były przedsięwzięcia zwiększające zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach, inwestycje przyczyniające się do zwiększenia konkurencyjności. Podczas pandemii COVID-19 przedsiębiorstwa uzyskały wsparcie na finansowanie bieżącej działalności.

Priorytet Inwestycyjny 4a (OP 3)

Alokacja EFRR: 11 212 636,07 EUR

Wsparcie skierowane do wspólnot samorządowych, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.

Wspierane były przedsięwzięcia mające na celu produkcję energii elektrycznej lub ciepłej z OZE.

Priorytet Inwestycyjny 4b (OP 3)

Alokacja EFRR: 15 349 931,14 EUR

Wsparcie skierowane do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Wsparcie skierowane było na zwiększenie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach.

Priorytet Inwestycyjny 4c (OP 3)

Alokacja EFRR: 9 113 173,26 EUR

Wsparcie skierowane do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, TBS.

Wsparcie przeznaczone było na zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych.

Priorytet Inwestycyjny 8iii (OP 8)

Alokacja EFS: 2 661 890,40 EUR

Wsparcie skierowane do osób powyżej 30 roku życia bez zatrudnienia.

Wsparcie skierowane było na tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy – tworzenie przedsiębiorstw i rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Więcej informacji na temat instrumentów finansowych przedstawiono w pkt. 8 Sprawozdania.

3. WDRAŻANIE OSI PRIORYTETOWYCH

(art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

3.1. Przegląd wdrażania

Dodatkowe informacje na temat wdrażania poszczególnych Osi Priorytetowych przedstawiono w pkt. 11.1 Sprawozdania.

Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i Innowacje (CT 1, CT 3)

Alokacja OP 1 (EFRR) – 350 167 371 EUR

Ogłoszono 68 naborów, wpłynęło 4 896 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 597,38 mln EUR (170,60% alokacji OP 1).

Zrealizowano 3 517 projektów o wartości ogółem 593 672 873,94 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 488 494 310,03 EUR,

środki EFRR – 345 371 388,70 EUR, tj. 98,63% alokacji OP 1,

krajowe środki publiczne – 17 934 717,15 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 345 371 388,70 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 469 874 257,47 EUR.

W ramach OP 1 wsparto 2 571 przedsiębiorstw w celu zniwelowania skutków pandemii COVID-19. Wartość wypłaconych środków EFRR – 43 610 456,80 EUR.

rodzaj projektów

infrastruktura przedsiębiorstw (31,76% alokacji OP 1), instrumenty finansowe (24,65%), wsparcie infrastruktury B+R (24,64%), usługi dla przedsiębiorstw świadczone przez IOB (17,43%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa (50,79% alokacji OP 1), bank (instrumenty finansowe) (24,65%), uczelnie wyższe (11,34%), jednostki samorządu terytorialnego (8,93%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 43,77%

02 małe obszary miejskie – 15,89%

03 obszary wiejskie – 12,76%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 206, wkład UE 46 103 293,23 EUR (97,94% alokacji ZIT w OP 1)

wybrane efekty

- ✓ Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje – 4 234,
- ✓ Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje – 2 446,
- ✓ Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi – 444,
- ✓ Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub B+R – 28 210 947,54 EUR,
- ✓ Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych – 117,49 ha,
- ✓ Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – 939,07 EPC.

Oś Priorytetowa 2 Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (CT 2)

Alokacja OP 2 (EFRR) – 57 699 674 EUR

Ogłoszono 7 naborów, wpłynęło 199 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 99,08 mln EUR (171,72% alokacji OP 2).

Zrealizowano 130 projektów o wartości ogółem 72 744 229,89 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 69 462 984,22 EUR,

środki EFRR – 58 373 591,98 EUR, tj. 101,17% alokacji OP 2,

krajowe środki publiczne – 9 759 728,68 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 58 373 591,98 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczone do KE wyniosły 67 576 857,24 EUR.

rodzaj projektów

e-usługi publiczne (67,71% alokacji OP 2), tworzenie i rozwój elektronicznych usług (23,73%), digitalizacja zasobów (9,72%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (65,67% alokacji OP 2), zakłady opieki zdrowotnej (23,48%), przedsiębiorstwa (5,82%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 44,02%

02 małe obszary miejskie – 33,26%

03 obszary wiejskie – 23,89%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 52, wkład UE 15 001 647,23 EUR (98,22% alokacji ZIT w OP 2)

wybrane efekty

- ✓ Liczba urzędów, które wdrożyły katalog rekomendacji dotyczących awansu cyfrowego – 62 szt.,
- ✓ Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 – 1 845 szt.,
- ✓ Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego – 162 szt.

Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna (CT 4)

Alokacja OP 3 (EFRR) – 443 759 006 EUR

Ogłoszono 54 nabory, wpłynęło 717 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 553,05 mln EUR (124,63% alokacji OP 3).

Zrealizowano 538 projektów o wartości ogółem 700 603 656,54 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 584 043 229,24 EUR,

środki EFRR – 465 157 032,29 EUR, tj. 104,82% alokacji OP 3,

krajowe środki publiczne – 73 666 883,50 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 465 157 032,29 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczone do KE wyniosły 562 137 546,26 EUR.

rodzaj projektów

termomodernizacja (59,63% alokacji OP 3), zakup taboru i infrastruktura na potrzeby czystego transportu (15,21%), systemy grzewcze i instalacje OZE (11,32%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (69,26% alokacji OP 3), przedsiębiorstwa (17,85%), bank (instrumenty finansowe) (8,61%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 29,61%

02 małe obszary miejskie – 40,32%

03 obszary wiejskie – 25,77%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 191, wkład UE 167 692 632,37 EUR (103,21% alokacji ZIT w OP 3)

wybrane efekty

- ✓ Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 2 915 szt.,
- ✓ Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE – 5 175 szt.,
- ✓ Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła – 11 339 szt.,

- ✓ Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 1 522 282 m²,
- ✓ Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii – 12 026 szt.,
- ✓ Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej – 160 357 MWh/rok,
- ✓ Długość wspartej infrastruktury rowerowej – 222,89 km,
- ✓ Liczba zakupionego taboru dla komunikacji miejskiej – 199 szt.

Oś Priorytetowa 4 Środowisko i zasoby (CT 5, CT 6)

Alokacja OP 4 (EFRR) – 175 435 298 EUR

Ogłoszono 40 naborów, wpłynęło 293 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 251,70 mln EUR (143,47% alokacji OP 4).

Zrealizowano 188 projektów o wartości ogółem 292 936 956,52 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 222 682 599,06 EUR,

środki EFRR – 179 900 321,67 EUR, tj. 102,55% alokacji OP 4,

krajowe środki publiczne – 36 262 683,98 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 179 900 321,67 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 215 676 676,92 EUR.

rodzaj projektów

infrastruktura sieci kanalizacyjnej (32,01% alokacji OP 4), renowacja zabytków (19,72%), gospodarka odpadami (14,80%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (69,99% alokacji OP 4), przedsiębiorstwa (21,53%), fundacje i stowarzyszenia (8,27%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 15,49%

02 małe obszary miejskie – 37,66%

03 obszary wiejskie – 49,15%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 73, wkład UE 54 538 110,61 EUR (103,87% alokacji ZIT w OP 4)

wybrane efekty

- ✓ Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów – 91 173 ton/rok,
- ✓ Długość sieci kanalizacji sanitarnej – 263,52 km,
- ✓ Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków – 92 553 os.,
- ✓ Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – 26 szt.,
- ✓ Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – 58 szt.,
- ✓ Liczba wspartych form ochrony przyrody – 117 szt.,

- ✓ Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony – 491,23 ha,
- ✓ Pojemność obiektów małej retencji – 149 381 m³.

Oś Priorytetowa 5 Transport (CT 7)

Alokacja OP 5 (EFRR) – 340 626 305 EUR

Ogłoszono 41 naborów, wpłynęło 50 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 355,16 mln EUR (104,27% alokacji OP 5).

Zrealizowano 42 projekty o wartości ogółem w wysokości 519 183 589,62 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 427 805 722,31 EUR,
środki EFRR – 362 434 968,59 EUR, tj. 106,40% alokacji OP 5,
krajowe środki publiczne – 62 537 185,89 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 362 434 968,59 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczone do KE wyniosły 412 918 509,51 EUR.

rodzaj projektów

infrastruktura drogowa (57,49% alokacji OP 5), infrastruktura kolejowa (36,24%), zakup taboru kolejowego (12,68%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (62,00% alokacji OP 5), przedsiębiorstwa (44,40%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 51,28%
02 małe obszary miejskie – 19,00%
03 obszary wiejskie – 23,44%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 15, wkład UE 104 773 602,71 EUR (102,92% alokacji ZIT w OP 5)

wybrane efekty

- ✓ Całkowita długość wybudowanych nowych dróg – 53,63 km,
- ✓ Całkowita długość przebudowanych dróg – 101,61 km,
- ✓ Całkowita długość zrewitalizowanych linii kolejowych – 133 km,
- ✓ Pojemność zakupionego taboru kolejowego – 5 929 os.

Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)

Alokacja OP 6 (EFRR) – 188 688 836 EUR

Ogłoszono 27 naborów, wpłynęło 602 wnioski o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 253,13 mln EUR (134,15% alokacji OP 6).

Zrealizowano 404 projekty o wartości ogółem w wysokości 308 269 595,61 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 240 900 682,32 EUR,
środki EFRR – 194 141 706,73 EUR, tj. 102,89% alokacji OP 6,
krajowe środki publiczne – 39 269 444,72 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 194 141 706,73 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 233 889 671,41 EUR.

rodzaj projektów

modernizacja i wyposażenie zakładów opieki zdrowotnej (40,10% alokacji OP 6), rewitalizacja budynków i przestrzeni publicznej (39,66%), rewitalizacja lokali mieszkalnych (10,85%)

W okresie pandemii COVID-19 wsparto jednostki ochrony zdrowia (23 placówki) – zrealizowano 2 projekty, w których wsparcie UE wyniosło 23 550 783,58 EUR.

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (62,48% alokacji OP 6), zakłady opieki zdrowotnej (26,32%), wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe (7,47%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 57,06%
02 małe obszary miejskie – 31,14%
03 obszary wiejskie – 14,68%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 260, wkład UE 61 145 088,58 EUR (103,59% alokacji ZIT w OP 6)

wybrane efekty

- ✓ *Liczba wspartych obiektów świadczenia usług społecznych – 49 szt.,*
- ✓ *Liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej – 722 os.,*
- ✓ *Liczba wspartych podmiotów leczniczych – 86 szt.,*
- ✓ *Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi – 572 711 os.,*
- ✓ *Liczba zrewitalizowanych budynków mieszkalnych – 405 szt.*

Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna (CT 10)

Alokacja OP 7 (EFRR) – 62 539 616 EUR

Ogłoszono 24 nabory, wpłynęło 206 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 91,39 mln EUR (146,13% alokacji OP 7).

Zrealizowano 146 projektów o wartości ogółem 127 377 378,85 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 86 701 355,82 EUR,
środki EFRR – 63 327 803,87 EUR, tj. 101,26% alokacji OP 7,
krajowe środki publiczne – 22 734 602,21 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 63 327 803,87 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 85 255 142,73 EUR.

rodzaj projektów

obiekty edukacji ogólnej (41,18% alokacji OP 7), infrastruktura szkół zawodowych (34,87%), infrastruktura przedszkolna (25,21%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (95,53%), fundacje i stowarzyszenia (3,58%), kościoły i związki wyznaniowe (1,55%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 28,27%
02 małe obszary miejskie – 37,53%
03 obszary wiejskie – 35,46%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 62, wkład UE 27 374 726,11 EUR (100,36% alokacji ZIT w OP 7)

wybrane efekty

- ✓ *Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 31 szt.,*
- ✓ *Liczba użytkowników wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – 3 652 os.,*
- ✓ *Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej – 124 szt.,*
- ✓ *Liczba użytkowników wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej – 87 419 os.,*
- ✓ *Liczba wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 104 szt.,*
- ✓ *Liczba użytkowników wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego – 37 870 os.*

Oś Priorytetowa 8 Rynek pracy (CT 8)

Alokacja OP 8 (EFS) – 260 122 371 EUR

Ogłoszono 40 naborów, wpłynęło 1 106 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 509,35 mln EUR (195,81% alokacji OP 8).

Zrealizowano 508 projektów o wartości ogółem 315 663 023,35 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 311 139 922,89 EUR,
środki EFS – 264 078 506,83 EUR, tj. 101,52% alokacji OP 8,
krajowe środki publiczne – 35 060 761,42 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 264 078 506,83 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 297 457 476,90 EUR.

rodzaj projektów

pośrednictwo pracy (55,49%), bezzwrotne dotacje na rozwój przedsiębiorczości (18,13%), opieka nad dziećmi do lat 3 (15,57%)

W ramach OP 8 w celu wsparcia przedsiębiorców w okresie pandemii COVID-19 środki w wysokości 45 052 666,32 EUR przekazano 26 Powiatowym Urzędом Pracy.

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (50,34% alokacji OP 8), przedsiębiorstwa (32,82%), fundacje i stowarzyszenia (15,58%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 24,80%
02 małe obszary miejskie – 38,68%
03 obszary wiejskie – 22,07%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 24, wkład z UE 4 337 085,07 EUR (101,49% alokacji ZIT w OP 8)

wybrane efekty

- ✓ *Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem – 66 046 os.,*
- ✓ *Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem – 3 592 os.,*
- ✓ *Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 14 828 os.,*
- ✓ *Liczba MŚP objętych usługami rozwojowymi – 4 029 szt.,*
- ✓ *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 – 4 463 szt.,*
- ✓ *Liczba osób objętych programem zdrowotnym – 94 314 os.*

Oś Priorytetowa 9 Włączenie społeczne (CT 9)

Alokacja OP 9 (EFS) – 133 192 658 EUR

Ogłoszono 51 naborów, wpłynęło 750 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 258,06 mln EUR (193,75% alokacji OP 9).

Zrealizowano 417 projektów o wartości ogółem 165 952 313,77 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 165 016 192,26 EUR,
środki EFS – 139 800 639,62 EUR, tj. 104,96% alokacji OP 9,
krajowe środki publiczne – 17 220 871,50 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 139 800 639,62 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 155 766 526,29 EUR.

rodzaj projektów

integracja i aktywizacja (59,91% alokacji OP 9), usługi asystenckie i opiekuńcze nad osobami niesamodzielnymi (17,27%), przedsiębiorczość społeczna (9,82%)

W okresie pandemii COVID-19 na wsparcie osób świadczących usługi zdrowotne, opiekuńcze oraz na gospodarkę społeczną przeznaczono 8 021 224,33EUR (30 projektów).

rodzaj beneficjentów

fundacje i stowarzyszenia (63,39%), jednostki samorządu terytorialnego (31,64%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 27,52%
02 małe obszary miejskie – 53,12%
03 obszary wiejskie – 16,05%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 47, wkład UE 10 542 794,77 EUR (101,81% alokacji ZIT w OP 9)

wybrane efekty

- ✓ *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem – 44 095 os.,*
- ✓ *Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem – 8 659 os.,*
- ✓ *Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – 1 322 szt.,*
- ✓ *Liczba podmiotów objętych wsparciem w zakresie przeciwdziałania skutkom COVID-19 – 288 szt.*

Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)

Alokacja OP 10 (EFS) – 153 715 454 EUR

Ogłoszono 73 nabory, wpłynęło 1 178 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 247,62 mln EUR (161,09% alokacji OP 10).

Zrealizowano 829 projektów o wartości ogółem 188 104 226,85 EUR w tym:
wydatki kwalifikowalne – 186 530 481,23 EUR,
środki EFS – 158 018 213,06 EUR, tj. 102,80% alokacji OP 10,
krajowe środki publiczne – 21 981 188,97 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 158 018 213,06 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 178 408 642,70 EUR.

rodzaj projektów

podniesienie jakości nauczania w placówkach oświatowych (56,72% alokacji OP 10), staże i praktyki zawodowe (38,86%), szkolenia i kursy dla osób dorosłych (7,21%)

W ramach OP 10 środki w wysokości 11 241 213,59 EUR przekazano placówkom oświatowym na zapewnienie nauki zdalnej w czasie pandemii COVID-19 (189 projektów).

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (52,67% alokacji OP 10), fundacje i stowarzyszenia (23,92%), przedsiębiorstwa (17,96%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 33,54%
02 małe obszary miejskie – 33,41%
03 obszary wiejskie – 35,65%

instrumenty ZIT

zrealizowane projekty – 253, wkład UE 53 717 926,61 EUR (103,66 % alokacji ZIT w OP 10)

wybrane efekty

- ✓ *Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej – 16 181 os.,*
- ✓ *Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK – 7 274 os.,*
- ✓ *Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem – 22 853 os.,*
- ✓ *Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia – 18 638 os.,*
- ✓ *Liczba uczniów podnosząca kompetencje kluczowe i uniwersalne – 239 579 os.,*
- ✓ *Liczba osób wpartych w związku z pandemią COVID-19 – 75 150 os.,*
- ✓ *Liczba osób, którym udzielono czasowej ochrony w związku z wojną na Ukrainie – 3 951 os.*

Oś Priorytetowa 11 Pomoc Techniczna

Alokacja OP 11 (EFS) – 86 600 000 EUR

Ogłoszono 10 naborów, wpłynęło 51 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 95,68 mln EUR (110,48% alokacji OP 11).

Zrealizowano 51 projektów o wartości ogółem 108 069 579,58, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 108 049 879,48 EUR,
środki EFS – 91 842 379,30 EUR, tj. 106,05% alokacji OP 11,
krajowe środki publiczne – 16 207 500,20 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 91 842 379,30 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 103 735 495,54 EUR.

rodzaj projektów

działania związane z zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem i kontrolą Programu

rodzaj beneficjentów

samorządowe jednostki organizacyjne

obszar realizacji

07 nie dotyczy

wybrane efekty

- ✓ *Liczba uczestników szkoleń, pracowników instytucji – 4 854 os.*
- ✓ *Liczba uczestników szkoleń dla beneficjentów – 11 557 os.*
- ✓ *Liczba zorganizowanych spotkań, konferencji, seminariów – 223 szt.*
- ✓ *Poziom fluktuacji pracowników w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie (założono 12%) – 6,09%.*

Oś Priorytetowa 12 REACT-EU (PI 13i)

Alokacja OP 12 (EFRR – REACT-EU) – 34 391 424 EUR

Ogłoszono 18 naborów, wpłynęło 41 wniosków o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 30,88 mln EUR (89,79% alokacji OP 12).

Zrealizowano 36 projektów o wartości ogółem 47 968 891,45 EUR, w tym:
wydatki kwalifikowalne – 41 935 487,84 EUR,
środki EFRR – 35 707 664,84 EUR, tj. 103,83% alokacji OP 12,
krajowe środki publiczne – 6 056 044,99 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 35 707 664,84 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 40 506 701,20 EUR.

rodzaj projektów

zakup sprzętu medycznego i wyposażenia (43,80% alokacji OP 12), termomodernizacja budynków publicznych (33,40%), infrastruktura przedszkolna, szkolna, społeczna (26,62%)

W ramach OP 12 środki przekazano 14 placówkom medycznym w celu wsparcia leczenia post-covidowego (15 064 557,83 EUR) oraz 11 gminom na zapewnienie czasowego pobytu uchodźców z Ukrainy (9 154 715,00 EUR).

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego (61,28%), zakłady opieki zdrowotnej (38,05%), przedsiębiorstwa (4,50%)

obszar realizacji

01 duże obszary miejskie – 52,57%

02 małe obszary miejskie – 36,64%

03 obszary wiejskie – 14,62%

wybrane efekty

- ✓ *Liczba podmiotów otrzymujących wsparcie w zwalczaniu COVID-19 – 14 szt.,*
- ✓ *Wartość zakupionego sprzętu medycznego – 5,03 mln EUR,*
- ✓ *Powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji – 46 899,75 m²,*
- ✓ *Liczba wspartych placówek oświatowych – 30 szt.,*
- ✓ *Liczba osób, którym udzielono czasowej ochrony w związku z wojną na Ukrainie – 853 os.*

Oś Priorytetowa 13 Pomoc Techniczna REACT-EU (PI 13i)

Alokacja OP 13 (EFRR – REACT-EU) – 200 000 EUR

Ogłoszono 2 nabory, wpłynęły 2 wnioski o dofinansowanie, wnioskowana kwota UE – 294,52 tys. EUR (146,16% alokacji OP 13).

Zrealizowano 2 projekty o wartości ogółem 249 484,57 EUR, w tym:

wydatki kwalifikowalne – 249 484,57 EUR,

środki EFRR – 212 061,88 EUR, tj. 106,03% alokacji OP 13,

krajowe środki publiczne – 37 422,69 EUR.

Beneficjentom wypłacono środki UE w wysokości 212 061,88 EUR.

Wydatki kwalifikowalne poświadczane do KE wyniosły 239 931,25 EUR.

rodzaj projektów

działania związane z zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem i kontrolą Programu

rodzaj beneficjentów

samorządowe jednostki organizacyjne

obszar realizacji

07 nie dotyczy

wybrane efekty

✓ *Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowisk pracy – 246 szt.*

3.2. Wspólne wskaźniki i wskaźniki specyficzne dla Programu

(art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W załączeniu tabele:

Tabela 1. Wskaźniki rezultatu dla EFRR według Osi Priorytetowych i Celu szczegółowego.

Tabela 2A. Wspólne wskaźniki rezultatu dla EFS z uwzględnieniem Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

Tabela 2C. Wskaźniki rezultatu specyficzne dla Programu w odniesieniu do EFS.

Tabela 3A. Wspólne i specyficzne dla Programu wskaźniki produktu dla EFRR według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych, z podziałem na kategorie regionu dla EFRR.

Tabela 3B. W odniesieniu do wybranych wspólnych wskaźników produktu dla wsparcia z EFRR w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” związanego z inwestycjami produkcyjnymi — liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w ramach programu operacyjnego.

Tabela 4A. Wspólne wskaźniki produktu dla EFS według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

Tabela 4B. Specyficzne dla Programu wskaźniki produktu dla EFS według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

3.3. Cele pośrednie i końcowe określone w Ramach Wykonania

(art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W załączeniu tabela:

Tabela 5. Informacje na temat celów pośrednich i końcowych określonych w ramach wykonania.

3.4. Dane finansowe

(art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W załączeniu tabele:

Tabela 6. Informacje finansowe na poziomie osi priorytetowej i programu.

Tabela 7. Kumulatywny podział danych finansowych według kombinacji kategorii interwencji dla EFRR, EFS i Funduszu Spójności.

Tabela 8. Wykorzystanie finansowania krzyżowego w ramach Programu.

4. PODSUMOWANIE PRZEPROWADZONYCH EWALUACJI

(art. 50 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W Planie ewaluacji RPO WD 2014-2020 na cały okres wdrażania zaplanowano przeprowadzenie 16 badań ewaluacyjnych. Przewidziano także badania ad-hoc oraz analizy na potrzeby wdrażania RPO WD 2014-2020. Badania były realizowane sukcesywnie podczas wdrażania Programu.

W latach 2017-2025 **przeprowadzono 14 badań ewaluacyjnych:**

1) Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów RPO WD 2014-2020

Podsumowanie badania: system kryteriów stanowi spójną i logiczną koncepcję, która przyczynia się do realizacji celów Programu. Często jednak występują kryteria zbędne, które obciążają wnioskodawców. Regulaminy konkursów są kompletne i poprawne, ale trudne w odbiorze.

2) Ocena wpływu wsparcia EFS na poprawę sytuacji pracowników i przedsiębiorstw województwa dolnośląskiego

Podsumowanie badania: wartość wskaźnika rezultatu pn. *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu Programu* wyniosła ogółem 11,14%. Należy podjąć działania mające na celu zwiększenie intensywności i efektywności projektów skierowanych do osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy. Do osób z wykształceniem wyższym należy skierować wsparcie w postaci doradztwa zawodowego.

3) Ewaluacja mid-term dot. postępu rzeczowego RPO WD 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Podsumowanie badania: badanie przyniosło ważne wnioski dla potrzeb przeglądu śródkresowego. Zarekomendowano przeniesienie alokacji w ramach CT8 (OP 8) z instrumentów finansowych na bezzwrotne dotacje. Zaproponowano również przeniesienie części środków alokacji w OP 9 Włączenie społeczne z Działania 9.1 (PI 9.i) do Działania 9.2 (PI 9.iv). Odnotowano zagrożenie osiągnięcia wartości końcowych dla niektórych wskaźników i zarekomendowano ich analizę.

4) Efekty wsparcia zastosowań TIK dla usług publicznych (e-administracja, e-kultura, e-zdrowie) w perspektywie 2014-2020

Podsumowanie badania: Do uruchomienia i realizacji e-usług brakuje odpowiedniego sprzętu oraz wykwalifikowanych pracowników posiadających kompetencje z zakresu TIK. Dodatkowo osiągnięcie założonych w projektach efektów utrudnia stosunkowo niski poziom wiedzy na temat

TIK wśród mieszkańców regionu. W ramach dostępnych form wsparcia w Programie zabrakło działań w zakresie cyberbezpieczeństwa, w tym zakupu dodatkowego oprogramowania.

5) **Ewaluacja on-going dotycząca wdrażania polityk horyzontalnych w RPO WD 2014-2020**

Podsumowanie badania: badani beneficjenci nie odnotowali w realizowanych projektach problemów dotyczących wdrażania polityk horyzontalnych. Eksperti oceniający wnioski o dofinansowanie wskazali, że beneficjenci zazwyczaj posiadają podstawową wiedzę dotyczącą zasad horyzontalnych, ale koncentrują się na działaniach skierowanych do wąskiej grupy odbiorców (likwidacja barier architektonicznych). W badaniu zarekomendowano dodanie kryteriów wyboru projektów, które określą liczbę osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem.

6) **Ewaluacja efektów wsparcia przedsiębiorstw (w tym MŚP) oraz ich innowacyjności i internacjonalizacji w województwie dolnośląskim w perspektywie 2014 – 2020**

Podsumowanie badania: w wyniku badania zarekomendowano przeprowadzenie kompleksowego przeglądu aktualnie obowiązujących dziedzin strategii *Dolnośląskie Inteligentne Specjalizacje*, a w zakresie programowania kolejnej perspektywy wskazane jest wzmocnienie roli DIS w mechanizmie selekcji projektów. Zarekomendowano również utrzymanie w przyszłości możliwości wsparcia w formie grantów.

7) **Wpływ działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach RPO WD 2014-2020 na poprawę sytuacji obszarów zdegradowanych**

Podsumowanie badania: wsparcie z Programu miało kluczowe znaczenie w zaspokajaniu potrzeb rewitalizacyjnych. Procesy rewitalizacji nie były jednak wystarczająco kompleksowe i komplementarne. Zakres wsparcia był zbyt wąski w stosunku do katalogu zjawisk kryzysowych wskazanych w *ustawie o rewitalizacji* oraz diagnozowanych w programach rewitalizacji.

8) **Ocena efektów ekologicznych, społecznych i gospodarczych inwestycji wspartych w ramach Osi 4 Środowisko i zasoby RPO WD 2014-2020**

Podsumowanie badania: interwencja podjęta w ramach OP 4 Środowisko i zasoby trafnie odpowiadała na realne potrzeby regionu, a szeroki zakres efektów świadczy o skuteczności udzielonego wsparcia. Mimo szerokiego zakresu wsparcia już udzielonego, nadal identyfikuje się kolejne potrzeby. Zidentyfikowano, m.in. zapotrzebowanie na podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców, w tym skierowanie edukacji ekologicznej do najmłodszych grup wiekowych.

9) **Wpływ inwestycji w zakresie usług społecznych i zdrowotnych na jakość życia, poziom wykluczenia społecznego i ubóstwa w województwie dolnośląskim**

Podsumowanie badania: przedsięwzięcia realizowane w ramach Działania 6.2 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną (PI 9a) są trafne i skuteczne. Jednocześnie w województwie występuje nadal duże zapotrzebowanie na infrastrukturę ochrony zdrowia (zwłaszcza w przypadku leczenia szpitalnego), a także na działania związane z deinstytucjonalizacją usług. W przypadku wsparcia dla AOS należy wziąć pod uwagę istniejące nierówności terytorialne w dostępie do usług zdrowotnych.

10) Ocena wsparcia RPO WD 2014-2020 w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3 i usług opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci do lat 6

Podsumowanie badania: w latach 2014-2020 nastąpił zdecydowany wzrost liczby placówek świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3 oraz w wieku przedszkolnym, a także liczby dostępnych w nich miejsc opieki. Realizowana interwencja miała widoczny wpływ na zmiany w tym zakresie, dzięki czemu przyczyniła się do podjęcia zatrudnienia przez większość badanych opiekunów, jednak wciąż zauważalna jest niska liczba zinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi na terenie obszarów wiejskich.

11) Ocena wpływu interwencji RPO WD 2014-2020 w zakresie wsparcia kształcenia ogólnego i zawodowego

Podsumowanie badania: w celu właściwego rozwoju sfery edukacji należy w przyszłości stworzyć narzędzie umożliwiające komunikację i wymianę doświadczeń dla nauczycieli przy współudziale ekspertów oraz przedstawicieli przedsiębiorców (tzw. klaster rozwojowy). Jednocześnie zidentyfikowano szczególną potrzebę ciągłego dostosowywania kształcenia zawodowego względem aktualnych wymogów rynku pracy. Pandemia COVID-19 uwidoczniła potrzeby w zakresie wsparcia placówek w wyposażeniu w zakresie TIK oraz organizację szkoleń dla uczniów w zakresie podniesienia kompetencji cyfrowych.

12) Ocena efektów inwestycji transportowych realizowanych w ramach RPO WD 2014-2020

Podsumowanie badania: interwencja w ramach RPO WD 2014-2020 w obszarze transportu jest skuteczna. Zrealizowane inwestycje przyczyniły się do poprawy dostępności transportowej oraz ograniczenia wpływu transportu na środowisko. Na obszarze województwa nadal jednak można zidentyfikować obszary wykluczone komunikacyjnie oraz odczuwalne są braki w spójności i ciągłości sieci transportowej.

13) Ocena wpływu działań podejmowanych w ramach Osi Priorytetowej 3 Gospodarka niskoemisyjna RPO WD 2014-2020 na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i pyłów

Podsumowanie badania: osiągnięte dotychczas efekty w obszarze gospodarki niskoemisyjnej, choć przyczyniły się do osiągania wyznaczonych w tym zakresie celów, nie pozwoliły na zaspokojenie wszystkich potrzeb generowanych w województwie. W związku z tym zarekomendowano kontynuację działań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej w ramach programu FEDS 2021-2027. Wsparcie powinno być skierowane przede wszystkim do podmiotów publicznych, mających ograniczone możliwości budżetowe, a zarazem mające największe znaczenie dla społeczeństwa jako całości.

14) Ocena wpływu wsparcia EFS na poprawę sytuacji pracowników i przedsiębiorstw województwa dolnośląskiego (II pomiar)

Podsumowanie badania: w II pomiarze odnotowano znaczący wzrost wskaźnika brutto pn. *Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy sześć miesięcy po opuszczeniu programu* (z 9,99% do 16,32%), szczególnie wśród osób poniżej 25 roku życia i kobiet. Uczestnicy projektów dostrzegają poprawę jakości pracy, wynagrodzeń oraz pozycji w miejscu pracy. Rekomenduje się jednak rozszerzyć ofertę szkoleń i mentoringu dla grup szczególnie narażonych na wykluczenie zawodowe (np. osoby 50+, kobiety) oraz zwiększyć dostępność projektów związanych z rozwojem zawodowym w miejscach pracy (np. kursy, szkolenia itp.).

Raporty końcowe do powyższych badań zostały zamieszczone na stronie internetowej pod linkiem: <https://rpo.dolnyslask.pl/o-projekcie/przeczytaj-analizy-raporty-i-podsumowania/ewaluacja/>

W latach 2015-2020 w ramach badań ad-hoc zrealizowano 5 analiz związanych z wdrażaniem RPO WD 2014-2020:

- 1) Analiza zapotrzebowania na wsparcie w zakresie tworzenia białych i zielonych miejsc pracy w województwie dolnośląskim,
- 2) Analiza branż o największym potencjale kreowania miejsc pracy w województwie dolnośląskim,
- 3) Analiza epidemiologiczna województwa dolnośląskiego z uwzględnieniem obszarów i grup docelowych objętych wsparciem w ramach RPO WD 2014-2020,
- 4) Analiza potrzeb szkół zawodowych pod kątem wyzwań regionalnego rynku pracy.

Wnioski z powyższych analiz: <https://rpo.dolnyslask.pl/o-projekcie/przeczytaj-analizy-raporty-i-podsumowania/opracowania-i-analizy/>

- 5) Aktualizacja analizy ex-ante w zakresie możliwości zastosowania instrumentów finansowych w województwie dolnośląskim w okresie 2014-2020.

Wnioski z badania: <https://rpo.dolnyslask.pl/aktualizacja-analizy-ex-ante-w-zakresie-mozliwosci-zastosowania-instrumentow-finansowych-w-wojewodztwie-dolnoslaskim-w-okresie-2014-2020/>

W 2025 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne:

- 1) Badanie efektów wsparcia udzielanego za pomocą instrumentów finansowych w ramach RPO WD 2014-2020
Termin realizacji: 08.2025 r. – 12.2025 r.

W 2025 r. rozpoczęto również badania podsumowujące wdrażanie RPO WD:

- 1) Ewaluacja podsumowująca postęp rzeczowy i rezultaty RPO WD 2014-2020
Termin realizacji: 09.2025 r. – 02.2026 r.
- 2) Ewaluacja efektów wdrożenia Regionalnych Programów Zdrowotnych zrealizowanych w ramach RPO WD 2014-2020
Termin realizacji: 10.2025 r. – 02.2026 r.

Informacje na temat realizacji Planu ewaluacji przedstawiono w punkcie 12.1. Sprawozdania.

5. INFORMACJE NA TEMAT WDRAŻANIA INICJATYWY NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH (art. 19 ust. 2 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013)

Nie dotyczy RPO WD 2014-2020.

6. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA

(art. 50 ust.2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

6.a Kwestie mające wpływ na wykonanie Programu i podjęte działania

1. Kwestie mające wpływ na wdrożenie Programu

- 1) W początkowej fazie wdrażania Programu opóźnienie rozpoczęcia realizacji projektów związane było z późnym przyjęciem dokumentów warunkujących ogłaszanie naborów, ocenę wniosków i ich wybór do dofinansowania
 - *Plany Gospodarowania Wodami w Dorzeczach*, które warunkowały dofinansowanie projektów związanych z systemami małej retencji oraz inwestycjami przeciwpowodziowymi.
Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry został przyjęty 18.10.2016 r.;
 - IV Aktualizacja *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych* nastąpiła 21.04.2016 r., miało to wpływ na możliwość ogłoszenia naborów na realizację projektów z zakresu gospodarki ściekowej;
 - zatwierdzenie dn. 21.12.2017 r. *Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla województwa dolnośląskiego na lata 2016-2022* wpłynęło na możliwość zakończenia oceny wniosków o dofinansowanie i podpisywanie umów na realizację projektów w Osi Priorytetowej 4 (PI 6a);
 - zatwierdzenie dn. 22.07.2016 r. *Planu działań w sektorze zdrowia na rok 2016*, umożliwiło ogłoszenie naboru wniosków o dofinansowanie w zakresie inwestycji skierowanych do podmiotów prowadzących działalność leczniczą (Działanie 6.2. (PI 9a)). Ponadto na postęp we wdrażaniu miała wpływ długotrwała procedura przygotowania aplikacji związana z koniecznością dołączenia do wniosku opinii o celowości realizacji inwestycji;
 - akredytacja dolnośląskich Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) dopiero w 2016 r. opóźniła kontraktację środków w ramach PI 9.v (Działanie 9.4);
 - późne zatwierdzenie *Regionalnych Programów Zdrowotnych* znacząco wpłynęło na możliwość rozpoczęcia wdrażania programów profilaktyki zdrowotnej, w tym na postęp realizacji OP 8 Rynek pracy (PI 8.vi) oraz OP 9 Włączenie społeczne (PI 9.iv). Do końca 2019 r. zostały zatwierdzone 2 programy w zakresie cukrzycy typu II oraz chorób odkleszczowych.
Procedura przyjmowania RPZ była długotrwała i wieloetapowa, związana z uzyskaniem opinii krajowej Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji;
 - długi proces uzgadniania fiszek projektowych przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego i ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego w ramach Kontraktu Terytorialnego wpłynął na terminy ogłaszania naborów i wdrażanie projektów z zakresu B+R realizowanych przez instytucje badawcze (Działanie 1.1 (PI 1a)). Uzyskanie pozytywnej opinii w/w ministerstw było niezbędnym warunkiem ubiegania się o wsparcie.

2) Trudności w realizacji projektów przez beneficjentów w związku z pandemią COVID-19

Ze względu na skutki pandemii (lockdown) proces realizacji części projektów został wstrzymany, co miało wpływ na założone przez beneficjentów harmonogramy realizacji inwestycji. Pandemia miała również skutki finansowe, beneficjenci zgłaszali utratę płynności finansowej i brak możliwości dalszej realizacji projektu, prowadziło to także do rezygnacji z realizacji projektów. Zmiana terminów w realizacji projektów wiązała się również z opóźnieniem w rozliczaniu finansowym projektów i Programu.

Instytucja Zarządzająca wprowadziła rozwiązania wspomagające realizację projektów, m.in. wydłużono terminy na złożenie wniosków o dofinansowanie oraz na przygotowanie dokumentów do podpisania umów, umożliwiono wprowadzenie zmian w projektach (na wniosek beneficjenta i po jego analizie), wprowadzono mechanizmy umożliwiające wydłużenie terminów realizacji projektów, podwyższono limit udzielanych zaliczek.

- Grupą beneficjentów, która szczególnie odczuła wpływ pandemii COVID-19 na prowadzoną działalność, w tym na realizację projektów, byli przedsiębiorcy (OP 1). Wystąpiło zmniejszone zainteresowanie przedsiębiorców dofinansowaniem inwestycji związanych z rozwojem działalności szczególnie w zakresie B+R oraz realizacją nowych inwestycji. W związku z zaistniałą sytuacją wsparcie w formie dotacji dla przedsiębiorstw przeznaczono na kapitał obrotowy dla firm. Również w ramach instrumentów finansowych zostały zmienione warunki udzielania wsparcia, które w części przeznaczono na pożyczki płynnościowe.
- Wprowadzenie w okresie pandemii COVID-19 nauki zdalnej spowodowało brak możliwości przeprowadzenia stacjonarnych zajęć finansowanych w ramach projektów, zawieszona została realizacja dodatkowych zajęć, szkoleń i staży, co wpłynęło na postęp wydatkowania środków i realizację projektów (OP 10).

Instytucja Zarządzająca zastosowała środki zaradcze, m.in. zmiana terminów realizacji działań w projektach, umożliwienie podjęcia działań zastępczych, możliwych do realizacji w systemie zdalnym, uznanie za siłę wyższą sytuacji, w której, z powodu ryzyka zakażeniem koronawirusem, dane działanie (np. wizyta studyjna) nie odbyło się, a poniesiono już koszty związane z jego organizacją (bilety lotnicze, kolejowe, hotel), wydłużenie okresu realizacji, zmiana okresów rozliczeniowych, zmiana wskaźników i terminów ich osiągnięcia.

- Wskutek zmian, które zaszły w gospodarce w wyniku pandemii COVID-19, beneficjenci zgłaszali trudności w realizowaniu projektów, związane głównie z przeprowadzonymi procedurami zamówień publicznych – brak ofert od wykonawców, wzrost cen usług i robót budowlanych, wzrost cen materiałów budowlanych.
W ramach EFS oferty wykonawców przekraczały obowiązujące stawki określone w Katalogu Stawek Maksymalnych.

Decyzją Komisji Europejskiej w 2021 r. zwiększono alokację Programu o środki pochodzące z mechanizmu REACT-EU w wysokości 26 251 216 EUR, przeznaczone na wsparcie kryzysowych działań naprawczych w związku z pandemią COVID-19, tj. na zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych oraz na przygotowanie do odbudowy i wzmocnienie gospodarki po pandemii.

3) Wpływ agresji Rosji na Ukrainę na wdrażanie Programu

W związku z wysoką falą napływu na Dolny Śląsk w 2022 r. obywateli Ukrainy podjęto decyzję o zmianie przeznaczenia części środków pochodzących z mechanizmu REACT-EU (8 340 208 EUR) i wsparcie działań mających na celu pomoc uchodźcom. Środki przeznaczone na finansowanie inwestycji w edukacji, opiekę dla dzieci do lat 3 oraz zapewnienie lokali mieszkalnych.

2. Działania w zakresie zwalczania nadużyć finansowych

Dokonywana co roku przez wszystkie instytucje zaangażowane w realizację Programu samoocena ryzyka nadużyć finansowych wykazała, że stopień ryzyka netto (ryzyko rezydualne) był dopuszczalny, a funkcjonujące mechanizmy kontrolne (zakresy czynności, instrukcje wykonawcze, listy sprawdzające, wytyczne) były skuteczne. Tym samym nie było konieczności wydania rekomendacji do wdrożenia nowych mechanizmów kontrolnych oraz określania ram korygowania i usuwania skutków nadużyć finansowych.

Działania kontrolne przeprowadzone przez Instytucję Zarządzającą (kontrole systemowe), czy instytucje zewnętrzne (audyt systemu, misje audytowe) w ramach RPO WD nie miały wpływu na proces wdrażania, zawieszenie operacji, bądź wstrzymanie certyfikacji wydatków.

1) kontrole systemowe

Instytucja Zarządzająca przeprowadziła 66 kontroli systemu zarządzania i kontroli w Instytucjach Pośredniczących. Nie stwierdzono istotnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu wdrażania Programu – system oceniono w kategorii 1 (*funkcjonuje prawidłowo, potrzebne są niewielkie usprawnienia – 55 razy*) i kategorii 2 (*funkcjonuje, potrzebne są pewne usprawnienia – 11 razy*).

Instytucja Audytowa corocznie przeprowadzała audyt systemu zarządzania i kontroli w zakresie kluczowych wymogów kontrolnych, który obejmował wszystkie instytucje wdrażające Programu (IZ oraz 5 IP). W latach 2016-2018 system został oceniony w kategorii 2, a w latach 2019-2024 w kategorii 1.

W wyniku audytów przeprowadzonych przez ETO i KE, nałożono korektę systemową dotyczącą niekwalifikowalnego podatku VAT w projektach, w których stosowano schemat dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz refundację kosztów wyposażenia miejsca pracy, kosztów pośrednich oraz wydatków poniesionych na aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo (EFS). Dotyczyło to RPO we wszystkich regionach kraju.

Wszystkie wydane zalecenia/rekomendacje zostały wdrożone.

2) kontrole projektów

Przeprowadzono 3 526 kontroli i wizyt monitoringowych w miejscu realizacji projektu oraz 2 734 kontroli na dokumentach w zakresie udzielania zamówień publicznych.

Przeprowadzono 813 kontroli trwałości projektów.

3) kontrole w zakresie Instrumentów Finansowych

W dn. 7.05.2024 r. Instytucja Pośrednicząca zakończyła kontrolę zarządczą w ramach rozliczenia końcowego Instrumentów Finansowych. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pośrednicy finansowi przeprowadzili u ostatecznych odbiorców 4 353 kontroli (11 w ramach EFS i 4 342 w ramach EFRR) w zakresie potwierdzenia prawidłowości rozliczenia wydatków w ramach udzielonych pożyczek oraz nienakładania się finansowania, prawidłowości i kompletności dokumentacji. Nie stwierdzono nadużyć finansowych.

W 2025 r. (luty-maj) Instytucja Audytowa przeprowadziła audyt w zakresie gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu UE. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

4) kontrole krzyżowe

Przeprowadzono łącznie 2 216 kontroli krzyżowych Programu. Podwójne finansowanie wykryto w 9 przypadkach. Wszystkie kwestionowane wydatki zostały wycofane z Programu i rozliczenia z KE.

Przeprowadzono łącznie 410 kontroli krzyżowych horyzontalnych z projektami PROW 14-20 i PO RYBY 14-20. Nie stwierdzono przypadku podwójnego finansowania wydatków.

6.b Ocena, czy postępy poczynione w zakresie celów pośrednich są wystarczające, aby zapewnić ich realizację, wskazanie wszelkich podjętych lub planowanych działań naprawczych

Postęp wdrażania Programu

W RPO WD zrealizowano 6 808 projektów o wartości ogółem 3 440 795 800,54 EUR, w ramach których beneficjenci otrzymali dofinansowanie ze środków UE w wysokości 2 358 366 279,36 EUR oraz budżetu państwa w wysokości 75 732 832,10 EUR.

Tym samym została wykorzystana w pełni alokacja UE Programu.

W ramach EFRR zrealizowano 5 003 projektów o wartości ogółem 2 663 006 656,99 EUR (dofinansowanie ze środków UE – 1 704 626 540,55 EUR oraz budżetu państwa – 42 145 747,60 EUR). Alokacja EFRR określona w Programie została w pełni wykorzystana.

Najwięcej projektów zrealizowano w ramach Osi 1 Przedsiębiorstwa i innowacje – 3 517. Tak duża liczba projektów była związana ze wsparciem przedsiębiorstw w związku ze skutkami pandemii COVID-19 (wsparto 2 571 przedsiębiorstw).

Natomiast najwyższa wartość alokacji została przeznaczona na realizację projektów w zakresie gospodarki niskoemisyjnej (OP 3) – 465 157 032,29 EUR (28,13% alokacji EFRR).

W ramach EFS zrealizowano 1 805 projektów o wartości ogółem 777 789 143,55 EUR (dofinansowanie ze środków UE – 653 739 738,81 EUR oraz budżetu państwa – 33 587 084,50 EUR).

Najwięcej projektów zrealizowano w ramach Osi 10 Edukacja – 829.

Natomiast najwyższa wartość alokacji została przeznaczona na wsparcie rynku pracy (OP 8) – 264 078 506,83 EUR (41,68% alokacji EFS).

Wszystkie Cele końcowe określone w Ramach Wykonania, zarówno rzeczowe, jak i finansowe zostały zrealizowane.

Osiągnięto również określone w Programie dla poszczególnych Osi Priorytetowych wartości docelowe wskaźników produktu i rezultatu, które wynikają ze zrealizowanych przez beneficjentów projektów. Jedynie w przypadku 4 wskaźników zrealizowana wartość kształtuje się poniżej 85% wartości docelowej.

Realizację poszczególnych Osi Priorytetowych przedstawiono w pkt. 11.1 Sprawozdania.

Realizacja zasady n+3

Wyznaczony przez Komisję Europejską limit wydatków ze środków UE dla Programu został zrealizowany, co oznacza, że środki alokacji UE nie zostały anulowane.

Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Na realizację ZIT przeznaczono 531 898 611 EUR, tj. 23,26% alokacji Programu. W ramach ZIT łącznie zrealizowano 1 183 projekty, w których środki UE wyniosły 545 226 907,29 EUR, tj. 102,51% środków przeznaczonych dla ZIT.

Alokacja przyznana poszczególnym ZIT:

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego – 256 423 074 EUR, wykorzystanie w zrealizowanych projektach 101,88%,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej – 169 579 178 EUR, wykorzystanie w zrealizowanych projektach 102,94%,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej – 105 896 359 EUR, wykorzystanie w zrealizowanych projektach 103,33%.

7. STRESZCZENIE PODAWANE DO WIADOMOŚCI PUBLICZNEJ

(art. 50 ust. 9 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Załącznik V. Streszczenie Sprawozdania z realizacji RPO WD 2014-2020.

8. SPRAWOZDANIE Z WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

(art. 46 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Dane finansowe przedstawiające realizację poszczególnych instrumentów finansowych przez Menadżera Funduszu oraz Pośredników Finansowych zostały zaprezentowane w załącznikach do Sprawozdania:

Załącznik IV. Sprawozdanie z wdrażania instrumentów finansowych.

Załącznik IV.A. Sprawozdanie z wdrażania instrumentów finansowych – Pośrednicy Finansowi.

Realizacja Instrumentów finansowych

Dnia 30 listopada 2016 r. podpisana została umowa na finansowanie instrumentów finansowych z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, jako Menadżerem Funduszu Funduszy w zakresie:

1. Działanie 1.5 Rozwój produktów i usług w MŚP (PI 3c)

Wartość środków przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych:

97 038 695,58 EUR*

- środki EFRR – 82 482 891,24 EUR (23,56% alokacji OP 1 oraz 47,40% alokacji PI 3c),
- wkład krajowy – 14 555 804,34 EUR.

(*do przeliczeń zastosowano średni kurs uwzględniający wydatki kwalifikowalne zadeklarowane do KE, tj. 1 EUR = 4,4425 PLN).

Wsparcie skierowane było do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w postaci pożyczek, mikropożyczek i gwarancji na przedsięwzięcia zwiększające zastosowanie innowacji w przedsiębiorstwach i inwestycje przyczyniające się do zwiększenia konkurencyjności, tj.

- ✓ wprowadzanie innowacyjnych produktów i procesów przez MŚP,
- ✓ rozwój, rozbudowa przedsiębiorstwa,
- ✓ inwestycje w sprzęt produkcyjny, nowoczesne maszyny i urządzenia prowadzące do zwiększenia skali działalności firmy lub wzrostu zasięgu oferty firmy,

Ponadto w związku z pandemią COVID-19 środki przeznaczono na finansowanie kapitału obrotowego (pożyczki płynnościowe) w celu zmniejszenia negatywnych skutków pandemii oraz na inwestycje infrastrukturalne w przedsiębiorstwach turystycznych, branży noclegowej oraz gastronomicznej.

Wdrażanie instrumentu finansowego

Podpisano 14 umów z Pośrednikami Finansowymi na udzielanie pożyczek oraz 1 umowę na udzielanie gwarancji/poręczeń. Pośrednicy udzielili ostatecznym odbiorcom (przedsiębiorstwom) 2 569 pożyczek oraz 119 gwarancji.

Wartość udzielonych pożyczek/gwarancji wyniosła ogółem 91 708 293,26 EUR, w tym środki EFRR – 77 188 891 EUR.

Grupy ostatecznych odbiorców pożyczek/gwarancji:

- ✓ mikroprzedsiębiorstwa – 2 291
- ✓ małe przedsiębiorstwa – 341
- ✓ średnie przedsiębiorstwa – 46
- ✓ stowarzyszenia i fundacje – 5
- ✓ spółdzielnie – 4
- ✓ cech rzemieślniczy – 1.

2. Działanie 3.1 Produkcja i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych (PI 4a)

Wartość środków przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych:

13 191 336,56 EUR*

- środki EFRR – 11 212 636,07 EUR (2,53% alokacji OP 3 oraz 23,68% alokacji PI 4a),

➤ wkład krajowy – 1 978 700,48 EUR.

(*do przeliczeń zastosowano średni kurs uwzględniający wydatki kwalifikowalne zadeklarowane do KE, tj. 1 EUR = 4,5884 PLN).

Ze wsparcia finansowego w postaci pożyczek skorzystały przedsiębiorstwa (76), spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe (6), stowarzyszenie (1) oraz gmina (1).

Wsparcie dotyczyło przedsięwzięć mających na celu produkcję energii elektrycznej lub ciepłej w zakresie zwiększenia poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, polegające na budowie oraz modernizacji infrastruktury służącej wytwarzaniu energii pochodzącej z OZE lub zakup niezbędnych urządzeń dla infrastruktury służącej wytwarzaniu energii:

- ✓ energia słoneczna,
- ✓ energia pochodząca z biomasy,
- ✓ energia geotermalna.

Wdrażanie instrumentu finansowego

Podpisano 1 umowę z Pośrednikiem Finansowym, który udzielił 84 pożyczki.

Wartość udzielonych pożyczek wyniosła ogółem 11 886 299,32 EUR, w tym środki EFRR – 10 013 412,67 EUR.

Grupy ostatecznych odbiorców pożyczek:

- ✓ mikroprzedsiębiorstwa – 26
- ✓ małe przedsiębiorstwa – 40
- ✓ średnie przedsiębiorstwa – 10
- ✓ spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe – 6
- ✓ stowarzyszenie – 1
- ✓ wspólnota samorządowa – 1.

3. Działanie 3.2 Efektywność energetyczna w MŚP (PI 4b)

Wartość środków przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych:

18 058 742 ,52 EUR*

- środki EFRR – 15 349 931,14 EUR (3,46% alokacji OP 3 oraz 72,42% alokacji PI 4b),
- wkład krajowy – 2 708 811,38 EUR.

(*do przeliczeń zastosowano średni kurs uwzględniający wydatki kwalifikowalne zadeklarowane do KE, tj. 1 EUR = 4,5209 PLN).

Wsparcie w postaci pożyczek skierowane było do małych i średnich przedsiębiorstw.

Wsparcie dotyczyło zwiększenia efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach w zakresie głębokiej modernizacji energetycznej obiektów, w tym wymiany lub modernizacji źródła energii, zwiększenie efektywności energetycznej poprzez zmniejszenie strat ciepła oraz zmniejszenie zużycia energii elektrycznej z ewentualnym uwzględnieniem OZE, przedsięwzięcia zakładające zastosowanie technologii efektywnych energetycznie w przedsiębiorstwie, w tym modernizacja i rozbudowa linii produkcyjnych na bardziej efektywne energetycznie oraz wsparcie instalacji odzyskujących ciepło odpadowe.

Wdrażanie instrumentu finansowego

Podpisano 2 umowy z Pośrednikami Finansowymi na udzielanie pożyczek. Pośrednicy udzielili 71 pożyczek, których wartość wyniosła ogółem 16 392 269,11 EUR, w tym wartość środków EFRR – 13 818 577,20 EUR.

Grupy ostatecznych odbiorców pożyczek:

- ✓ mikroprzedsiębiorstwa – 30
- ✓ małe przedsiębiorstwa – 23
- ✓ średnie przedsiębiorstwa – 16
- ✓ duże przedsiębiorstwo – 1
- ✓ stowarzyszenie – 1.

4. Działanie 3.3 Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym (PI 4c)

Wartość środków przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych:

10 721 380,30 EUR*

- środki EFRR – 9 113 173,26 EUR (2,05% alokacji OP oraz 4,24% alokacji PI 4c),
- wkład krajowy – 1 608 207,04 EUR.

(*do przeliczeń zastosowano średni kurs uwzględniający wydatki kwalifikowalne zadeklarowane do KE, tj. 1 EUR = 4,5403 PLN).

Wsparcie skierowane było do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych oraz TBS w postaci pożyczek na zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych w zakresie kompleksowej modernizacji – głęboka modernizacja oparta o system monitorowania i zarządzania energią.

Wdrażanie instrumentu finansowego

Podpisano 1 umowę z Pośrednikiem Finansowym, który udzielił 122 pożyczki o wartości ogółem 9 810 627,95 EUR, w tym wartość środków EFRR – 8 276 265,70 EUR.

Grupy ostatecznych odbiorców pożyczek:

- ✓ spółdzielnie mieszkaniowe – 7
- ✓ wspólnoty mieszkaniowe – 115.

5. Działanie 8.3 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy (PI 8iii)

Wartość środków przeznaczonych na realizację instrumentów finansowych:

3 131 635,77 EUR*

- środki EFS – 2 661 890,40 EUR (1,02% alokacji OP 8 oraz 5,45% alokacji PI 8.iii)
- wkład krajowy – 469 745,37 EUR.

(*do przeliczeń zastosowano średni kurs uwzględniający wydatki kwalifikowalne zadeklarowane do KE, tj. 1 EUR = 4,5403 PLN).

Wsparcie skierowane było do osób od 30 roku życia pozostających bez zatrudnienia, osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, tj. osób starszych po 50 roku życia, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób o niskich kwalifikacjach. Wsparcie udzielane było w formie pożyczek na tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy – tworzenie przedsiębiorstw i rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wdrażanie instrumentu finansowego

Podpisano 2 umowy z Pośrednikami Finansowymi na udzielanie pożyczek. Pośrednicy udzielili ostatecznym odbiorcom 201 pożyczek, których wartość wyniosła ogółem 2 842 211,68 EUR, w tym wartość środków EFS – 2 417 379,92 EUR.

Grupy ostatecznych odbiorców pożyczek:

- ✓ osoby fizyczne – mikroprzedsiębiorstwo – 199
- ✓ osoby fizyczne – średnie przedsiębiorstwo – 2.

9. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH

(art. 50 ust. 2 i 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Nie dotyczy Sprawozdania Końcowego.

10. POSTĘPY W PRZYGOTOWANIU I WDRAŻANIE DUŻYCH PROJEKTÓW I WSPÓLNYCH PLANÓW DZIAŁANIA

(art. 101 lit. h) i art. 111 ust. 3 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

10.1. Duże projekty

W ramach RPO WD 2014-2020 nie były realizowane duże projekty.

10.2. Wspólne plany działania

Nie dotyczy RPO WD 2014-2020.

11. OCENA WDRAŻANIA PROGRAMU OPERACYJNEGO

(art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

11.1. Realizacja Osi Priorytetowych i celów Programu

(art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

11.1.1. Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje (CT 1, CT 3)

Alokacja Osi Priorytetowej 1 wyniosła 350 167 371 EUR, tj. 15,31% alokacji Programu. Zrealizowano 3 517 projektów o wartości całkowitej 593 672 873,94 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 345 371 388,70 EUR (98,63% alokacji OP 1).

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 7 208, tj. 143,13% wartości docelowej,*
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – 469 874 257,47 EUR tj. 114,06% wartości docelowej.*

W Osi 1 realizowane były projekty w zakresie tworzenia w szkołach wyższych infrastruktury badawczo-rozwojowej, centrów badań i innowacyjnych technologii oraz rozwój infrastruktury B+R. W przedsiębiorstwach finansowano tworzenie i rozwój infrastruktury B+R, prowadzenie prac rozwojowych i badań przemysłowych. Przedsiębiorstwa otrzymały także wsparcie na inwestycje infrastrukturalne oraz na innowacyjność produktów i procesów technologicznych, organizacyjnych czy marketingowych. Dofinansowano również tworzenie terenów inwestycyjnych i stref gospodarczych w regionie.

W związku z pandemią COVID-19, wsparcie zostało przeznaczone na finansowanie kapitału obrotowego oraz na inwestycje infrastrukturalne w przedsiębiorstwach turystycznych, branży noclegowej oraz gastronomicznej, które szczególnie odczuły negatywne skutki pandemii.

W ramach OP 1 przedsiębiorcy mogli korzystać z różnych form wsparcia, tj. dotacji, bonów na innowacje, doradztwa.

Dostępne były środki w formie pożyczek, mikropożyczek i gwarancji (instrumenty finansowe) przeznaczone dla przedsiębiorstw na rozwój, a także na zachowanie płynności finansowej w okresie pandemii COVID-19.

W ramach OP 1 udzielono 2 569 pożyczek / gwarancji, których wysokość wyniosła ogółem 91 708 293,26 EUR, w tym środki UE – 77 188 891 EUR.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 47 074 333 EUR (13,44% alokacji OP 1).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 24 008 034 EUR) – zrealizowano 60 projektów o wartości całkowitej 43 783 700,27 EUR, w których wkład UE wyniósł 22 422 624,40 EUR (93,40% alokacji ZIT WrOF)
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 5 442 034 EUR) – zrealizowano 7 projektów o wartości całkowitej 9 107 725,12 EUR, w których wkład UE wyniósł 5 745 378,36 EUR (105,57% alokacji ZIT AJ)
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 17 624 265 EUR) – zrealizowano 139 projektów o wartości całkowitej 43 643 622,01 EUR, w których wkład UE wyniósł 17 935 290,47 EUR (101,76% alokacji ZIT AW).

Łącznie zrealizowano 206 projektów o wartości całkowitej 96 535 047,40 EUR, w tym wkład UE – 46 103 293,23 EUR.

Działanie 1.1 Wzmacnianie potencjału B+R i wdrożeniowego uczelni i jednostek naukowych (PI 1a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 1a (Działanie 1.1) stanowiła 10,63% alokacji OP 1. W zakresie PI 1a zrealizowano 4 projekty o łącznej wartości 65 463 069,79 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 38 859 130,36 EUR (11,10% alokacji OP 1 i 104,38% PI 1a).

zakres interwencji projektów

058 Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna) – 4 projekty, wkład UE 38 859 130,36 EUR (104,38% alokacji PI 1a)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 4 projekty, wkład UE 38 859 130,36 EUR (104,38%)

rodzaj działalności gospodarczej

19 Edukacja (98,57%)

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (5,81%)

rodzaj beneficjentów

jednostki badawczo-rozwojowe – 1 projekt, wkład UE 2 162 531,21 EUR (5,81%)

uczelnie wyższe – 3 projekty, wkład UE 36 696 599,15 EUR (98,57%).

realizacja wskaźników

W ramach PI 1a osiągnięto założoną w Programie wartość docelową wskaźników dla 2023 r., a nawet ją przekroczone. Znaczne przekroczenie założonej wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ ***Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla projektów w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27)*** – 224,25% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z modelem wdrażania projektów (z tzw. częścią gospodarczą projektów, objętą pomocą publiczną na poziomie 50%), w którym obowiązkowy był znacznie wyższy wkład prywatny.

Działanie 1.2 Innowacyjne przedsiębiorstwa (PI 1b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 1b (Działanie 1.2) stanowiła 16,74% alokacji OP 1. W zakresie PI 1b zrealizowano 153 projekty o łącznej wartości 93 699 611,85 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 52 659 083,73 EUR (15,04% alokacji OP 1 i 89,81% PI 1b).

zakres interwencji projektów

064 Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP – 118 projektów, wkład UE 45 658 328,19 EUR (77,87% alokacji PI 1b)

072 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki przemysłowe) – 1 projekt, wkład UE 2 766 771,67 EUR (4,72%)

002 Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach – 7 projektów, wkład UE 1 769 597,93 EUR (3,02%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 108 projektów, wkład UE 39 464 610,36 EUR (67,31%)

02 Małe obszary miejskie – 22 projektów, wkład UE 4 381 903,33 EUR (7,47%)

03 Obszary wiejskie – 20 projektów, wkład UE 5 196 432,52 EUR (8,86%)

07 Nie dotyczy² – 3 projekty, wkład UE 3 616 137,52 EUR (6,17%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 14 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

² Do kategorii "07 Nie dotyczy" zostały zakwalifikowane projekty, których nie można przypisać do jednego obszaru, m.in. projekty realizowane na obszarze kilku gmin, powiatów lub na obszarze całego województwa

24 Inne niewyszczególnione usługi (26,35%)

07 Pozostałe nieokreślone branże przemysłu wytwórczego (20,04%)

13 Działania informacyjno-komunikacyjne, w tym telekomunikacja, usługi informacyjne, programowanie, doradztwo i działalność pokrewna (17,36%)

17 Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (6,92%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 148 projektów, wkład UE 46 882 087,50 EUR (79,96%)

związki pracodawców – 2 projekty, wkład UE 181 072,94 EUR (5,43%)

jednostki samorządu terytorialnego – 3 projekty, wkład UE 2 690 994,07 EUR (4,59%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 1b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Przekroczenie wartości docelowej nie było wyższe niż 155% założonego celu.

Działanie 1.3 Rozwój przedsiębiorczości (PI 3a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 3a (Działanie 1.3) stanowiła 20,33% alokacji OP 1. W zakresie PI 3a zrealizowano 50 projektów o łącznej wartości 115 588 359,88 EUR, w których wkład EFRR wynosił 68 039 400,17 EUR (19,43% alokacji OP 1 i 95,58% PI 3a).

zakres interwencji projektów

072 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki przemysłowe) – 30 projektów, wkład UE 58 274 302,76 EUR (81,86% alokacji PI 3a)

066 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP – 20 projektów, wkład UE 9 765 097,41 EUR (13,72%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 18 projektów, wkład UE 35 943 552,66 EUR (50,49%)

02 Małe obszary miejskie – 21 projektów, wkład UE 17 911 990,50 EUR (25,16%)

03 Obszary wiejskie – 11 projektów, wkład UE 14 183 857,01 EUR (19,93%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 7 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

17 Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (53,80%)

24 Inne niewyszczególnione usługi (20,68%)

18 Administracja publiczna (13,10%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 16 projektów, wkład UE 35 441 797,73 EUR (49,79%)

jednostki samorządu terytorialnego – 23 projekty, wkład UE 26 422 959,12 EUR (37,12%)

uczelnie – 3 projekty, wkład UE 2 999 560,25 EUR (4,21%)

fundacje, stowarzyszenia – 7 projektów, wkład UE 2 758 269,81 EUR (3,87%)

izba gospodarcza – 1 projekt, wkład UE 416 813,26 EUR (0,59%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 3a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie założonej wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ **Liczba wspartych inkubatorów przedsiębiorczości** – 222,22% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z dużym zainteresowaniem wnioskodawców, realizacją projektów w zakresie wsparcia infrastruktury przeznaczonej dla przedsiębiorców.

Działanie 1.4 Internacjonalizacja przedsiębiorstw (PI 3b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 3b (Działanie 1.4) stanowiła 2,60% alokacji OP 1. W zakresie PI 3b zrealizowano 266 projektów o łącznej wartości 12 471 686,37 EUR, w których wkład EFRR wynosił 9 399 252,29 EUR (2,68% alokacji OP 1 i 103,31% PI 3b).

zakres interwencji projektów

066 Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP – 266 projektów, wkład UE 9 399 252,29 EUR (103,31% alokacji PI 3b)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 167 projektów, wkład UE 5 888 295,33 EUR (64,72%)

02 Małe obszary miejskie – 58 projektów, wkład UE 1 611 964,24 EUR (17,72%)

03 Obszary wiejskie – 37 projektów, wkład UE 476 926,88 EUR (5,24%)

07 Nie dotyczy – 4 projekty, wkład UE 1 422 065,84 EUR (15,63%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 16 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

24 Inne niewyszczególnione usługi (51,25%)

18 Administracja publiczna (20,15%)

07 Pozostałe nieokreślone branże przemysłu wytwórczego (11,85%)

13 Działania informacyjno-komunikacyjne, w tym telekomunikacja, usługi informacyjne, programowanie, doradztwo i działalność pokrewna (5,97%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 255 projektów, wkład UE 6 311 579,51 EUR (69,37%)

jednostki samorządu terytorialnego – 6 projektów, wkład UE 2 146 555,62 EUR (23,59%)

fundacje, stowarzyszenia – 3 projekty, wkład UE 915 296,79 EUR (10,06%)

spółdzielnia socjalna – 2 projekty, wkład UE 25 820,37 EUR (0,28%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 3b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Przekroczenie wartości docelowej nie było wyższe niż 155% założonego celu.

Działanie 1.5 Rozwój produktów i usług w MŚP (PI 3c)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 3c (Działanie 1.5) stanowiła 49,70% alokacji OP 1. W PI 3c zrealizowano 3 044 projekty o łącznej wartości 306 450 146,05 EUR, w których wkład EFRR wynosił 176 414 522,15 EUR (50,38% alokacji OP 1 i 101,37% PI 3c).

zakres interwencji projektów

001 Ogólne inwestycje produkcyjne w MŚP – 378 projektów, wkład UE 124 061 412,92 EUR (71,29% alokacji PI 3c)

067 Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw – 2 660 projektów, wkład UE 51 919 411,99 EUR (29,83%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 1 292 projektów, wkład UE 33 128 544,25 EUR (19,04%)

02 Małe obszary miejskie – 1 082 projektów, wkład UE 31 736 697,08 EUR (18,24%)

03 Obszary wiejskie – 635 projektów, wkład UE 24 818 861,86 EUR (14,26%)

07 Nie dotyczy – 35 projektów, wkład UE 86 730 418,96 EUR (49,83%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 22 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

16 Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (49,75%)

15 Turystyka oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (14,35%)

07 Pozostałe nieokreślone branże przemysłu wytwórczego (14,08%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 3 018 projektów, wkład UE 89 287 114,07 EUR (51,31%)

bank – 1 projekt, wkład UE 86 320 037,88 EUR (49,60%)

fundacje, stowarzyszenia – 19 projektów, wkład UE 579 355,60 EUR (0,33%)

wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe – 6 projektów, wkład UE 228 014,60 EUR (0,13%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 3c wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie założonej wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy (CI 29)** – 752,54% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z dobrą koniunkturą gospodarczą (trwającą do końca 2019 r.). Miało to wpływ na wzrost zainteresowania nowymi inwestycjami w rozwój przedsiębiorstw w celu podniesienia ich konkurencyjności na rynku.

- ✓ **Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI 3)** – 272,69% wartości docelowej;

Wpływ na osiągnięcie takiego poziomu wskaźnika miało wsparcie w postaci pożyczek udzielanych w ramach IF. Zwiększone zainteresowanie pożyczkami związane było także ze zmianą zasad udzielania pożyczek w związku przeciwdziałaniem skutkom COVID-19 (pożyczki płynnościowe).

- ✓ **Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI 7)** – 205,49% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynika z zaangażowania większego wkładu prywatnego przez pośredników finansowych i ostatecznych odbiorców oraz udzielenia większej liczby pożyczek niż założono, w tym pożyczek związanych z przeciwdziałaniem skutkom pandemii COVID-19.

11.1.2. Oś Priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne (CT 2)

Alokacja Osi Priorytetowej 2 wyniosła 57 699 674 EUR, tj. 2,52% alokacji Programu. Zrealizowano 130 projektów o wartości całkowitej 72 744 229,89 EUR, w których wkład EFRR wynosił 58 373 591,98 EUR, tj. 101,17% alokacji Osi 2.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 – 1 845 usług, tj. 111,75% wartości docelowej,*
- *Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego – 162 podmiotów, tj. 300,00% wartości docelowej,*
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – 67 576 857,24 EUR, tj. 99,55% wartości docelowej.*

W ramach Osi 2 realizowane były projekty dotyczące tworzenia i rozwoju e-usług publicznych w zakresie, m.in. e-administracji, e-kultury, e-edukacji, e-zdrowia. Wprowadzono nowoczesne rozwiązania informatyczne w celu podniesienia jakości e-usług świadczonych przez administrację publiczną. Beneficjenci przeprowadzili także digitalizację posiadanych zasobów w celu ich upublicznienia. Tworzony był również elektroniczny dostęp do informacji przestrzennej.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 15 273 674 EUR (26,47% alokacji OP 2).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 7 474 372 EUR) – zrealizowano 25 projektów o wartości całkowitej 9 391 340,40 EUR, w których alokacja EFRR wyniosła 7 135 355,38 EUR, tj. 95,46% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 1 945 948 EUR) – zrealizowano 7 projektów o wartości całkowitej 2 346 795,87 EUR, w których wkład EFRR wynosił 1 950 739,93 EUR, tj. 100,25% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 5 853 354 EUR) – zrealizowano 20 projektów o wartości całkowitej 7 521 122,71 EUR, w których wkład EFRR wynosił 5 915 551,92 EUR, tj. 101,06% alokacji ZIT AW.

Łącznie w ramach ZIT w OP 2 zrealizowano 52 projekty o wartości całkowitej 19 259 258,98 EUR, w tym wkład EFRR – 15 001 647,23 EUR.

Działanie 2.1 E-usługi publiczne (PI 2c)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 2c (Działanie 2.1) stanowiła 100% alokacji OP 2. W zakresie PI 2c zrealizowano 130 projektów o łącznej wartości 72 744 229,89 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 58 373 591,98 EUR (101,17% alokacji OP 2 i PI 2c).

zakres interwencji projektów

078 Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji – 82 projekty, wkład UE 39 070 569,73 EUR (67,71% alokacji PI 2c)

081 Rozwiązania informatyczne na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się oraz usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia – 39 projektów, wkład 13 694 159,25 EUR (23,73%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 52 projekty, wkład UE 25 398 391,86 EUR (44,02%)

02 Małe obszary miejskie – 53 projekty, wkład UE 19 193 428,42 EUR (33,26%)

03 Obszary wiejskie – 25 projektów, wkład UE 13 781 771,70 EUR (23,89%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 8 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

18 Administracja publiczna (47,53%)

13 Działania informacyjno-komunikacyjne, w tym telekomunikacja, usługi informacyjne, programowanie, doradztwo i działalność pokrewna (26,68%)

20 Opieka zdrowotna (20,35%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 78 projektów, wkład UE 37 826 287,88 EUR (65,56%)

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 23 projekty, wkład UE 13 523 889,27 EUR (23,44%)

przedsiębiorstwa – 23 projekty, wkład UE 3 354 924,55 EUR (5,81%)

fundacje stowarzyszenia – 3 projekty, wkład UE 2 408 019,76 EUR (4,17%)

uczelnia wyższa – 1 projekt, wkład UE 1 054 402,48 EUR (1,83%)

kościół, związki wyznaniowe – 2 projekty, wkład UE 206 068,04 EUR (0,36%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 2c wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie założonej wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ **Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego** – 300% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z dużego zainteresowania podmiotów wprowadzaniem usług cyfrowych (e-urząd), rozwojem technologii i usług informatycznych (m.in. w zakresie e-administracji, e-oświaty) oraz wzrostem zainteresowania petentów korzystaniem z usług poprzez drogę elektroniczną, szczególnie podczas pandemii COVID-19 i wynikających z niej ograniczeń związanych z zamknięciem instytucji publicznych.

11.1.3. Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna (CT 4)

Alokacja Osi Priorytetowej 3 wynosiła 443 759 006 EUR, tj. 19,40% alokacji Programu. Zrealizowano 538 projektów o wartości całkowitej 700 603 656,54 EUR, w których wkład EFRR wynosił 465 157 032,29 EUR (104,82% alokacji Osi 3).

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 1 374 860 m², tj. 138,56% wartości docelowej,
- Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej – 199 szt., tj. 242,68% wartości docelowej,
- Długość wspartej infrastruktury rowerowej – 222,89 km, tj. 161,51% wartości docelowej,

- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – 562 137 546,26 EUR, tj. 107,67% wartości docelowej.*

Projekty realizowane w OP 3 miały na celu ograniczenie negatywnych zmian środowiska wpływających na zmianę klimatu. Dofinansowanie uzyskały inwestycje infrastrukturalne w zakresie produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, produkcji energii elektrycznej i ciepłej polegające na budowie mikroinstalacji służących wytwarzaniu energii z OZE oraz modernizacji sieci elektroenergetycznej umożliwiającej przyłączenie do sieci energii elektrycznej uzyskanej z OZE. W ramach podwyższenia efektywności energetycznej dofinansowanie uzyskały projekty polegające na budowie lub przebudowie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji i trigeneracji oraz rozbudowie i modernizacji sieci ciepłowniczych.

W Osi 3 głównym typem realizowanych projektów były projekty mające na celu termomodernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych. Wsparcie skierowano także na modernizację systemów grzewczych, mające na celu zwalczanie niskiej emisji kominowej. Realizowano obiekty demonstracyjne, tzn. budynki użyteczności publicznej o znacznie podwyższonych parametrach energetycznych.

Realizowane przez przedsiębiorców projekty dotyczyły wprowadzenia technologii efektywnych energetycznie oraz modernizacji energetycznej obejmującej wymianę lub modernizację wykorzystywanych źródeł energii na OZE i budowę instalacji odzyskujących ciepło odpadowe.

Innym typem realizowanych projektów były projekty dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia powietrza w centrach miast. Inwestycje dotyczyły ograniczenia indywidualnego ruchu zmotoryzowanego poprzez budowę dróg rowerowych i ciągów pieszych, parkingów typu park&ride oraz bike&ride, zintegrowanych centrów przesiadkowych, a także zakup zeroemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru autobusowego.

Wsparcie w Osi 3 było udzielane w formie dotacji, grantów oraz instrumentów finansowych (pożyczki), z których mogli skorzystać przedsiębiorcy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

W ramach instrumentów finansowych udzielono 277 pożyczek, których wysokość wyniosła ogółem 38 089 196,38 EUR, w tym środki UE – 32 108 255,57 EUR.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 162 481 712 EUR (36,61% alokacji OP 3).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 81 861 266 EUR) – zrealizowano 47 projektów o wartości całkowitej 132 809 985,88 EUR, w których wkład EFRR wynosił 85 273 885,49 EUR (104,17% alokacji ZIT WrOF)
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 32 474 615 EUR) – zrealizowano 47 projektów o wartości całkowitej 51 258 438,12 EUR, w których wkład EFRR wynosił 33 869 764,87 EUR (104,30% alokacji ZIT AJ)
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 48 145 831 EUR) – zrealizowano 97 projektów o wartości całkowitej 74 702 671,70 EUR, w których wkład EFRR wynosił 48 548 982,01 EUR (100,84% alokacji ZIT AW).

Łącznie w OP 3 zrealizowano 191 projektów o wartości całkowitej 258 771 095,70 EUR, w tym wkład EFRR – 167 692 632,37 EUR.

Działanie 3.1 Produkcja i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych (PI 4a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 4a (Działanie 3.1) stanowiła 10,67% alokacji OP 3. W zakresie PI 4a zrealizowano 51 projektów o łącznej wartości 74 804 526,17 EUR, w których wkład EFRR wynosił 49 359 071,19 EUR (11,12% alokacji OP 3 i 104,24% PI 4a).

zakres interwencji projektów

010 Energia odnawialna: słoneczna – 38 projektów, wkład UE 39 759 555,07 EUR (83,97% alokacji PI 4a)

005 Energia elektryczna (magazynowanie i przesył) – 12 projektów, wkład UE 8 158 661,04 EUR (17,23%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 5 projektów, wkład UE 2 565 428,12 EUR (5,42%)

02 Małe obszary miejskie – 12 projektów, wkład UE 9 905 322,79 EUR (20,92%)

03 Obszary wiejskie – 33 projektów, wkład UE 24 768 529,72 EUR (52,30%)

07 Nie dotyczy – 1 projekt, wkład UE 12 119 790,56 EUR (25,60%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 8 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

10 Energia elektryczna, paliwa gazowe, para wodna, gorąca woda i powietrze do układów klimatyzacyjnych (41,41%)

16 Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (25,60%)

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (18,88%)

18 Administracja publiczna (17,02%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 32 projektów, wkład UE 21 001 761,16 EUR (44,35%)

bank – 1 projekt, wkład UE 12 119 790,56 EUR (25,60%)

jednostki samorządu terytorialnego – 16 projektów, wkład UE 11 265 942,20 EUR (23,79%)

stowarzyszenie – 1 projekt, wkład UE 4 860 979,55 EUR (10,27%)

uczelnia wyższa – 1 projekt, wkład UE 110 597,72 EUR (0,23%)

realizacja wskaźników

W PI 4a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych** – 342,13% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej związane było z dużym zainteresowaniem realizacją mikroinstalacji fotowoltaicznych w budynkach mieszkalnych i publicznych, realizacją projektów grantowych (działania prosumenckie),
- ✓ **Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE** – 231,80% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej wynikało z dużego zainteresowania pożyczkami udzielanymi na instalacje OZE, także wsparciem w projektach grantowych (działania prosumenckie).

Działanie 3.2 Efektywność energetyczna w MŚP (PI 4b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 4b (Działanie 3.2) stanowiła 4,78% alokacji OP 3. W zakresie PI 4b zrealizowano 48 projektów o łącznej wartości 33 169 142,55 EUR, w których wkład EFRR wynosił 22 226 541,15 EUR (5,01% alokacji OP 3 i 104,86% PI 4b).

zakres interwencji projektów

068 Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz środki wsparcia – 48 projektów, wkład UE 22 226 541,15 EUR (104,86% alokacji PI 4b)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 21 projektów, wkład UE 2 494 894,37 EUR (11,77%)

02 Małe obszary miejskie – 17 projektów, wkład UE 2 601 592,05 EUR (12,27%)

03 Obszary wiejskie – 9 projektów, wkład UE 782 501,60 EUR (3,69%)

07 Nie dotyczy – 1 projekt, wkład UE 16 347 553,13 EUR (77,13%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 14 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

16 Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (instrumenty finansowe) (77,13%)

17 Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (5,35%)

15 Turystyka oraz działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (4,69%)

rodzaj beneficjentów

bank – 1 projekt, wkład UE 16 347 553,13 EUR (77,13%)

przedsiębiorstwa – 44 projekty, wkład UE 5 068 484,72 EUR (23,91%)

spółdzielnie socjalne i mieszkaniowe – 3 projekty, wkład UE 810 503,30 EUR (3,82%)

realizacja wskaźników

W PI 4b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

- ✓ **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych** – 634,67% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej związane było z wyższą niż zakładano efektywnością energetyczną uzyskiwaną z inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa. Wpływ na realizację wskaźnika miały również niższe koszty inwestycji, w porównaniu z kosztami, jakie założono, co pozwoli wesprzeć większą liczbę inwestycji.

Działanie 3.3 Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym (PI 4c)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 4c (Działanie 3.3) stanowiła 48,38% alokacji OP 3. W zakresie PI 4c zrealizowano 353 projekty o łącznej wartości 348 314 547,05 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 225 735 193,43 EUR (50,87% alokacji OP 3 i 105,14% PI 4c).

zakres interwencji projektów

013 Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne – 214 projektów, wkład UE 160 395 499,39 EUR (74,71% alokacji PI 4c)

014 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne – 139 projektów, wkład UE 65 339 694,04 EUR (30,43%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 81 projektów, wkład UE 48 493 703,40 EUR (22,59%)

02 Małe obszary miejskie – 153 projekty, wkład UE 95 259 061,13 EUR (44,37%)

03 Obszary wiejskie – 118 projektów, wkład UE 72 235 212,45 EUR (33,64%)

07 Nie dotyczy – 1 projekt, wkład UE 9 747 216,45 EUR (4,54%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 11 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (44,50%)

08 Budownictwo (35,90%)

18 Administracja publiczna (9,56%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego lub samorządowe osoby prawne – 213 projektów, wkład UE 174 439 383,12 EUR (81,25%)

wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe – 104 projektów, wkład UE 16 729 939,37 EUR (7,79%)

bank – 1 projekt, wkład UE 9 747 216,45 EUR (4,54%)

fundacje, stowarzyszenia – 9 projektów, wkład UE 7 858 520,67 EUR (3,66%)

przedsiębiorstwa – 8 projektów, wkład UE 6 989 355,41 EUR (3,26%)

kościół, związki wyznaniowe – 12 projektów, wkład UE 6 073 908,37 EUR (2,83%)

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 6 projektów, wkład UE 3 896 870,04 EUR (1,81%)

realizacja wskaźników

W PI 4c wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

✓ **Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła** – 798,52% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z dużego zainteresowania realizacją inwestycji związanych z wymianą źródeł ciepła i systemów grzewczych – duże zainteresowanie wystąpiło przede wszystkim projektami grantowymi, których realizacja pierwotnie nie była planowana (m.in. wymiana wysokoemisyjnych kotłów w budynkach wielorodzinnych). W związku ze zwiększonym zapotrzebowaniem, Instytucja Zarządzająca RPO zwiększyła alokację środków UE na ten rodzaj wsparcia,

✓ **Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych** – 435,19% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynika z dużego zainteresowania realizacją projektów mających wpływ na redukcję emisji CO₂ (projekty termomodernizacyjne oraz związane z wymianą źródeł ciepła).

Działanie 3.4 Wdrażanie strategii niskoemisyjnych (PI 4e)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 4e (Działanie 3.4) stanowiła 34,22% alokacji OP 3. W zakresie PI 4e zrealizowano 73 projekty o łącznej wartości 225 610 747,26 EUR, w których wkład EFRR wynosił 158 825 285,67 EUR (35,79% alokacji OP 3 i 104,59% PI 4e).

zakres interwencji projektów

043 Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego – 36 projektów, wkład UE 67 488 458,78 EUR (44,44% alokacji PI 4e)

090 Ścieżki rowerowe i pieszne – 27 projektów, wkład UE 41 829 322,61 EUR (27,55%)

013 Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne – 8 projektów, wkład UE 38 865 427,82 EUR (25,59%)

044 Inteligentne systemy transportowe – 2 projekty, wkład UE 10 642 076,46 EUR (7,01%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 19 projektów, wkład UE 75 379 783,91 EUR (49,64%)

02 Małe obszary miejskie – 42 projekty, wkład UE 70 056 985,45 EUR (46,13%)

03 Obszary wiejskie – 10 projektów, wkład UE 11 168 309,24 EUR (7,35%)

07 Nie dotyczy – 2 projekty, wkład UE 2 220 207,07 EUR (1,47%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 6 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (51,32%)

12 Transport i składowanie (21,71%)

08 Budownictwo (16,51%)

10 Energia elektryczna, paliwa gazowe, para wodna, gorąca woda i powietrze do układów klimatyzacyjnych (11,30%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego lub samorządowe osoby prawne – 62 projekty, wkład UE 121 305 247,23 EUR (79,88%)

przedsiębiorstwa – 11 projektów, wkład UE 37 520 038,44 EUR (24,71%)

realizacja wskaźników

W PI 4e wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

✓ ***Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej*** – 2 368,95% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z podpisanych w 2021 r. nowych umów w ramach naborów dedykowanych oszczędności energii, w których wykazano wysoki poziom oszczędności energii elektrycznej – wsparto nowy typ projektu, którego nie przewidziano na etapie programowania,

✓ ***Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź”*** – 437,50% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było ze wzrostem zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego wprowadzeniem ograniczenia ruchu kołowego w centrach miast. Projekty były realizowane w mniejszych ośrodkach miejskich, co było związane z realizacją mniejszych i tańszych obiektów, a to w istotny sposób wpłynęło na wartość wskaźnika,

✓ ***Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych*** – 392,30% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej było wynikiem zwiększonego zainteresowania realizacją projektów wpływających na redukcję gazów cieplarnianych (m.in. zakup taboru do przewozów pasażerskich w transporcie publicznym, budowa infrastruktury rowerowej i parkingów w celu ograniczenia transportu samochodowego w centrach miast).

- ✓ **Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej** – 242,68% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej wynikało z projektów zrealizowanych w mniejszych ośrodkach miejskich, w których było zapotrzebowanie na tabor o mniejszej pojemności, co wpłynęło na niższe koszty jego zakupu i tym samym istniała możliwość zakupu większej liczby jednostek.

Działanie 3.5 Wysokosprawna kogeneracja (PI 4g)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 4g (Działanie 3.5) stanowiło 1,95% alokacji OP 3. W zakresie PI 4g zrealizowano 13 projektów o łącznej wartości 18 704 693,51 EUR, w których wkład EFRR wynosił 9 010 940,85 EUR (2,03% alokacji OP 3 i 104,17% PI 4g).

zakres interwencji projektów

016 Wysokosprawna kogeneracja i centralne ogrzewanie – 13 projektów, wkład UE 9 010 940,85 EUR (104,17% alokacji PI 4g)

obszar realizacji

- 01 Duże obszary miejskie – 2 projekty, wkład UE 2 465 864,55 EUR (28,51%)
- 02 Małe obszary miejskie – 7 projektów, wkład UE 1 120 752,35 EUR (12,96%)
- 03 Obszary wiejskie – 4 projekty, wkład UE 5 424 323,95 EUR (62,70%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 5 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

- 10 Energia elektryczna, paliwa gazowe, para wodna, gorąca woda i powietrze do układów klimatyzacyjnych (94,00%)
- 20 Opieka zdrowotna (4,09%)

rodzaj beneficjentów

- przedsiębiorstwa – 10 projektów, wkład UE 8 648 060,90 EUR (99,98%)
- jednostki samorządu terytorialnego – 2 projekty, wkład UE 328 953,54 EUR (3,80%)
- spółdzielnia mieszkaniowa – 1 projekt o wartości UE 33 926,41 EUR (0,39%)

realizacja wskaźników

W PI 4g wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie** oraz
- ✓ **Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje**,
które ukształtowały się na poziomie 333,33% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości wskaźnika związane było z wartością realizowanych projektów – wsparcie uzyskały projekty o niższej wartości, a tym samym wsparto więcej przedsiębiorstw.

11.1.4. Oś Priorytetowa 4 Środowisko i zasoby (CT 5, CT 6)

Alokacja Osi Priorytetowej 4 wynosiła 175 435 298 EUR, tj. 7,67% alokacji Programu. Zrealizowano 188 projektów o wartości całkowitej 292 936 956,52 EUR, w których wkład EFRR wynosił 179 900 321,67 EUR (102,55% alokacji Osi 4).

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Długość sieci kanalizacji sanitarnej* – 263,52 km, tj. 171,12% wartości docelowej,
- *Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem* – 58 szt., tj. 252,17% wartości docelowej,
- *Liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów* – 7 szt., tj. 100,00% wartości docelowej,
- *Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej* – 5 261 osoby, tj. 318,85% wartości docelowej,
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 215 676 676,92 EUR, tj. 104,50% wartości docelowej.

W Osi Priorytetowej 4 realizowane były projekty mające na celu zapewnienie kompleksowej gospodarki odpadami komunalnymi w regionie. Finansowano budowę infrastruktury wodno-ściekowej, tj. infrastrukturę zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz uzdatniania i przesyłu wody.

Na obszarach parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, realizowane były projekty w zakresie ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk, projekty dotyczące tworzenia centrów ochrony bioróżnorodności, modernizacji ośrodków edukacji ekologicznej oraz budowy i modernizacji infrastruktury związanej z wykorzystaniem lokalnych zasobów przyrodniczych.

W celu zabezpieczenia ludności przed zmianami klimatycznymi realizowano inwestycje z zakresu zabezpieczenia przeciwpowodziowego oraz zabezpieczające przed klęskami suszy, w tym budowę zbiorników małej retencji, a także inwestycje z zakresu zagospodarowania wód opadowych. Ponadto dofinansowano zakup sprzętu przeznaczonego do akcji ratowniczych i usuwania skutków klęsk żywiołowych.

Realizowano również projekty w zakresie rozwoju i promowania turystyki oraz zachowania dziedzictwa kulturowego, m.in. przeprowadzono renowację zabytków, dofinansowanie uzyskały również instytucje kultury.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 52 507 618 EUR (29,93% alokacji OP 4).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 23 395 963 EUR) – zrealizowano 35 projektów o wartości całkowitej 43 132 778,25 EUR, w których wkład EFRR wynosił 24 199 816,78 EUR, tj. 103,44% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 19 291 126 EUR) – zrealizowano 18 projektów o wartości całkowitej 31 648 360,87 EUR, w których wkład EFRR wynosił 20 134 268,63 EUR, tj. 104,37% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 9 820 529 EUR) – zrealizowano 20 projektów o wartości całkowitej 17 402 338,52 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 10 204 025,20 EUR, tj. 103,91% alokacji ZIT AW.

Łącznie w ramach ZIT w OP 4 zrealizowano 73 projekty o wartości całkowitej 92 183 477,64 EUR, w tym wkład EFRR – 54 538 110,61 EUR.

Działanie 4.1 Gospodarka odpadami (PI 6a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 6a (Działanie 4.1) stanowiła 15,81% alokacji OP 4. W zakresie PI 6a zrealizowano 16 projektów o łącznej wartości 48 902 307,60 EUR, w których wkład EFRR wyniósł 25 972 308,62 EUR (14,80% alokacji OP 4 i 93,63% PI 6a).

zakres interwencji projektów

017 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu) – 13 projektów, wkład UE 16 587 587,42 EUR (59,80% alokacji PI 6a)

018 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, przetwarzania termicznego, przekształcania termicznego i składowania na składowiskach) – 3 projekty, wkład UE 9 384 721,20 EUR (33,83%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 2 projekty, wkład UE 5 384 994,61 EUR (19,41%)

02 Małe obszary miejskie – 7 projektów, wkład UE 14 573 956,52 EUR (52,54%)

03 Obszary wiejskie – 7 projektów, wkład UE 6 013 357,49 EUR (21,68%)

rodzaj działalności gospodarczej

11 Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (93,63%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 12 projektów, wkład UE 24 519 901,57 EUR (88,39%)

jednostki samorządu terytorialnego – 4 projekty, wkład UE 1 452 407,05 EUR (5,24%)

realizacja wskaźników

W PI 6a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ ***Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów*** – 922,80% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z wprowadzenia w 2013 r. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która wprowadzała nowe zasady recyklingu, zmieniły się warunki zagospodarowania odpadów i wzrosło zainteresowanie realizacją inwestycji związanych z gospodarką odpadową.

Działanie 4.2 Gospodarka wodno-ściekowa (PI 6b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 6b (Działanie 4.2) stanowiła 30,84% alokacji OP 4. W zakresie PI 6b zrealizowano 42 projekty o łącznej wartości 92 767 565,50 EUR, w których wkład EFRR wynosił 56 156 058,03 EUR (32,01% alokacji OP 4 i 103,79% PI 6b).

zakres interwencji projektów

022 Oczyszczanie ścieków – 42 projekty, wkład UE 56 156 058,03 EUR (103,79% alokacji PI 6b)

obszar realizacji

02 Małe obszary miejskie – 7 projektów, wkład UE 10 082 277,07 EUR (18,63%)

03 Obszary wiejskie – 35 projektów, wkład UE 46 073 780,96 EUR (85,16%)

rodzaj działalności gospodarczej

11 Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (100,41%)

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (3,38%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 36 projektów, wkład UE 49 094 703,59EUR (90,74%)

przedsiębiorstwa – 6 projektów, wkład UE 7 061 354,44 EUR (13,05%)

realizacja wskaźników

W PI 6a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ **Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonego zaopatrzenia w wodę** – 350,18% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości wynikało ze zmieniających się warunków środowiskowych wpływających na jakość wód i dostęp do wody. Powtarzające się w regionie w ostatnich latach klęski suszy, jak również podtopienia i powodzie, wpływały na konieczność realizacji przez beneficjentów inwestycji związanych z poprawą jakości uzdatniania wody. W związku z tym wzrosło również zainteresowanie realizacją tego typu projektów. Wartość wskaźnika obejmuje swoim zakresem zarówno osoby nowo podłączone do sieci wodociągowej, jak również te, dla których nastąpiła poprawa jakości wody pitnej.

Działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe (PI 6c)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 6c (Działanie 4.3) stanowiła 18,89% alokacji OP 4. W zakresie PI 6c zrealizowano 55 projektów o łącznej wartości 54 770 168,61 EUR, w których wkład EFRR wynosił 34 603 324,64 EUR (19,72% alokacji OP 4 i 104,40% PI 6c).

zakres interwencji projektów

094 Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa – 55 projektów, wkład UE 34 603 324,64 EUR (104,40% alokacji PI 6c)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 13 projektów, wkład UE 11 460 080,95 EUR (34,58%)

02 Małe obszary miejskie – 20 projektów, wkład UE 10 991 603,24 EUR (33,16%)

03 Obszary wiejskie – 22 projekty, wkład UE 12 151 640,45 EUR (36,66%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 4 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

23 Sztuka, rozrywka, sektor kreatywny i rekreacja (72,72%)

24 Inne niewyszczególnione usługi (30,02%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 41 projektów, wkład UE 24 251 319,99 EUR (73,17%)

przedsiębiorstwa – 2 projekty, wkład UE 4 631 988,72 EUR (13,98%)

kościół, związki wyznaniowe – 9 projektów, wkład UE 3 273 999,92 EUR (9,88%)
fundacje – 3 projekty o wartości UE 2 446 016,01 EUR (7,38%)

realizacja wskaźników

W PI 6c wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem** – 252,17% zwartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej wynikało z realizacji projektów o niższej wartości, niż pierwotnie zakładano, w związku z tym pojawiła się możliwość renowacji większej liczby zabytków.
- ✓ **Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem obiektach dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne** – 218,72% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej spowodowane było zwiększonym zainteresowaniem beneficjentów realizacją projektów związanych z renowacją i udostępnieniem obiektów zabytkowych. Ponadto zwiększone zainteresowanie ofertą obiektów i atrakcji turystycznych związane było z ograniczeniami w podróżowaniu za granicę wprowadzonymi w związku z pandemią COVID-19 (znaczný wzrost wskaźnika od 2020 r.), w wyniku czego turyści skierowali swoje zainteresowanie na krajowy rynek turystyczny.

Działanie 4.4 Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych (PI 6d)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 6d (Działanie 4.4) stanowiła 19,19% alokacji OP 4. W zakresie PI 6d zrealizowano 45 projektów o łącznej wartości 49 924 475,01 EUR, w których wkład EFRR wynosił 35 037 110,06 EUR (19,97% alokacji OP 4 i 104,08% PI 6d).

zakres interwencji projektów

091 Rozwój i promowanie potencjału turystycznego obszarów przyrodniczych – 11 projektów, wkład UE 17 863 067,01 EUR (53,06% alokacji PI 6d)
090 Ścieżki rowerowe i piesze – 13 projektów, wkład UE 9 448 355,66 EUR (28,07%)
085 Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura – 11 projektów, wkład UE 4 556 518,11 EUR (13,54%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 10 projektów, wkład UE 6 231 793,70 EUR (18,51%)
02 Małe obszary miejskie – 16 projektów, wkład UE 20 031 743,07 EUR (59,50%)
03 Obszary wiejskie – 15 projektów, wkład UE 8 355 861,45 EUR (24,82%)
07 Nie dotyczy – 4 projekty, wkład UE 417 711,84 EUR (1,25%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 6 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (46,82%)
24 Inne niewyszczególnione usługi (37,98%)
19 Edukacja (8,99%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 39 projektów, wkład UE 21 558 715,62 EUR (64,04%)

fundacje i stowarzyszenia – 3 projektów, wkład UE 12 065 157,14 EUR (35,84%)

przedsiębiorstwa – 2 projekty, wkład UE 1 100 312,20 EUR (3,27%)

uczelnia wyższa – 1 projekt, wkład UE 312 925,10 EUR (0,93%)

realizacja wskaźników

W PI 6d wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ **Liczba wspartych form ochrony przyrody** – 316,22% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z objęcia wsparciem kilku form ochrony przyrody w jednym projekcie, czego pierwotnie nie przewidziano (zakładano, że w jednym projekcie wsparciem zostanie objęta jedna forma ochrony przyrody). Zrealizowano 38 projektów, w których wsparto 117 form ochrony.

Działanie 4.5 Bezpieczeństwo (PI 5b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 5b (Działanie 4.5) stanowiło 15,27% alokacji OP 4. W zakresie PI 5b zrealizowano 30 projektów o łącznej wartości 46 572 439,80 EUR, w których wkład EFRR wynosił 28 131 520,32 EUR (16,04% alokacji OP 4 i 105,04% PI 5b).

zakres interwencji projektów

087 Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem – 30 projektów, wkład UE 28 131 520,32 EUR (105,04% alokacji PI 5b)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 5 projektów, wkład UE 4 105 558,33 EUR (15,33%)

02 Małe obszary miejskie – 16 projektów, wkład UE 10 391 583,02 EUR (38,80%)

03 Obszary wiejskie – 9 projektów, wkład UE 13 634 378,97 EUR (50,91%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 4 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (101,03%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 28 projektów, wkład UE 26 430 485,32 EUR (98,69%)

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 1 projekt, wkład UE 1 250 744,14 EUR (4,67%)

przedsiębiorstwo – 1 projekt, wkład UE 450 290,86 EUR (1,68%)

realizacja wskaźników

W PI 5b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

✓ **Liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej** – 318,85% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z wprowadzoną dn. 1.01.2018 r. zmianą podmiotu realizującego inwestycje w zakresie gospodarki wodnej – nastąpiła zamiana planów

inwestycyjnych i realizowane były inne projekty niż pierwotnie zakładano, które obejmowały również inne obszary. Ponadto w 2015 r. zmianie uległ zakres map zagrożenia powodziowego, które znalazły swoje odzwierciedlenie w realizowanych inwestycjach, wpłynęło to również na wartość wskaźnika wykazywanego w projektach.

- ✓ **Długość sieci kanalizacji deszczowej** – 311,81% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z dużym zainteresowaniem realizacją tego typu inwestycji wynikającą ze zmiany uwarunkowań prawnych.

11.1.5. Oś Priorytetowa 5 Transport (CT 7)

Alokacja Osi Priorytetowej 5 wyniosła 340 626 305 EUR, tj. 14,89% alokacji Programu. Zrealizowano 42 projekty o wartości całkowitej 519 183 589,62 EUR, w których wkład EFRR wynosił 362 434 968,59 EUR, tj. 106,40% alokacji Osi 5.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg* – 101,61 km, tj. 153,03% wartości docelowej,
- *Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych* – 133,01 km, tj. 214,53% wartości docelowej,
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 412 918 509,51 EUR, tj. 103,04% wartości docelowej.

W ramach Osi Priorytetowej 5 realizowane były projekty z zakresu budowy i przebudowy dróg wojewódzkich oraz modernizacji dróg lokalnych (powiatowych, gminnych) mających na celu połączenie z siecią TEN-T.

Drugim typem realizowanych projektów były projekty dotyczące rewitalizacji i przebudowy linii kolejowych oraz modernizacji przystanków kolejowych przeznaczonych do obsługi transportu pasażerskiego. Projekty dotyczyły też zakupu taboru kolejowego do obsługi połączeń regionalnych.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 101 805 424 EUR (29,89% alokacji OP 5).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 51 229 834 EUR) – zrealizowano 10 projektów o wartości całkowitej 97 532 724,85 EUR, w których wkład EFRR wynosił 52 088 787,75 EUR, tj. 101,68% alokacji ZIT WroF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 13 665 759 EUR) – zrealizowano 2 projekty o wartości całkowitej 18 479 170,84 EUR, w których wkład EFRR wynosił 13 710 768,30 EUR, tj. 100,33% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 36 909 831 EUR) – zrealizowano 3 projekty o wartości całkowitej 52 944 535,03 EUR, w których wkład EFRR wynosił 38 974 046,66 EUR, tj. 105,59% alokacji ZIT AW.

łącznie w ramach ZIT w OP 5 zrealizowano 15 projektów o wartości całkowitej 168 956 430,72 EUR, w tym wkład EFRR – 104 773 602,71 EUR.

Działanie 5.1. Drogową dostępność transportowa (PI 7b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 7b (Działanie 5.1) stanowiła 53,56% alokacji OP 5. W zakresie PI 7b zrealizowano 26 projektów o łącznej wartości 264 651 695,13 EUR, w których wkład EFRR wynosił 195 818 754,10 EUR (57,49% alokacji OP 5 i 107,33% PI 7b).

zakres interwencji projektów

034 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne) – 17 projektów, wkład UE 115 815 439,48 EUR (63,48% alokacji PI 7b)

031 Pozostałe drogi krajowe i regionalne (nowo budowane) – 9 projektów, wkład UE 80 003 314,62 EUR (43,85%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 7 projektów, wkład UE 64 109 837,79 EUR (35,14%)

02 Małe obszary miejskie – 10 projektów, wkład UE 52 892 237,58 EUR (28,99%)

03 Obszary wiejskie – 9 projektów, wkład UE 78 816 678,73 EUR (43,20%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 3 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

12 Transport i składowanie (54,07%)

08 Budownictwo (50,35%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 26 projektów, wkład UE 195 818 754,10 EUR (107,33%)

realizacja wskaźników

W PI 7b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik:

✓ **Całkowita długość nowych dróg** – 293,70% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wynikało z dużego zainteresowania wnioskodawców realizacją tego typu inwestycji w naborach konkursowych. Również w trakcie identyfikacji projektów pozakonkursowych okazało się, że istniało większe zapotrzebowanie na budowę nowych dróg niż zakładano na etapie programowania.

Działanie 5.2. System transportu kolejowego (PI 7d)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 7d (Działanie 5.2) stanowiła 46,44% alokacji OP 5. W zakresie PI 7d zrealizowano 16 projektów o łącznej wartości 254 531 894,49 EUR, w których wkład EFRR wynosił 166 616 214,49 EUR (48,91% alokacji OP 5 i 105,33% PI 7d).

zakres interwencji projektów

026 Inne koleje – 15 projektów, wkład UE 123 429 725,67 EUR (78,03% alokacji PI 7d)

027 Tabor kolejowy – 1 projekt, wkład UE 43 186 488,82 EUR (27,30%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 11 projektów, wkład UE 110 575 643,92 EUR (69,90%)

02 Małe obszary miejskie – 3 projekty, wkład UE 11 813 052,40 EUR (7,47%)

03 Obszary wiejskie – 1 projekt, wkład UE 1 041 029,35 EUR (0,66%)
07 Nie dotyczy – 1 projekt, wkład UE 43 186 488,82 EUR (27,30%)

rodzaj działalności gospodarczej

12 Transport i składowanie (105,33%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 11 projektów, wkład UE 151 247 163,13 EUR (95,61%)

jednostki samorządu terytorialnego – 5 projektów, wkład UE 15 369 051,36 EUR (9,72%)

realizacja wskaźników

W PI 7d wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie założonej wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ ***Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych*** – 214,53% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej związane było z realizacją inwestycji wynikających z przejęcia linii kolejowych przez samorząd województwa, które wymagały rewitalizacji. Zrealizowano także dodatkowy projekt pierwotnie nie brany pod uwagę, w którym zmodernizowano 58 km linii kolejowych.
- ✓ ***Pojemność zakupionych jednostek taboru kolejowego*** – 217,82% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej wynikało ze wzrostu zapotrzebowania na tabor do obsługi pasażerów (wzrost liczby pasażerów). Beneficjent w wyniku przeprowadzonej analizy sytuacji w zakresie przewozów pasażerskich w regionie określił zapotrzebowanie na szynobusy o większej pojemności niż pierwotnie założono, które przeznaczono do obsługi kierunków w obszarach aglomeracyjnych.

11.1.6. Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)

Alokacja przeznaczona dla Osi Priorytetowej 6 wyniosła 188 688 836 EUR, tj. 8,25% alokacji Programu. Zrealizowano 404 projektów o wartości całkowitej 308 269 595,61 EUR, w których wkład EFRR wynosił 194 141 706,73 EUR, tj. 102,89% alokacji Osi 6.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba wspartych podmiotów leczniczych* – 86 szt., tj. 148,28% wartości docelowej,
- *Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach* – 506 szt., tj. 527,08% wartości docelowej,
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 233 889 671,41 EUR, tj. 105,36% wartości docelowej.

W Osi Priorytetowej 6 głównym typem realizowanych projektów była rewitalizacja zdegradowanych wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni miejskiej. Z tego wsparcia skorzystały gminy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

Zrealizowane zostały również projekty w zakresie infrastruktury społecznej dotyczące budowy, modernizacji oraz wyposażenia placówek opieki nad dziećmi do 3 roku życia (żłobki). Prowadzono także inwestycje skierowane do osób starszych, w zakresie tworzenia domów pomocy społecznej,

modernizacji obiektów w celu zapewnienia całodobowej opieki nad osobami starszymi, przewlekle chorymi, niesamodzielnymi i osobami z niepełnosprawnością. Finansowano mieszkania chronione przeznaczone dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą, zakłady poprawcze lub ośrodki wychowawcze oraz mieszkania socjalne. Celem realizowanych projektów było też wsparcie placówek, w których udzielana jest pomoc aktywizująca zawodowo oraz społecznie.

W ramach infrastruktury zdrowotnej zrealizowano projekty w zakresie budowy i przebudowy oraz zakupu sprzętu dla ośrodków świadczących podstawową opiekę zdrowotną i ambulatoryjną opiekę specjalistyczną, w tym opiekę onkologiczną. Wsparcie skierowano również na realizację inwestycji w szpitalach, m.in. w zakresie tworzenia pracowni diagnostycznych do prowadzenia innowacyjnych terapii.

Ponadto w związku z pandemią COVID-19 wsparcie skierowano do szpitali i placówek medycznych w celu zabezpieczenia ich funkcjonowania podczas pandemii.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 59 026 631 EUR (31,28% alokacji OP 6):

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 24 459 314 EUR) – zrealizowano 79 projektów o wartości całkowitej 49 885 060,53 EUR, w których wkład EFRR wynosił 25 191 701,91 EUR, tj. 102,99% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 12 397 699 EUR) – zrealizowano 27 projektów o wartości całkowitej 22 200 459,06 EUR, w których wkład EFRR wynosił 12 904 570,82 EUR, tj. 104,09% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 22 169 618 EUR) – zrealizowano 154 projekty o wartości całkowitej 43 369 793,34 EUR, w których wkład EFRR wynosił 23 048 815,85 EUR, tj. 103,97% alokacji ZIT AW.

łącznie w ramach ZIT w OP 6 zrealizowano 260 projektów o wartości całkowitej 115 455 312,93 EUR, w tym wkład EFRR – 61 145 088,58 EUR.

Działanie 6.1 Inwestycje w infrastrukturę społeczną (PI 9a)

Działanie 6.2 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną (PI 9a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 9a (Działanie 6.1 i 6.2) stanowiła 51,89% alokacji OP 6. W zakresie PI 9a zrealizowano 99 projektów o łącznej wartości 144 107 393,07 EUR, w których wkład EFRR wynosił 100 278 503,43 EUR (53,14% alokacji OP 6 i 102,42% PI 9a).

zakres interwencji projektów

053 Infrastruktura ochrony zdrowia – 46 projektów, wkład UE 75 655 443,18 EUR (77,27% alokacji PI 9a)

055 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego – 38 projektów, wkład UE 19 280 439,03 EUR (19,69%)

052 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem – 15 projektów, wkład UE 5 342 621,22 EUR (5,46%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 44 projekty, wkład UE 78 350 466,57EUR (80,03%)

02 Małe obszary miejskie – 35 projektów, wkład UE 16 239 732,24 EUR (16,59%)

03 Obszary wiejskie – 20 projektów, wkład UE 5 688 304,62 EUR (5,80%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 2 kategorie:

20 Opieka zdrowotna (77,27%)

21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (25,15%)

rodzaj beneficjentów

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 26 projektów, wkład UE 49 658 116,20 EUR (50,72%)

jednostki samorządu terytorialnego – 49 projektów, wkład UE 43 055 203,18 EUR (43,98%)

przedsiębiorstwa – 20 projektów, wkład UE 4 486 994,72 EUR (4,58%)

kościół – 2 projekty, wkład UE 1 623 786,42 EUR (1,66%)

stowarzyszenia – 2 projekty, wkład UE 1 621 032,29 EUR (1,49%)

realizacja wskaźników

W ramach PI 9a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Przekroczenie wartości docelowej nie było wyższe niż 175% wartości docelowej.

Działanie 6.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów (PI 9b)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 9b (Działanie 6.3) stanowiła 48,11% alokacji OP 6. W zakresie PI 9b zrealizowano 305 projektów o łącznej wartości 164 162 202,54 EUR, w których wkład EFRR wynosił 93 863 203,30 EUR (49,74% alokacji OP 6 i 103,39% PI 9b).

zakres interwencji projektów

034 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne) – 19 projektów, wkład UE 12 791 264,37 EUR (14,09% alokacji PI 9b)

054 Infrastruktura mieszkalnictwa – 217 projektów, wkład UE 20 473 687,95 EUR (22,55%)

055 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego – 69 projektów, wkład UE 60 598 250,98 EUR (66,75%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 160 projektów, wkład UE 29 319 314,39 EUR (32,30%)

02 Małe obszary miejskie – 111 projektów, wkład UE 42 526 044,10 EUR (46,84%)

03 Obszary wiejskie – 34 projekty, wkład UE 22 017 844,81 EUR (24,25%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 5 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

08 Budownictwo (92,30%)

21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (4,32%)

23 Sztuka, rozrywka, sektor kreatywny i rekreacja (3,39%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 101 projektów, wkład UE 74 838 933,26 EUR (82,44%)

wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe – 196 projektów, wkład UE 14 097 573,91 EUR (15,53%)

fundacje, stowarzyszenia – 3 projekty, wkład UE 1 690 120,30 EUR (1,86%)

uczelnia wyższa – 1 projekty, wkład UE 1 527 675,86 EUR (1,68%)
kościół, związki wyznaniowe – 3 projekty, wkład UE 1 263 307,75 EUR (1,39%)
przedsiębiorstwo – 1 projekt, wkład UE 445 592,22 EUR (0,49%)

realizacja wskaźników

W PI 9b wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ ***Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*** – 527,08% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej związane było z bardzo dużym zainteresowaniem, w związku z tym Instytucja Zarządzająca RPO zwiększyła alokację. Dzięki temu większa liczba obiektów mogła zostać zrewitalizowana.
- ✓ ***Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*** – 554,79% wartości docelowej;
Przekroczenie wartości docelowej związane było z tym, że ten typ projektów cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem. Ponadto realizowane były projekty w zakresie budynków mieszkalnych wielorodzinnych w mniejszych miejscowościach, które, w porównaniu z budynkami w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców, są mniejsze i w efekcie remontem objętych zostało ich więcej. Dodatkowo, Instytucja Zarządzająca RPO zwiększyła alokację na realizację tego typu projektów.

11.1.7. Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna (CT 10)

Alokacja Osi Priorytetowej 7 wynosiła 62 539 616 EUR, tj. 2,73% alokacji Programu Zrealizowano 146 projektów o wartości całkowitej 127 377 378,85 EUR, w których wkład EFRR wynosił 63 327 803,87 EUR, tj. 101,26% alokacji Osi 7.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba miejsc w objętej wsparciem infrastrukturze w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastrukturze edukacyjnej* – 123 982 osoby tj. 111,02% wartości docelowej;
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 85 255 142,73 EUR, tj. 115,87% wartości docelowej.

W Osi Priorytetowej 7 zrealizowane zostały projekty dotyczące infrastruktury edukacyjnej (przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe) w zakresie budowy, przebudowy i wyposażenia obiektów w nowoczesny sprzęt, mające na celu poprawę warunków nauczania.

W placówkach edukacyjnych finansowano zakup wyposażenia do pracowni matematyczno-przyrodniczych i komputerowych, zakup wyposażenia przeznaczonego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz materiałów dydaktycznych.

Wsparcie skierowano również do szkół zawodowych oraz centrów kształcenia zawodowego, w których utworzono pracownie i warsztaty do praktycznej nauki zawodu.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 27 277 615 EUR (43,62% alokacji OP 7):

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 13 947 516 EUR) – zrealizowano 33 projekty o wartości całkowitej 52 589 445,74 EUR, w których wkład EFRR wynosił 13 871 910,26 EUR, tj. 99,46% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 5 913 401 EUR) – zrealizowano 19 projektów o wartości całkowitej 9 439 263,55 EUR, w których wkład EFRR wynosił 6 000 230,72 EUR, tj. 101,47% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 7 416 698 EUR) – zrealizowano 10 projektów o wartości całkowitej 12 826 749,53 EUR, w których wkład EFRR wynosił 7 502 585,13 EUR, tj. 101,16% alokacji ZIT AW.

łącznie w ramach ZIT w OP 7 zrealizowano 62 projekty o wartości całkowitej 74 855 458,82 EUR, w tym wkład EFRR – 27 374 726,11 EUR.

Działanie 7.1 Inwestycje w edukację przedszkolną, podstawową i gimnazjalną (PI 10a)

Działanie 7.2 Inwestycje w edukację ponadgimnazjalną w tym zawodową (PI 10a)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 10a (Działanie 7.1 i 7.2) stanowiła 100% alokacji OP 7. W zakresie PI 10a zrealizowano 146 projektów o łącznej wartości 127 377 378,85 EUR, w których wkład EFRR wynosił 63 327 803,87 EUR (101,26% alokacji OP 7 i PI 10a).

zakres interwencji projektów

051 Infrastruktura edukacyjna na potrzeby edukacji szkolnej (na poziomie podstawowym i średnim ogólnokształcącym) – 82 projekty, wkład UE 25 752 298,62 EUR (41,18% alokacji PI 10a)

050 Infrastruktura edukacyjna na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych – 34 projekty, wkład UE 21 808 736,21 EUR (34,87%)

052 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem – 30 projektów, wkład UE 15 766 769,04 EUR (25,21%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 37 projektów, wkład UE 17 677 238,16 EUR (28,27%)

02 Małe obszary miejskie – 55 projektów, wkład UE 23 471 017,30 EUR (37,53%)

03 Obszary wiejskie – 54 projekty, wkład UE 22 179 548,41 EUR (35,46%)

rodzaj działalności gospodarczej

19 Edukacja (101,26%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 133 projekty, wkład UE 59 745 676,66 EUR (95,53%)

fundacje, stowarzyszenia – 7 projektów, wkład UE 2 236 798,66 EUR (3,58%)

kościół, związki wyznaniowe – 2 projekty, wkład UE 970 160,79 EUR (1,55%)

przedsiębiorstwa – 4 projekty, wkład UE 375 167,76 EUR (0,60%)

realizacja wskaźników

W PI 10a wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba użytkowników wspartych obiektów infrastruktury kształcenia zawodowego** – 300,58% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej wskaźnika związane było z rodzajem realizowanych projektów, które nie dotyczyły kosztochłonnej budowy/rozbudowy, ale w przeważającej części związane były z modernizacją i zakupem wyposażenia do specjalistycznych pracowni/warsztatów. Projekty te miały niższą wartość, co pozwoliło wesprzeć utworzenie większej liczby pracowni, a w efekcie umożliwiło korzystanie z nich przez większą liczbę użytkowników. Z pracowni tych korzystają uczniowie danej szkoły, ale realizowane były także projekty, w których z pracowni korzystają uczniowie więcej niż jednej szkoły. Ponadto zwiększona wartość realizacji wskaźnika związana była z rozwojem szkół branżowych wynikającym z wprowadzonej w 2018 r. reformy oświaty.

- ✓ **Liczba użytkowników wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej** – 267,94% wartości docelowej;

Przekroczenie wartości docelowej związane było z rodzajem realizowanych projektów, które nie dotyczyły kosztochłonnej budowy/rozbudowy, jak pierwotnie zakładano, ale w przeważającej części dotyczyły zakupu wyposażenia. Projekty te miały niższą wartość i w związku z tym większa liczba przedszkoli oraz korzystających z nich użytkowników mogła zostać objęta wsparciem.

11.1.8. Oś Priorytetowa 8 Rynek pracy (CT 8)

Alokacja Osi Priorytetowej 8 wynosiła 260 122 371 EUR, tj. 11,37% alokacji Programu. Zrealizowano 508 projektów o wartości całkowitej 315 663 023,35 EUR, w których wkład EFS wynosił 264 078 506,83 EUR, tj. 101,52% alokacji Osi 8.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały osiągnięte:

- *Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie* – 41 073 osoby, tj. 135,68% wartości docelowej,
- *Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej* – 4 510 osób, tj. 145,20% wartości docelowej,
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 297 457 476,90 EUR, tj. 97,20% wartości docelowej.

W Osi Priorytetowej 8 projekty zrealizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy skierowane były do osób pozostających poza rynkiem pracy (osoby bezrobotne i poszukujące pracy) i miały one na celu zapewnienie dostępu do zatrudnienia, m.in. poprzez doradztwo czy szkolenia zawodowe. Ponadto, w związku z pandemią COVID-19, w celu utrzymania miejsc pracy wsparto pracodawców, których dotknęły negatywne jej skutki.

Zrealizowano także projekty w zakresie aktywizacji zawodowej i mobilności na rynku pracy z zakresu, m.in. doradztwa i określania ścieżki rozwoju zawodowego, szkoleń, pobudzenia przedsiębiorczości.

W celu podniesienia aktywności zawodowej rodziców dofinansowano tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3.

Mając na uwadze poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian zachodzących w gospodarce i na rynku pracy realizowane były projekty doradcze i szkoleniowe skierowane do przedsiębiorstw i pracowników. Finansowano również zdrowotne programy profilaktyczne mające na celu utrzymanie pracowników na rynku pracy.

Dodatkowo w 2022 r. skierowano środki na wsparcie adresowane do obywateli Ukrainy, w zakresie doradztwa zawodowego, podniesienia i uzupełnienia lub nabycia nowych umiejętności oraz kompetencji.

W OP 8, oprócz dotacji, istniała możliwość skorzystania z instrumentów finansowych (pożyczki). Udzielono 201 pożyczek w wysokości 2 842 211,68 EUR, w tym środki UE – 2 417 379,92 EUR.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 4 273 582 EUR (1,64% alokacji OP 8):

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 2 416 260 EUR) – zrealizowano 16 projektów o wartości całkowitej 2 969 314,30 EUR, w których wkład EFS wynosił 2 462 784,18 EUR, tj. 101,93% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 502 241 EUR) – zrealizowano 3 projekty o wartości całkowitej 597 463,25 EUR, w których wkład EFS wynosił 507 435,70 EUR, tj. 101,03% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 1 355 081 EUR) – zrealizowano 5 projektów o wartości całkowitej 1 635 562,18 EUR, w których wkład EFS wynosił 1 366 865,19 EUR, tj. 101,87% alokacji ZIT AW.

Łącznie w ramach ZIT w OP 8 zrealizowano 24 projekty o wartości całkowitej 5 202 339,73 EUR, w tym wkład EFS – 4 337 085,07 EUR.

Działanie 8.1 Projekty powiatowych urzędów pracy (PI 8i)

Działanie 8.2 Wsparcie osób poszukujących pracy (PI 8i)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 8i (Działanie 8.1 i 8.2) stanowiła 54,53% alokacji OP 8.

W PI 8i zrealizowano 270 projektów o łącznej wartości 173 071 844,81 EUR, w których wkład EFS wynosił 144 329 322,83 EUR (55,49% alokacji OP 8 i 101,76% PI 8i).

zakres interwencji projektów

102 Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy – 270 projektów, wkład UE 144 329 322,83 EUR (101,76% alokacji PI 8i)

obszar realizacji

- 01 Duże obszary miejskie – 48 projektów, wkład UE 46 139 033,05EUR (32,53%)
- 02 Małe obszary miejskie – 128 projektów, wkład UE 66 847 134,72 EUR (47,13%)
- 03 Obszary wiejskie – 66 projektów, wkład UE 24 264 709,18 EUR (17,11%)
- 07 Nie dotyczy – 28 projektów, wkład UE 7 078 445,88 EUR (4,99%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 4 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

- 18 Administracja publiczna (82,71%)
- 19 Edukacja (11,62%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 185 projektów, wkład UE 117 319 746,78 EUR (82,71%)

przedsiębiorstwa – 50 projektów, wkład UE 13 685 526,91 EUR (9,65%)
fundacje, stowarzyszenia – 31 projektów, wkład UE 11 768 210,93 EUR (8,30%)
izby gospodarcze i rzemieślnicze – 2 projekty, wkład UE 1 131 984,79 EUR (0,80%)
uczelnia wyższa – 1 projekt, wkład UE 228 498,75 projektów o wartości UE EUR (0,16%)
związek pracodawców – 1 projekt, wkład UE 195 354,67 EUR (0,14%)

realizacja wskaźników

W PI 8i wszystkie wskaźniki produktu osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet znacząco ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki produktu:

- ✓ ***Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie*** – 50 085% wartości docelowej;
- ✓ ***Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie*** – 490,31% wartości docelowej;

Wysoki poziom realizacji wskaźników związany był głównie ze wsparciem osób pracujących podczas pandemii COVID-19. Wsparcie realizowane było przez Powiatowe Urzędy Pracy i skierowane do pracodawców w celu utrzymania miejsc pracy. W Programie nie przewidywano takiego rodzaju wsparcia oraz tak dużej grupy, do której wsparcie zostało skierowane.

W odniesieniu do wskaźników rezultatu w większości osiągnięto wartości docelowe dla 2023 r., jedynie wskaźniki dotyczące uzyskanych kwalifikacji lub nabytych kompetencji przez uczestników nie osiągnęły poziom niższy od zaplanowanego:

- ✓ ***Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu*** – 50,42% wartości docelowej;
- ✓ ***Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu*** – 69,15% wartości docelowej;

Niższy poziom realizacji wskaźników wiąże się z tym, że realizowane były często inne formy wsparcia niż szkolenia. Wsparcie dla uczestników było profilowane zgodnie z zapotrzebowaniem na lokalnym rynku pracy i w oparciu o IPD. Szkolenia podnoszące kwalifikacje nie zawsze były wymagane przez pracodawców, ich zapotrzebowanie często ograniczało się do podniesienia kompetencji i umiejętności osób bezrobotnych. Powodem niskiej realizacji wskaźników była też pandemia COVID-19, ze względu na lockdown spadła liczba organizowanych szkoleń, co w efekcie miało wpływ liczbę uczestników tych form wsparcia.

Działanie 8.3 Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy (PI 8iii)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 8iii (Działanie 8.3) stanowiła 18,79% alokacji OP 8. W zakresie PI 8iii zrealizowano 78 projektów o łącznej wartości 59 217 812,96 EUR, w których wkład EFS wynosił 49 951 541,65 EUR (19,20% alokacji OP 8 i 102,19% PI 8iii).

zakres interwencji projektów

104 Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych MŚP – 78 projektów, wkład UE 49 951 541,65 EUR (102,19% alokacji PI 8iii)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 2 projekty, wkład UE 644 191,48 EUR (1,32%)

02 Małe obszary miejskie – 32 projekty, wkład UE 20 126 625,80 EUR (41,18%)
03 Obszary wiejskie – 36 projektów, wkład UE 20 247 401,31 EUR (41,42%)
07 Nie dotyczy – 8 projektów, wkład UE 8 933 323,06 EUR (18,27%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 4 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

24 Inne niewyszczególnione usługi (57,16%)

19 Edukacja (37,40%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 45 projektów, wkład UE 25 909 486,91 EUR (53,01%)

fundacje, stowarzyszenia – 32 projekty, wkład UE 21 252 213,75 EUR (43,48%)

bank – 1 projekt, wkład UE 2 789 840,99 EUR (5,71%)

realizacja wskaźników

W PI 8iii wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Przekroczenie wartości docelowej nie było wyższe niż 170% wartości docelowej.

Działanie 8.4 Godzenie życia zawodowego i prywatnego (PI 8iv)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 8iv (Działanie 8.4) stanowiła 15,32% alokacji OP 8. W zakresie PI 8iv zrealizowano 140 projektów o łącznej wartości 48 544 473,39 EUR, w których wkład EFS wynosił 40 493 787,43 EUR (15,57% alokacji OP 8 i 101,61% Pi 8iv).

zakres interwencji projektów

105 Równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym pod względem dostępu do zatrudnienia, rozwoju kariery zawodowej, godzenia życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równego wynagrodzenia za taką samą pracę – 140 projektów, wkład UE 40 493 787,43 EUR (101,61% alokacji PI 8iv)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 55 projektów, wkład UE 16 334 103,42 EUR (40,99%)

02 Małe obszary miejskie – 54 projekty, wkład UE 13 064 247,97 EUR (32,78%)

03 Obszary wiejskie – 29 projektów, wkład UE 10 049 679,41 EUR (25,22%)

07 Nie dotyczy – 2 projekty, wkład UE 1 045 756,63 EUR (2,62%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 5 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (37,65%)

19 Edukacja (31,14%)

24 Inne niewyszczególnione usługi (18,07%)

18 Administracja publiczna (16,79%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 84 projekty, wkład UE 20 076 974,32 EUR (50,38%)

jednostki samorządu terytorialnego – 33 projekty, wkład UE 13 171 369,79 EUR (33,05%)
fundacje, stowarzyszenia – 20 projektów, wkład UE 6 935 171,16 EUR (17,40%)
przedszkola – 2 projekty, wkład UE 208 105,20 EUR (0,52%)
spółdzielnia socjalna – 1 projekt, wkład UE 102 166,96 EUR (0,26%)

realizacja wskaźników

W PI 8iv większość wskaźników osiągnęła wartość docelową dla 2023 r.

W przypadku jednego wskaźnika produktu zrealizowana wartość kształtuje się poniżej 85% wartości docelowej:

- ✓ **Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3** – 82,15% wartości docelowej;
Przyczyną nieosiągnięcia wartości wskaźnika było początkowe niskie zainteresowanie wnioskodawców tą formą wsparcia. Dodatkowo pandemia COVID-19 wpłynęła na wstrzymanie bądź opóźnienie realizacji części projektów. Natomiast 100% utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 funkcjonowało 2 lata po uzyskaniu dofinansowania ze środków EFS.

Działanie 8.5 Przystosowanie do zmian zachodzących w gospodarce w ramach działań outplacementowych (PI 8v)

Działanie 8.6 Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorczości z sektora MMŚP (PI 8v)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 8v (Działanie 8.5 i 8.6) stanowiła 8,94% alokacji OP 8. W zakresie PI 8v zrealizowano 5 projektów o łącznej wartości 28 278 659,23 EUR, w których wkład EFS wynosił 23 922 189,55 EUR (9,20% alokacji OP 8 i 102,88% PI 8v).

zakres interwencji projektów

106 Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian – 5 projektów, wkład UE 23 922 189,55 EUR (102,88% alokacji PI 8v)

obszar realizacji

07 Nie dotyczy – 5 projektów, wkład UE 23 922 189,55 EUR (102,88%)

rodzaj działalności gospodarczej

24 Inne niewyszczególnione usługi (102,88%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 5 projektów, wkład UE 23 922 189,55 EUR (102,88%)

realizacja wskaźników

W PI 8v wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową, a nawet znacznie ją przekroczyły.

Znaczące przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik produktu:

- ✓ **Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie** – 198,51% wartości docelowej;
oraz wskaźniki rezultatu:
- ✓ **Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu** – 443,24% wartości docelowej;

- ✓ **Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie** – 381,85% wartości docelowej;

Ze wsparcia skorzystało więcej osób niż pierwotnie zakładano, uczestnicy korzystali z różnego rodzaju kursów, szkoleń umożliwiających podniesienie posiadanych kwalifikacji i kompetencji, bądź przekwalifikowanie.

Działanie 8.7 Aktywne i zdrowe starzenie się (PI 8vi)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 8vi (Działanie 8.7) stanowiła 2,42% alokacji OP 8. W zakresie PI 8 vi zrealizowano 15 projektów o łącznej wartości 6 550 232,96 EUR, w których wkład EFS wynosił 5 381 665,37 EUR (2,07% alokacji OP 8 i 85,42% PI 8 vi).

zakres interwencji projektów

107 Aktywne i zdrowe starzenie się – 15 projektów, wkład UE 5 381 665,37 EUR (85,42% alokacji PI 8vi)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 5 projektów, wkład UE 1 402 968,31 EUR (22,27%)
02 Małe obszary miejskie – 2 projekty, wkład UE 573 087,73 EUR (9,10%)
03 Obszary wiejskie – 6 projektów, wkład UE 2 857 677,18 EUR (45,36%)
07 Nie dotyczy – 2 projekty, wkład UE 547 932,15 EUR (8,69%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 2 kategorie:

20 Opieka zdrowotna (77,47%)
19 Edukacja (7,95%)

rodzaj beneficjentów

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 7 projektów, wkład UE 2 587 204,48 EUR (41,06%)
przedsiębiorstwa – 6 projektów, wkład UE 1 765 355,54 EUR (28,02%)
stowarzyszenie – 1 projekt, wkład UE 561 648,53 EUR (8,91%)
jednostki samorządu terytorialnego – 1 projekt, wkład UE 467 456,82 EUR (7,42%)

realizacja wskaźników

W PI 8vi wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet nieznacznie ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik produktu:

- ✓ **Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS** – 342,91% wartości docelowej;
Związane to było z uruchomieniem w ramach realizowanych projektów mobilnych punktów diagnostycznych w celu dotarcia do mieszkańców obszarów, w których nie funkcjonują poradnie i nie ma dostępu do badań profilaktycznych, stąd tak duże zainteresowanie udziałem w badaniach.

11.1.9. Oś Priorytetowa 9 Włączenie społeczne (CT 9)

Alokacja Osi Priorytetowej 9 wyniosła 133 192 658 EUR, tj. 5,82% alokacji Programu Zrealizowano 417 projektów o wartości całkowitej 165 952 313,77 EUR, w których wkład EFS wynosił 139 800 639,62 EUR, tj. 104,96% alokacji Osi 9.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* – 29 684 osoby, tj. 177,37% wartości docelowej,
- *Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem* – 1 322 szt., tj. 161,22% wartości docelowej,
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych* – 155 766 526,29 EUR, tj. 99,41% wartości docelowej.

W Osi Priorytetowej 9 realizowane były projekty na rzecz integracji społeczno-zawodowej, skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Wsparcie skierowano także na podniesienie jakości i zwiększenie dostępności do usług w zakresie poradnictwa prawnego, rodzinnego, psychologicznego oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

W celu podniesienia dostępu do usług społecznych i zdrowotnych, dofinansowaniem objęto, m.in. świadczenie usług asystenckich i opiekuńczych, tworzenie mieszkań chronionych, wspomaganych i treningowych. Innym rodzajem wsparcia było finansowanie funkcjonowania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, a także tworzenie dziennych domów opieki medycznej.

Podczas pandemii COVID-19 finansowano działania związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się zakażeń – wsparcie skierowano do Domów Pomocy Społecznej, placówek medycznych i szpitali powiatowych. Natomiast beneficjenci realizujący projekty z zakresu świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych mogli przeznaczyć część środków na zabezpieczenie i ochronę podczas realizowanych zadań. Środki przeznaczono również na wsparcie funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, które również dotknęły skutki pandemii.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 10 355 274 EUR (7,77% alokacji OP 9):

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 4 740 042 EUR) – zrealizowano 18 projektów o wartości całkowitej 5 704 279,84 EUR, w których wkład EFS wynosił 4 819 472,96 EUR, tj. 101,68% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 1 262 488 EUR) – zrealizowano 7 projektów o wartości całkowitej 1 541 877,71 EUR, w których wkład EFS wynosił 1 304 532,34 EUR, tj. 103,33% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 4 352 744 EUR) – zrealizowano 22 projekty o wartości całkowitej 5 222 286,18 EUR, w których wkład EFS wynosił 4 418 789,47 EUR, tj. 101,52% alokacji ZIT AW.

Łącznie w ramach ZIT w OP 9 zrealizowano 47 projektów o wartości całkowitej 12 468 443,73 EUR, w tym wkład EFS – 10 542 794,77 EUR.

Działanie 9.1 Aktywna integracja (PI 9i)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 9i (Działanie 9.1) stanowiła 57,02% alokacji OP 9. W zakresie PI 9i zrealizowano 287 projektów o łącznej wartości 94 947 682,46 EUR, w których wkład EFS wynosił 79 797 601,81 EUR (59,91% alokacji OP 9 i 105,07% PI 9i).

zakres interwencji projektów

109 Aktywne włączenie, w tym w celu promowania równości szans i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans na zatrudnienie – 287 projektów o wartości UE 79 797 601,81 EUR (105,07% alokacji PI 9i)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 66 projektów, wkład UE 24 831 770,73 EUR (32,70%)
02 Małe obszary miejskie – 146 projektów, wkład UE 38 222 489,28 EUR (50,33%)
03 Obszary wiejskie – 65 projektów, wkład UE 14 137 271,23 EUR (18,61%)
07 Nie dotyczy – 10 projektów, wkład UE 2 606 070,57 EUR (3,43%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 6 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (37,84%)
24 Inne niewyszczególnione usługi (27,85%)
19 Edukacja (23,39%)
18 Administracja publiczna (13,61%)

rodzaj beneficjentów

fundacje, stowarzyszenia – 170 projektów, wkład UE 51 003 450,68 EUR (67,16%)
jednostki samorządu terytorialnego – 103 projekty, wkład UE 24 743 920,70 EUR (32,58%)
przedsiębiorstwa – 9 projektów, wkład UE 2 834 494,66 EUR (3,73%)
spółdzielnie socjalne – 4 projekty, wkład UE 939 979,96 EUR (1,24%)
związek pracodawców – 1 projekt, wkład UE 275 755,81 EUR (0,36%)

realizacja wskaźników

W PI 9i wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik produktu:

✓ **Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie** – 274,45% wartości docelowej;

Wartość wskaźnika związana była z objęciem wsparciem większej liczby osób z niepełnosprawnościami niż pierwotnie zakładano.

oraz wskaźnik rezultatu:

✓ **Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu** – 440,87% wartości docelowej;

Wartość wskaźnika wynikała ze zwiększonego zainteresowania uczestników oferowanymi formami wsparcia.

Natomiast niższą wartość uzyskano we wskaźniku rezultatu:

✓ **Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu** – 65,06% wartości docelowej;

Na poziom osiągnięcia wskaźnika wpływ miała zmiana metodologii jego liczenia – do wskaźnika mogły być liczone wyłącznie dorosłe osoby bierne zawodowo (z zastrzeżeniem, że nie były wliczane do wskaźnika osoby bierne zawodowo, które w wyniku udziału w projekcie podjęły zatrudnienie). Do 2020 r. wartość wskaźnika była pomniejszana o osoby nieletnie, które były wyłączone z monitorowania tego wskaźnika, stąd niższy poziom realizacji wskaźnika niż zakładano. Ponadto na poziom realizacji wskaźnika miała wpływ pandemia COVID-19, która przyczyniła się do ograniczenia działalności gospodarczej, w tym do ograniczenia w zwiększaniu zatrudniania.

Działanie 9.2 Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych (PI 9iv)

Działanie 9.3 Dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych (PI 9iv)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 9iv (Działanie 9.2 i 9.3) stanowiła 33,59% alokacji OP 9. W zakresie Pi 9iv zrealizowano 119 projektów o łącznej wartości 55 588 606,32 EUR, w których wkład EFS wyniósł 46 926 594,09 EUR (35,23% alokacji OP 9 i 104,90% Pi 9iv).

zakres interwencji projektów

112 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym – 119 projektów, wkład UE 46 926 594,09 EUR (104,90% alokacji PI 9iv)

obszar realizacji

- 01 Duże obszary miejskie – 31 projektów, wkład UE 11 662 783,30 EUR (26,07%)
- 02 Małe obszary miejskie – 60 projektów, wkład UE 20 455 684,71 EUR (45,73%)
- 03 Obszary wiejskie – 23 projekty, wkład UE 7 235 201,31 EUR (16,17%)
- 07 Nie dotyczy – 5 projektów, wkład UE 7 572 924,77 EUR (16,93%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 5 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

- 21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (43,26%)
- 20 Opieka zdrowotna (29,99%)
- 18 Administracja publiczna (16,07%)

rodzaj beneficjentów

- fundacje, stowarzyszenia – 53 projekty, wkład UE 21 351 987,36 EUR (47,73%)
- jednostki samorządu terytorialnego – 46 projektów, wkład UE 16 400 892,85 EUR (36,66%)
- przedsiębiorstwa – 14 projektów, wkład UE 6 183 756,89 EUR (13,82%)
- spółdzielnie socjalne – 2 projekty, wkład UE 1 117 588,21 EUR (2,50%)
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 2 projekty, wkład UE 973 953,99 EUR (2,18%)
- kościół, związki wyznaniowe – 2 projekty, wkład UE 898 414,79 EUR (2,01%)

realizacja wskaźników

W PI 9iv wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik rezultatu:

- ✓ **Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych, istniejących po zakończeniu projektu** – 431,58% wartości docelowej;

Oferowane w ramach projektów usługi zdrowotne cieszyły się dużym zainteresowaniem, stąd zwiększona liczba miejsc ich świadczenia.

Działanie 9.4 Wspieranie gospodarki społecznej (PI 9v)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 9v (Działanie 9.4) stanowiła 9,39% alokacji OP 9. W zakresie PI 9v zrealizowano 11 projektów o łącznej wartości 15 416 024,99 EUR, w których wkład EFS wynosił 13 076 443,72 EUR (9,82% alokacji OP 9 i 104,52% PI 9v).

zakres interwencji projektów

113 Promowanie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz gospodarki społecznej i gospodarki solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia – 11 projektów, wkład UE 13 076 443,72 EUR (104,52% alokacji PI 9v)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 1 projekt, wkład UE 162 360,06 EUR (1,30%)

02 Małe obszary miejskie – 8 projektów, wkład UE 12 079 905,32 EUR (95,56%)

07 Nie dotyczy – 2 projekty, wkład UE 834 178,34 EUR (6,66%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 3 kategorie;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

24 Inne niewyszczególnione usługi (70,92%)

21 Działalność w zakresie opieki społecznej, usługi komunalne, społeczne i indywidualne (25,63%)

rodzaj beneficjentów

fundacje, stowarzyszenia – 8 projektów, wkład UE 12 079 905,32 EUR (96,56%)

jednostki samorządu terytorialnego – 3 projekty, wkład UE 996 538,40 EUR (7,97%)

realizacja wskaźników

W PI 9v wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnął wskaźnik produktu:

✓ ***Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*** – 471,61% wartości docelowej,

Realizacja wskaźnika na takim poziomie, była wynikiem dużego zaangażowania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w prowadzeniu działań aktywizujących oraz dużego zainteresowania uczestników oferowanymi formami wsparcia. Ponadto w 2020 r. wprowadzono do projektów nowe formy wsparcia w związku z pandemią COVID-19.

11.1.10. Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)

Alokacja Osi Priorytetowej 10 wyniosła 153 715 454 EUR, tj. 6,72% alokacji Programu Zrealizowano 829 projektów o wartości całkowitej 188 104 226,85 EUR, w których wkład EFS wynosił 158 018 213,06 EUR, tj. 102,80% alokacji Osi 10.

Cele końcowe określone w Ramach Wykonania zostały w pełni osiągnięte:

- *Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 6 224 szt., tj. 135,78% wartości docelowej,*
- *Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 15 415 osoby, tj. 236,10% wartości docelowej,*
- *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie – 242 597 osoby, tj. 265,20% wartości docelowej,*
- *Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie – 857 szt., tj. 232,88% wartości docelowej,*
- *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy – 26 456 osoby, tj. 152,73% wartości docelowej,*
- *Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych – 178 408 642,70 EUR, tj. 98,65% wartości docelowej.*

W Osi Priorytetowej 10 dofinansowane były projekty w zakresie tworzenia nowych miejsc w placówkach edukacji przedszkolnej, dostosowanie placówek do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami, prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych i specjalistycznych oraz podnoszenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych nauczycieli placówek przedszkolnych.

Realizowane były także projekty dotyczące podniesienia jakości nauczania w szkołach, w tym jakości nauczania języków obcych, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i rozwoju umiejętności cyfrowych. Finansowano opiekę psychologiczną nad uczniem oraz doradztwo zawodowe. Wsparcie skierowano również do nauczycieli w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych i kompetencji.

Dofinansowano również projekty mające na celu dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. W tym celu sfinansowano praktyki i staże zawodowe uczniów. Wsparto podnoszenie kwalifikacji i nabycie nowych kompetencji przez nauczycieli zawodu.

Ponadto ze wsparcia mogły skorzystać osoby dorosłe w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności w formach pozaszkolnych (kursy zawodowe), organizowanych we współpracy z pracodawcami.

W celu poprawy dostępności i wspierania uczenia się przez całe życie (kształcenie ustawiczne), wsparcie skierowano do osób dorosłych, którzy mogli podnieść kompetencji w zakresie znajomości języków obcych oraz umiejętności cyfrowych. Wsparcie zostało skierowane w szczególności do osób pozostających w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.

W związku z pandemią COVID-19, w placówkach edukacyjnych zakupiono sprzęt informatyczny służący prowadzeniu zajęć edukacyjnych w formie zdalnej. Natomiast w 2022 r. celu zniwelowania różnic powstałych w związku z długotrwałą realizacją nauki zdalnej, środki przeznaczono na wdrożenie pracy indywidualnej z uczniem, na organizację dodatkowych zajęć wyrównawczych, doradztwo i opiekę psychologiczno-pedagogiczną.

W związku z kryzysem uchodźczym w wynikającym z agresji Rosji na Ukrainę, w 2022 r. środki przeznaczono na wsparcie mające na celu pomoc uczniom z Ukrainy pobierającym naukę w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz wsparcie nauczycieli i pracowników pedagogicznych. Finansowano również wsparcie z zakresu nauki języka polskiego dla dorosłych obywateli Ukrainy.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja przeznaczona na realizację ZIT wyniosła 51 822 748 EUR (33,71% alokacji OP 10):

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 22 890 473 EUR) – zrealizowano 95 projektów o wartości całkowitej 28 381 385,54 EUR, w których wkład EFS wynosił 23 783 285,38 EUR, tj. 103,90% alokacji ZIT WrOF,
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 13 001 048 EUR) – zrealizowano 67 projektów o wartości całkowitej 16 159 962,30 EUR, w których wkład EFS wynosił 13 290 027,67 EUR, tj. 102,22% alokacji ZIT AJ,
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 15 931 227 EUR) – zrealizowano 91 projektów o wartości całkowitej 19 759 399,94 EUR, w których wkład EFS wynosił 16 644 613,56 EUR, tj. 104,48% alokacji ZIT AW.

łącznie w ramach ZIT w OP 10 zrealizowano 253 projekty o wartości całkowitej 64 300 747,78 EUR, w tym wkład EFS – 53 717 926,61 EUR.

Działanie 10.1 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej (PI 10i)

Działanie 10.2 Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej (PI 10i)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 10i (Działanie 10.1 i 10.2) stanowiła 55,00% alokacji OP 10. W PI 10i zrealizowano 604 projekty o łącznej wartości 104 217 351,01 EUR, w których wkład EFS wynosił 87 190 436,37 EUR (56,72% alokacji OP 10 i 103,12% PI 10i).

zakres interwencji projektów

115 Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia – 604 projekty, wkład UE 87 190 436,37 EUR (103,12% alokacji PI 10i)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 122 projekty, wkład UE 30 058 889,77 EUR (35,55%)

02 Małe obszary miejskie – 203 projekty, wkład UE 24 949 707,35 EUR (29,51%)

03 Obszary wiejskie – 279 projektów, wkład UE 32 181 839,25 EUR (38,06%)

rodzaj działalności gospodarczej

19 Edukacja (101,62%)

18 Administracja publiczna (1,50%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 338 projektów, wkład UE 50 701 291,61 EUR (59,97%)

fundacje, stowarzyszenia – 177 projektów, wkład UE 25 184 168,22 EUR (29,79%)

przedsiębiorstwa – 73 projekty, wkład UE 9 311 587,01 EUR (11,01%)

przedszkola, szkoły, uczelnie wyższe – 11 projektów, wkład UE 1 211 947,18 EUR (1,43%)

kościół, związki wyznaniowe – 4 projekty, wkład UE 558 020,60 EUR (0,66%)

izba gospodarcza – 1 projekt, wkład UE 223 421,75 EUR (0,26%)

realizacja wskaźników

W PI 10i wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie** (produkt) – 263,48% wartości docelowej;
Wysoki poziom realizacji wskaźnika wynika z dużego zainteresowania uczniów uczestniczeniem w dodatkowych zajęciach. Wpływ na wzrost wskaźnika miały też działania podjęte w celu wsparcia uczniów szkół podstawowych w zakresie niwelacji negatywnych skutków wywołanych pandemią COVID-19, w tym deficytów spowodowanych długotrwałą nauką zdalną (m.in. wsparcie psychologiczne).
- ✓ **Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych** (rezultat) – 268,57% wartości docelowej;
Wysoki poziom realizacji wskaźnika wynika z dużego zainteresowania szkół tworzeniem i wyposażeniem pracowni informatycznych. Dodatkowo wpływ na realizację wskaźnika miała związana z pandemią COVID-19 konieczność realizacji nauki w systemie zdalnym i związany z tym zakup sprzętu informatycznego służącego do realizacji takiej formy edukacji.

Działanie 10.3 Poprawa dostępności i wspierania uczenia się przez całe życie (PI 10iii)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 10iii (Działanie 10.3) stanowiła 7,87% alokacji OP 10. W PI 10iii zrealizowano 71 projektów o łącznej wartości 13 122 200,11 EUR, w których wkład EFS wynosił 11 088 242,42 EUR (7,21% alokacji OP 10 i 91,67% PI 10iii).

zakres interwencji projektów

117 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji – 71 projektów, wkład UE 11 088 242,42 EUR (91,67% alokacji PI 10iii)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 1 projekt, wkład UE 185 236,44 EUR (1,53%)
02 Małe obszary miejskie – 18 projektów, wkład UE 2 193 921,46 EUR (18,14%)
03 Obszary wiejskie – 52 projekty, wkład UE 8 709 084,52 EUR (72,00%)

rodzaj działalności gospodarczej

19 Edukacja (91,67%)

rodzaj beneficjentów

przedsiębiorstwa – 54 projektów, wkład UE 8 241 245,29 EUR (68,13%)
fundacje i stowarzyszenia – 14 projektów, wkład UE 2 530 449,96 EUR (20,92%)
jednostki samorządu terytorialnego – 2 projekty, wkład UE 206 122,19 EUR (1,70%)
uczelnia wyższa – 1 projekt, wkład UE 110 424,98 EUR (0,91%)

realizacja wskaźników

W PI 10iii wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły. Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki:

- ✓ **Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie** (produkt) – 453,14% wartości docelowej;

- ✓ **Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie** (produkt) – 364,60% wartości docelowej;
- ✓ **Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu** (rezultat) – 316,26% wartości docelowej;

Wysoki poziom realizacji wskaźników związany był ze zwiększonym zainteresowaniem w podnoszeniu kwalifikacji oraz kompetencji zawodowych.

Działanie 10.4 Dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy (PI 10iv)

Alokacja Priorytetu Inwestycyjnego 10iv (Działanie 10.4) stanowiła 37,13% alokacji OP 10. W PI 10iv zrealizowano 154 projekty o łącznej wartości 70 764 675,73 EUR, w których wkład EFS wynosił 59 739 534,27 EUR (38,86% alokacji OP 10 i 104,68% PI 10iv).

zakres interwencji projektów

118 Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami – 154 projektów, wkład UE 59 739 534,27 EUR (104,68% alokacji PI 10iv)

obszar realizacji

- 01 Duże obszary miejskie – 54 projekty, wkład UE 21 317 651,81 EUR (37,35%)
- 02 Małe obszary miejskie – 69 projektów, wkład UE 24 212 646,93 EUR (42,43%)
- 03 Obszary wiejskie – 28 projektów, wkład UE 13 910 466,85 EUR (24,37%)
- 07 Nie dotyczy – 3 projekty, wkład UE 298 768,68 EUR (0,53%)

rodzaj działalności gospodarczej

największa wartość środków UE przypada na kategorię:

19 Edukacja (101,89%)

rodzaj beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego – 62 projekty, wkład UE 30 055 299,67 EUR (52,66%)
- przedsiębiorstwa – 46 projektów, wkład UE 10 057 102,98 EUR (17,62%)
- fundacje, stowarzyszenia – 32 projekty, wkład UE 9 050 084,44 EUR (15,86%)
- izby gospodarcze i rzemieślnicze – 2 projekty, wkład UE 5 418 677,11 EUR (9,49%)
- związki pracodawców – 9 projektów, wkład UE 4 879 700,49 EUR (8,55%)
- przedszkola, szkoły, uczelnie wyższe – 3 projekty, wkład UE 278 669,58 EUR (0,49%)

realizacja wskaźników

W PI 10iv wszystkie wskaźniki osiągnęły wartość docelową dla 2023 r., a nawet ją przekroczyły.

Znaczne przekroczenie wartości docelowej osiągnęły wskaźniki produktu:

- ✓ **Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie** – 304,37% wartości docelowej;
Wysoki poziom wskaźnika wynika z dużego zainteresowania tą formą wsparcia.
- ✓ **Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie** – 292,68% wartości docelowej;

Wysoki poziom wskaźnika wynika z dużego zainteresowania podnoszeniem kwalifikacji i kompetencji w ramach szkoleń i kursów oraz staży.

11.1.11. Oś Priorytetowa 11 Pomoc Techniczna

Alokacja Osi Priorytetowa 11 wyniosła 86 600 000 EUR, tj. 3,79% alokacji Programu. Zrealizowano 51 projektów o wartości całkowitej 108 069 579,58 EUR, w których wkład EFRR wynosił 91 842 379,30 EUR, tj. 106,05% alokacji Osi 11.

Środki w ramach Osi Priorytetowej 11 przeznaczono dla Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczących na wsparcie zarządzania i wdrażania RPO WD 201-2020. Projekty realizowane były przez 5 instytucji wdrażających Program. Dofinansowanie przeznaczone zostało, m.in. na pokrycie kosztów zatrudnienia i szkolenia pracowników, szkolenia wnioskodawców i beneficjentów, przeprowadzenie procedury naboru i oceny projektów, a także koszty prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych.

zakres interwencji projektów

121 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola – 51 projektów, wkład UE 91 842 379,30 EUR (106,05% alokacji OP 11)

obszar realizacji

07 Nie dotyczy – 51 projektów, wkład UE 91 842 379,30 EUR (106,05%)

rodzaj działalności gospodarczej

18 Administracja publiczna (106,05%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 51 projektów, wkład UE 91 842 379,30 EUR (106,05%)

realizacja wskaźników

W wyniku realizacji projektów z zakresu pomocy technicznej, m.in. przeprowadzono 17 ewaluacji, zorganizowano 223 spotkań, konferencji i seminariów, opracowano 138 ekspertyz, przeszkolono 11 557 beneficjentów, zakupiono 1 809 urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowisk pracy. Przeprowadzono 9 działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu.

11.1.12. Oś Priorytetowa 12 REACT-EU (PI 13i)

Alokacja Osi Priorytetowej 12 wyniosła 34 391 424 EUR, tj. 1,50% alokacji Programu. Zrealizowano 36 projektów o wartości całkowitej 47 968 891,45 EUR, w których wkład EFRR wynosił 35 707 664,84 EUR, tj. 103,83% alokacji Osi 12.

Oś Priorytetowa 12, finansowana z mechanizmu REACT-EU, który został utworzony w odpowiedzi na kryzys wywołany pandemią COVID-19, została wprowadzona do Programu dn. 15.12.2021 r.

W ramach Osi środki przeznaczone na wsparcie kryzysowych działań naprawczych w związku z pandemią COVID-19 i jej skutkami, szczególnie uwidocznionymi w opiece zdrowotnej. Wsparcie przeznaczone również na inwestycje związane ze środowiskiem.

Zrealizowano projekty dotyczące zakupu sprzętu i wyposażenia medycznego przeznaczonego na skoordynowaną opiekę postcovidową w zakresie chorób zakaźnych i infekcyjnych udzielaną w ramach opieki ambulatoryjnej oraz opieki szpitalnej, w tym zwiększono dostępność do badań obrazowych.

Zrealizowane zostały także działania związane z finansowaniem inwestycji przyczyniających się do ograniczania niskiej emisji poprzez modernizację energetyczną budynków publicznych.

Ponadto w związku z kryzysem uchodźczym, związanym z agresją Rosji na Ukrainę w 2022 r., wspierane były działania sprzyjające długoterminowej integracji uchodźców z Ukrainy, tj. inwestycje w infrastrukturę poprawiającą dostęp do edukacji dzieci do lat 3, edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz infrastruktury mieszkalnej.

Działanie 12.1 Zwiększenie jakości i dostępności usług zdrowotnych w walce z pandemią COVID-19

Działanie 12.2 Inwestycje przyczyniające się do ograniczenia niskiej emisji

Działanie 12.4 Inwestycje społeczne - długoterminowa integracja

W ramach Priorytetu Inwestycyjnego 13i (Działanie 12.1, 12.2 oraz 12.4) zrealizowano 36 projektów o łącznej wartości 47 968 891,45 EUR, w których wkład EFRR wynosił 35 707 664,84 EUR (103,83% alokacji OP 12).

zakres interwencji projektów

053 Infrastruktura ochrony zdrowia – 14 projektów, wkład UE 15 064 557,83 EUR (43,80% alokacji OP 12)

013 Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne – 11 projektów, wkład UE 11 488 392,01 EUR (33,40%)

051 Infrastruktura edukacyjna na potrzeby edukacji szkolnej (na poziomie podstawowym i średnim ogólnokształcącym) – 3 projektów, wkład UE 3 795 323 EUR (11,04%)

052 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem – 5 projektów, wkład UE 3 015 284 EUR (8,77%)

054 Infrastruktura mieszkalnictwa – 2 projekty, wkład UE 1 195 025 EUR (3,47%)

055 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego – 1 projekt, wkład UE 1 149 083 EUR (3,34%)

obszar realizacji

01 Duże obszary miejskie – 15 projektów, wkład UE 18 078 512,95 EUR (52,57%)

02 Małe obszary miejskie – 16 projektów, wkład UE 12 601 708,12 EUR (36,64%)

03 Obszary wiejskie – 5 projektów, wkład UE 5 027 443,77 EUR (14,62%)

rodzaj działalności gospodarczej

wyróżniono 7 kategorii;

największa wartość środków UE przypadła na kategorie:

20 Opieka zdrowotna (43,80%)

22 Działalność związana ze środowiskiem naturalnym i zmianami klimatu (28,41%)

19 Edukacja (18,09%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 23 projekty, wkład UE 21 074 894,31 EUR (61,28%)

samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 8 projektów, wkład UE 13 086 768,52 EUR (38,05%)

przedsiębiorstwa – 5 projektów, wkład UE 1 546 002,01 EUR (4,50%)

realizacja wskaźników

W OP 12 większość wskaźników osiągnęła wartość docelową dla 2023 r.,

W przypadku trzech wskaźników wartość docelowa nie została osiągnięta na zaplanowanym poziomie:

- ✓ **Podmioty otrzymujące wsparcie w zwalczaniu COVID-19** – 42,42% wartości docelowej;
Wskaźnik określany był w nadzwyczajnej sytuacji pandemii COVID-19 (w 2021 r.). Wówczas trudno było realnie oszacować wielkość zapotrzebowania na tego typu wsparcie. W tym czasie nieznanne były jeszcze powikłania występujące po zakażeniu COVID-19, których spektrum okazało się szerokie, dlatego ostatecznie nastąpiła zmiana podejścia i wsparcie uzyskały duże placówki wielospecjalistyczne, mogące leczyć wieloaspektowo. Ponadto na budżet projektów miał wpływ wzrost cen i kosztów realizacji inwestycji – średnia wartość projektów, wynikającą z przeprowadzonych naborów była dwukrotnie wyższa niż założono na etapie określania wartości docelowej wskaźnika, stąd mniej placówek uzyskało dofinansowanie,
- ✓ **Liczba wspartych obiektów infrastruktury edukacji ogólnej** – 70,59% wartości docelowej;
- ✓ **Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi społeczne** – 66,67% wartości docelowej;
Niższy poziom wykonania powyższych wskaźników wynika z tego, że większym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie infrastruktury przedszkolnej, niż infrastruktura edukacji ogólnej i społecznej. Wskaźnik dotyczący obiektów infrastruktury przedszkolnej osiągnął poziom 180% wartości docelowej.

11.1.13. Oś Priorytetowa 13 Pomoc Techniczna REACT-EU (PI 13i)

Alokacja Osi Priorytetowej 13 (Priorytet Inwestycyjny 13i) wyniosła 200 000 EUR, tj. 0,01% alokacji Programu Zrealizowano 2 projekty o wartości całkowitej 249 484,57 EUR, w których wkład EFRR wynosił 212 061,88 EUR, tj. 106,03% alokacji Osi 13.

W Osi Priorytetowej 13 środki przeznaczone dla Instytucji Zarządzającej oraz jednej Instytucji Pośredniczącej na wsparcie zarządzania Programem i jego wdrażanie.

zakres interwencji projektów

121 Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola – 2 projekty, wkład UE 212 061,88 EUR (106,03% alokacji OP 13)

obszar realizacji

07 Nie dotyczy – 2 projekty, wkład UE 212 061,88 EUR (106,03%)

rodzaj działalności gospodarczej

18 Administracja publiczna (106,03%)

rodzaj beneficjentów

jednostki samorządu terytorialnego – 2 projekty, wkład UE 212 061,88 EUR (106,03%)

realizacja wskaźników

W wyniku realizacji projektów z zakresu pomocy technicznej zakupiono 246 urządzeń i elementów wyposażenia stanowisk pracy oraz wydano w formie elektronicznej 2 materiały informacyjno-promocyjne na temat wsparcia w ramach mechanizmu REACT-EU.

11.2. Szczególne przedsięwzięcia mające na celu promowanie równouprawnienia płci oraz zapobieganie dyskryminacji, w tym w szczególności zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, i rozwiązania wdrożone, aby zapewnić włączenie punktu widzenia płci do Programu i operacji

(art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Zasady promujące równouprawnienie płci, zapobieganie dyskryminacji i zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, weryfikowane były podczas oceny merytorycznej projektów. Były to kryteria obligatoryjne, których spełnienie było warunkiem otrzymania dofinansowania. W niektórych typach wsparcia były to kryteria dostępne, dodatkowo premiowane było zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

W EFRR zidentyfikowano 111 projektów, w których określono neutralny wpływ na dostępność dla osób z niepełnosprawnością (2% projektów). Wśród tych projektów były projekty dotyczące efektywności energetycznej, gospodarki wodno-ściekowej, programów gospodarowania odpadami. Zidentyfikowano również inwestycje, które wcześniej zostały dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a w 2-gim etapie realizacji inwestycji (np. zakup wyposażenia), realizacja nie wpływała na ograniczenie dostępu.

W EFS nie zidentyfikowano projektów, w których występował brak dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Beneficjenci rekrutowali uczestników projektów zgodnie z diagnozą wsparcia, zapewniając rekrutację równościową. Podczas realizacji projektu, dostosowywano czas szkoleń do zdiagnozowanych potrzeb i barier uczestników, zapewniając realizację kursów w budynkach dostosowanych architektonicznie. W projektach przewidziany był elastyczny czas pracy, organizowano szkolenia dla kadry projektu z zasad równości szans, w ramach zespołu projektowego zapewniono równy dostęp do stanowisk oraz wynagrodzenia.

W ramach Programu 1682 obiektów dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a w 285 projektach sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień.

Działania zmierzające do zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu oraz rozwoju ich kariery były realizowane w PI 8iv oraz PI 10i. W ramach EFS utworzono 4463 miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz dofinansowano 6 224 miejsc w przedszkolach. W ramach EFRR utworzono 16 nowych placówek opieki nad dziećmi do 3 roku życia, w którym powstały 722 miejsca (PI 9a) oraz wsparto 31 przedszkoli, z których korzysta 3 652 dzieci (PI 10a). Dzięki takim działaniom kobiety

mogły powrócić na rynek pracy lub utrzymać zatrudnienie, jak również podnieść swoje kwalifikacje zawodowe. W ramach PI 10iii realizowane były działania zmierzające do zwiększenia udziału osób starszych w życiu zawodowym poprzez podnoszenie kwalifikacji.

W projektach finansowanych z EFS uczestniczyło 5,78% osób z niepełnosprawnościami, 57,26% kobiet i 14,45% osób powyżej 54 r.ż., 13 058 osób w wieku powyżej 50 r.ż. uzyskało kwalifikacje lub nabyło kompetencje.

W 2022 r. w związku z napływem uchodźców z Ukrainy, powstała konieczność udzielenia pomocy tym osobom. W celu wsparcia jednostek samorządu, w których liczba uchodźców z Ukrainy była największa, uruchomiono nabory na projekty mające na celu zapewnienie długoterminowej integracji społecznej, utworzenie miejsc zakwaterowania, opieki nad dziećmi i edukacji.

Ze środków EFRR (REACT-EU) przeznaczono ponad 9,15 mln EUR, na realizację projektów na terenie 11 gmin w zakresie utworzenia infrastruktury edukacyjnej, mieszkaniowej oraz centrów integracji.

Ze środków EFS przeznaczono ponad 15,5 mln EUR na:

- ✓ aktywizację zawodową migrantów od 30 roku życia
- ✓ zapewnienie równego dostępu do edukacji podstawowej i ponadpodstawowej
- ✓ zapewnienie edukacji osobom dorosłym, w szczególności nauki języka polskiego.

Powyższe działania podjęto w celu integracji społecznej, zawodowej i wyrównania szans osób przybyłych z Ukrainy.

11.3. Zrównoważony rozwój

(art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. f) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W ramach realizacji zasady zrównoważonego rozwoju o dofinansowanie ze środków UE mogły ubiegać się projekty, dla których została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko oraz ocena oddziaływania na obszary Natura 2000. Były to obligatoryjne kryteria wyboru inwestycji do realizacji w ramach Programu.

Wpływ na zrównoważony rozwój miały działania zrealizowane w ramach OP 3 Gospodarka niskoemisyjna oraz OP 4 Środowisko i zasoby.

Wsparcie wykorzystane na cele związane ze zmianami klimatu (OP 3 oraz w części OP 4) zostały opisane w pkt. 11.4 Sprawozdania.

W zakresie interwencji skierowanych na realizację zasady zrównoważonego rozwoju można zidentyfikować 175 projektów, w których zaangażowano środki UE w wysokości 170 441 970,01 EUR w ramach:

- gospodarki odpadami – 16 projektów, wartość środków UE 25 972 308,62 EUR
- oczyszczania ścieków – 42 projekty, wartość środków UE 56 156 062,03 EUR
- ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej, zielona infrastruktura – 11 projektów, wartość 4 556 518,11 EUR
- dostosowania do zmian klimatu, ochrona przed klęskami żywiołowymi i katastrofami – 30 projektów, wartość 28 121 520,32 EUR
- ochrony i promowania obszarów przyrodniczych – 11 projektów, wartość środków UE 17 863 067,01 EUR
- ochrony i promowania walorów turystycznych oraz dóbr w dziedzinie kultury i dziedzictwa – 65 projektów, wartość środków UE 37 772 493,92 EUR.

Działania ukierunkowane na zachowanie zasady zrównoważonego rozwoju, łącznie z działaniami skierowanymi na przeciwdziałanie zmianom klimatu, realizowane były w ramach 801 projektów, przeznaczono na nie 858 180 512,25 EUR, tj. 37,52% alokacji Programu. Środki te służyły zarówno ochronie środowiska naturalnego, przeciwdziałaniu zmianom klimatu, zapobieganiu zagrożeniom wynikającym ze zmian środowiska (powódzie, susze), jak również podniesieniu jakości życia mieszkańców regionu (dostęp do kanalizacji, wodociągów, wprowadzenie gospodarki odpadami) oraz podniesienie edukacji w zakresie świadomego korzystania z walorów przyrodniczych, turystycznych i kulturowych regionu.

W wyniku realizacji projektów, m.in:

- wybudowano lub przebudowano 263,52 km kanalizacji sanitarnej,
- wybudowano lub przebudowano 13,25 km sieci wodociągowej,
- wybudowano lub przebudowano 13 oczyszczalni ścieków komunalnych,
- wybudowano lub przebudowano 11 zakładów zagospodarowania odpadów,
- wsparto 7 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- wybudowano lub przebudowano 29 urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej,
- doposażono 16 jednostek służb ratowniczych w sprzęt i zakupiono 12 wozów pożarniczych,
- utworzono lub odnowiono 560,50 km szlaków turystycznych,
- liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne wzrosła o 841 945 osób w ciągu roku,
- przeprowadzono działania ochronne dla 117 form ochrony przyrody.

11.4. Sprawozdania dotyczące wsparcia wykorzystanego na cele dotyczące zmiany klimatu

(art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W ramach Programu (EFRR) kryterium obligatoryjnym w ocenie projektów była zgodność projektu z polityką ochrony środowiska, w tym przystosowanie i łagodzenie skutków zmian klimatu. Niespełnienie kryterium oznaczało odrzucenie wniosku o dofinansowanie projektu. Dodatkowo w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje (PI 1b oraz PI 3c), OP 3 Gospodarka niskoemisyjna oraz w ramach OP 4 Środowisko i zasoby (PI 6d), podczas oceny merytorycznej lub oceny zgodności ze strategią ZIT, premiowane były projekty, których cele wiązały się z ograniczeniem wpływu na zmiany klimatu. W ramach kryterium oceny sprawdzane było, w jakim stopniu nowoczesne rozwiązania technologiczne (np. ekoinnowacje) wpływają na znaczne zmniejszenia oddziaływania inwestycji na środowisko.

W ramach typów projektów, których efekty realizacji mają wpływ na zmiany klimatu, można szczególnie wyróżnić projekty w zakresie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym, produkcji i dystrybucji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych (energia słoneczna), zakupu niskoemisyjnego taboru miejskiego oraz szynowego, rewitalizacji linii kolejowych, czy też budowy dróg rowerowych.

Oś Priorytetowa	Kwota środków UE przeznaczona na cele związane ze zmianą klimatu [EUR]	w odniesieniu do alokacji Osi Priorytetowej /Programu [%]
OP 1 Przedsiębiorstwa i Innowacje	364 755,27	0,10%
OP 3 Gospodarka niskoemisyjna	446 659 836,33	100,65%
OP 4 Środowisko i zasoby	41 961 858,33	23,92%
OP 5 Transport	66 723 226,60	19,59%
OP 10 Edukacja	169 560,15	0,11%
OP 12 REACT-EU	13 450 798,58	39,11%
Ogółem	569 330 035,26	24,89%

W Programie założono przeznaczenie 22,56% alokacji na cele klimatyczne.

W wyniku realizacji projektów:

- wybudowano lub przebudowano 235,76 km linii autobusowych komunikacji miejskiej i 133,01 km linii kolejowych,
- efektywność energetyczną poprawiło 20 przedsiębiorstw,
- wybudowano 50,53 km oraz zmodernizowano 119,13 km sieci elektroenergetycznej dla OZE,
- zainstalowano 5 185 jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE,
- zainstalowano 2 924 jednostki wytwarzania energii elektrycznej z OZE,

w efekcie uzyskano:

- dodatkową zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł OZE – 81,02 MWe,
- wyprodukowano energię cieplną z nowej instalacji OZE – 10 448,01 MWht/rok,
- wyprodukowano energię elektryczną z nowej OZE – 29 184,36 MWhe/rok,
- zaoszczędzono energię cieplną w ilości 765 386,60 GJ/rok,
- zaoszczędzono energię elektryczną w ilości 160 645,85 MWh/rok,
- zmniejszono zużycie energii końcowej o 46 411,89 GJ/rok,
- spadła emisja gazów cieplarnianych w ciągu roku o 203 684,80 ton równoważnika CO₂.

Barierą dla inwestycji z zakresu energii odnawialnej pochodzącej z wiatru był spadek rentowności takich inwestycji, a to wpłynęło na spadek zainteresowania realizacją tego typu projektów. Duże zainteresowanie natomiast wnioskodawcy wykazali realizacją inwestycji związanych z energią słoneczną, w tym instalacji fotowoltanicznych (działania prosumenckie).

11.5. Rola partnerów we wdrażaniu Programu

(art. 50 ust. 4 i art. 111 ust. 3 akapit pierwszy lit. c) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

W proces realizacji RPO WD partnerzy zaangażowani byli poprzez udział w pracach Komitetu Monitorującego. Skład Komitetu liczył 43 członków, w tym 9 przedstawicieli rządu, 7 przedstawicieli samorządu terytorialnego i 18 przedstawicieli partnerów społecznych, w tym przedstawiciele

organizacji zajmujący się równouprawnieniem płci i niedyskryminacją, prawami osób z niepełnosprawnością, przedstawiciele organizacji pracodawców i pracowników, organizacji pozarządowych, środowiska naukowego, organizacji działających na rzecz ekologii i ochrony środowiska.

W latach 2015-2025 odbyło się 37 posiedzeń oraz uruchomiono 49 głosowań w trybie obiegowym. W sumie Komitet Monitorujący przyjął 199 uchwał.

Z inicjatywy członków KM powołano 2 grupy robocze – Grupę ds. przedsiębiorstw i innowacji oraz Grupę ds. zrównoważonego rozwoju. W skład Grup wchodziłi przedstawiciele KM specjalizujący się w danej dziedzinie. Działalność Grup miała na celu merytoryczne wsparcie zarządzania i wdrażania Programu. Grupy aktywnie włączały się w proces konsultacji kryteriów wyboru projektów do dofinansowania, jak i wspomagały instytucje wdrażające merytoryczną wiedzę i eksperckimi opiniami. Członkowie Grup wskazywali również zagadnienia dotyczące procesu realizacji projektów i wdrażania Programu.

Przedstawiciele Grupy ds. przedsiębiorstw i innowacyjności angażowali się w działania informacyjne w zakresie popularyzowania wśród MŚP możliwości finansowania inwestycji w ramach instrumentów finansowych, a także zaangażowani byli w konsultacje zasad wsparcia systemów kształcenia zawodowego.

Przedstawiciele Grupy ds. zrównoważonego rozwoju zaangażowani byli w proces opiniowania zasad realizacji projektów w zakresie wpływu inwestycji na środowisko i klimat, w tym w zakresie ograniczenia niskiej emisji.

W ramach RPO WD beneficjenci zrealizowali 1 017 projektów w formule partnerstwa o wartości środków UE ponad 624 mln EUR, co stanowi 21,57% alokacji Programu.

12. PLAN EWALUACJI ORAZ DZIAŁANIA INFORMACYJNO-PROMOCYJNE

(art. 111 ust. 4 akapit pierwszy lit. a) i b) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

12.1. Postępy w realizacji Planu Ewaluacji oraz wykorzystanie wyników ewaluacji

Plan ewaluacji RPO WD 2014-2020 został zatwierdzony przez Instytucję Zarządzającą dn. 21 grudnia 2015 r., a następnie był zmieniany trzykrotnie (zmiany w 2018 r., 2019 r. i 2021 r.).

Badania, które były przewidziane do realizacji w Planie, zostały podzielone na 4 główne obszary:

- badania przekrojowe,
- badania sfery społecznej,
- badania infrastruktury,
- badania gospodarki.

Dodatkowo została uwzględniona w Planie możliwość przeprowadzenia ewaluacji ad-hoc, analiz na potrzeby wdrażania Programu oraz badania na potrzeby monitoringu, ewaluacji i aktualizacji inteligentnych specjalizacji.

W latach 2017-2025 zostało zrealizowanych **14 badań ewaluacyjnych** (w tym dwa pomiary w ramach badania ewaluacyjnego dot. wskaźników EFS) oraz 5 badań ad-hoc i analiz.

Bardziej szczegółowy opis wyników badań został przedstawiony w punkcie 4 niniejszego Sprawozdania.

Dwa zaplanowane badania, ujęte zostały w *Planie ewaluacji programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027*, ich realizacja została przewidziana na lata 2025-2026:

- 1) Ewaluacja podsumowująca postęp rzeczowy i rezultaty RPO WD 2014-2020,
- 2) Badanie efektów wsparcia udzielanego za pomocą instrumentów finansowych w ramach RPO WD 2014-2020.

Dodatkowo przewiduje się zrealizowanie badania pn. „Ewaluacja efektów wdrożenia Regionalnych Programów Zdrowotnych zrealizowanych w ramach RPO WD 2014-2020”.

Efektem badań, które zostały zrealizowane dla perspektywy finansowej 2014-2020 była rozbudowana baza rekomendacji. Każdy przebadany obszar tematyczny dla RPO WD 2014-2020 wzbogacił się o nowe rekomendacje, których było w sumie 94. Zdecydowana część rekomendacji, tj. 79 została zatwierdzona w całości lub części i wdrożona. Po przeglądzie rekomendacji w 2025 r. zostało zakończone ich monitorowanie.

Rekomendacje otrzymane z poszczególnych badań ewaluacyjnych pozwoliły usprawnić wdrażanie i realizację programu RPO WD 2014-2020, jak również przyczyniły się do poprawy procesu programowania perspektywy funduszy unijnych 2021-2027, wskazując obszary do zmian, zintensyfikowania lub utrzymania wsparcia. Powyższe pozwoliło zoptymalizować podejście do programowania i wdrażania funduszy w okresie 2021-2027.

12.2. Wyniki działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych w ramach Strategii komunikacji

1. Rola działań komunikacyjnych w podnoszeniu świadomości jaką odgrywa UE w realizacji polityki regionalnej

W okresie wdrażania RPO WD 2014-2020 (obejmującego lata 2015-2023) wszystkie działania informacyjno-promocyjne realizowane były zgodnie ze Strategią komunikacji RPO WD 2014-2020. Założone wskaźniki zostały osiągnięte, a działania komunikacyjne prowadzone wielotorowo i kierowane do szerokiego grona odbiorców osiągnęły założone cele.

Cyklicznie prowadzone przez Instytucję Koordynującą Umowę Partnerstwa badania ewaluacyjne, w tym *Badanie rozpoznawalności i wiedzy o Funduszach Europejskich w społeczeństwie polskim* prowadzone w zakresie monitorowania efektywności działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych na temat Funduszy Europejskich, umożliwiało ukierunkowanie działań promocyjnych w poszczególnych regionach

Wśród działań, które miały zaprezentować efekty wdrażania RPO WD szerszej publiczności znajdują się konferencje (każdorazowo dla kilkuset uczestników), organizowane przez Instytucję Zarządzającą, np. w 2018 r. odbyła się konferencja „Proinnowacyjne otoczenie biznesu”, która skupiała się na rozwoju przedsiębiorczości w regionie, a w 2023 r. konferencja podsumowująca perspektywę 2014-2020 i inaugurująca nowy program na lata 2021-2027.

Do ogółu społeczeństwa skierowane były także działania promujące efekty realizacji Programu podczas Dni Otwartych Funduszy Europejskich. Akcja ta miała na celu przybliżenie inwestycji dofinansowanych z RPO WD bezpośrednio w miejscu realizacji projektów i rokrocznie brało w niej udział tysiące uczestników.

2. Główne grupy docelowe działań komunikacyjnych

Działania informacyjno-promocyjne skierowane były przede wszystkim do 3 grup: beneficjenci (faktyczni i potencjalni), uczestnicy projektów (faktyczni i potencjalni) oraz odbiorcy rezultatów, rozumiani jako szeroko pojęta opinia publiczna (ogół społeczeństwa, mieszkańcy, turyści, media). Zgodnie ze Strategią komunikacji, główny komunikat brzmiał: *Fundusze Europejskie wspierają tych, którzy realizując dobre pomysły, zwiększają możliwości i poprawiają jakość życia mieszkańców województwa dolnośląskiego.*

Wszystkie podejmowane działania skupiały się na głównym przekazie komunikacyjnym oraz dotarciu do jak najszerszej grupy odbiorców.

3. Pomoc beneficjentom projektów (szkolenia, pomoc doradcza)

Instytucja Zarządzająca wspierała potencjalnych wnioskodawców w dotarciu do informacji nt. możliwości uzyskania dofinansowania w ramach RPO WD, organizując liczne spotkania informacyjne i szkolenia w zakresie, m.in. kwalifikowalności wydatków, prawa zamówień publicznych, pomocy publicznej, zasad równości szans i niedyskryminacji, używania prostego języka, zasad rozliczania projektów.

Dużym wsparciem były punkty PIFE udzielające informacji w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych na Dolnym Śląsku. Konsultanci w punktach informacyjnych udzielili ponad 158 tys. odpowiedzi na zapytania kierowane drogą telefoniczną, e-mailową oraz podczas wizyt bezpośrednich w punktach. Ponadto przeprowadzili 122 szkolenia dla beneficjentów (przeszkolono ponad 7 tys. osób), zorganizowali ponad 770 Mobilnych Punktów w dolnośląskich gminach, a także ponad 500 spotkań/webinariów i prawie 250 stoisk informacyjnych podczas imprez plenerowych.

W celu określenia zasad prowadzenia promocji projektów przez beneficjenta, w umowie o dofinansowanie zawarto obowiązki w zakresie informowania o projekcie. Logotypy zamieszczone zostały na stronie internetowej Programu.

4. Główne działania informacyjne

Instytucja Zarządzająca przeprowadziła 7 kampanii informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu, które – w zależności od potrzeb – skupiały się na wspieraniu ogłaszanych naborów, prezentacji zrealizowanych inwestycji, promowaniu efektów projektów i Programu. Celem wszystkich kampanii było przede wszystkim promowanie korzyści płynących dla Polski i regionu związanych z członkostwem w UE. Kampanie miały charakter wielotorowy, skierowany do różnorodnych grup docelowych.

W ramach kampanii zrealizowano szereg działań, a wśród najczęściej powtarzających się znalazły się m.in. reklama w internecie (różne formaty), emisje spotów (mat. video), działania w mediach społecznościowych, emisja spotów radiowych, artykuły sponsorowane, reklama w pojazdach komunikacji publicznej, itp.

Spoty i audycje (reportaże) telewizyjne

Z prowadzonych badań wynika, że najbardziej rozpoznawalnym kanałem informującym o funduszach europejskich jest telewizja. Dlatego w każdej kampanii o szerokim zasięgu emitowano spoty i audycje telewizyjne, a dodatkowo TVP Wrocław realizowała cykl audycji o dofinansowanych projektach.

Spoty promujące sukcesy projektów

W latach 2015-23 powstały trzy wizerunkowe spoty reklamujące RPO WD, które umacniały markę „fundusze europejskie” i prezentowały najważniejsze unijne inwestycje na Dolnym Śląsku. Spoty były emitowane w telewizji, kinie, internecie, na wyświetlaczach w komunikacji miejskiej i w serwisach streamingowych.

Prasa i radio

Badania wskazują, że znacznie większa część społeczeństwa chętniej słucha radia, niż sięga po prasę (szczególnie po wersje papierowe). W latach 2015-2023 powstało ponad 260 audycji radiowych oraz 100 spotów sponsorowanych. Były emitowane na antenach rozgłośni regionalnej oraz lokalnych i dotyczyły realizacji Programu, planowanych naborów, efektów realizacji projektów.

Publikowano również artykułów sponsorowanych w tytułach prasy regionalnej oraz lokalnych. W sumie było ponad 550 publikacji w wersji papierowej (artykuły miały też swoje odbicia w internecie). Artykuły dotyczyły głównie możliwości uzyskania wsparcia w ramach RPO WD oraz promowały dobre praktyki.

Reklama w internecie

Wyniki badań ewaluacyjnych wskazują, że codziennie lub prawie codziennie korzysta z internetu coraz większy odsetek badanych, to drugie po telewizji źródło pozyskiwania informacji o funduszach. Stąd coraz częściej działania informacyjno-promocyjne skupiają się na formatach internetowych, wśród nich znajdują się m.in.:

Portale i serwisy internetowe: Instytucja Zarządzająca oraz Instytucje Pośredniczące prowadziły strony internetowe poświęcone RPO WD.

Spoty i banery reklamowe w internecie: wyemitowano spoty i banery reklamowe na ogólnopolskich portalach, a także w serwisach Ipla, Player, VOD, YouTube, wyemitowano banery reklamowe w serwisie społecznościowym FB, a także płatne reklamy w sieci reklamowej Google (GDN).

Pozostałe działania: wysłano wiadomości reklamowe (mailing) do dolnośląskich użytkowników bezpłatnych kont pocztowych, publikowano artykuły prasowe na stronach internetowych gazet oraz posty w serwisach społecznościowych.

Dodatkowe działania informacyjno-promocyjne

Oprócz prasy, radia, działań w internecie, konferencji i akcji propagujących projekty podejmowano również szereg działań promocyjnych, tj. m.in.: organizacja konkursów dla mediów, beneficjentów, mieszkańców i turystów (fotograficzny), druk ulotek informacyjnych, przygotowanie bazy zdjęć projektów dofinansowanych z RPO WD.

13. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU SPEŁNIENIA WARUNKÓW WSTĘPNYCH

(art. 50 ust. 4 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Nie dotyczy Sprawozdania końcowego.

14. DODATKOWE INFORMACJE

(art. 111 ust. 4 akapit drugi lit. a), b), c), d), g) i h) rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

14.1. Postępy w realizacji zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, w tym rozwoju regionów, które cierpią na skutek sytuacji demograficznej oraz stałych lub naturalnych niekorzystnych warunków, zintegrowanych inwestycji terytorialnych, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach programu operacyjnego

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Alokacja ZIT wynosiła 531 898 611 EUR (23,26% alokacji Programu).

- ZIT Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (alokacja 256 423 074 EUR) – podpisano 418 umów, w których wkład UE wynosił 261,25mln EUR (101,88% alokacji ZIT WrOF)
- ZIT Aglomeracji Jeleniogórskiej (alokacja 105 896 359 EUR) – podpisano 204 umowy, w których wkład UE wynosił 109,22 mln EUR (103,33% alokacji ZIT AJ)
- ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (alokacja 169 579 178 EUR) – podpisano 561 umów, w których wkład UE wynosił 174,56 mln EUR (102,94% alokacji ZIT AW).

Łącznie zrealizowano 1 183 projekty, w których wkład UE wynosił 545,23 mln EUR (23,84% alokacji Programu):

EFRR – 476,63 mln EUR (859 projektów)

EFS – 68,60 mln EUR (324 projekty).

Obszary strategicznej interwencji

- **obszary wiejskie** – 1 697 projektów o wartości UE – 527,43 mln EUR (23,06% alokacji Programu). Najwięcej projektów zrealizowano w OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje (703 projekty), OP 10 Edukacja (359 projektów) oraz OP 3 Gospodarka niskoemisyjna (174 projekty).

- **działania rewitalizacyjne** – 343 projekty o wartości UE – 113,14 mln EUR (4,95% alokacji Programu).

Projekty w zakresie rewitalizacji infrastruktury mieszkaniowej w budynkach wielorodzinnych, adaptacji istniejących budynków do nowych funkcji społecznych, edukacyjnych oraz zagospodarowania terenów w celu utworzenia wspólnych przestrzeni miejskich (OP 6 Infrastruktura spójności społecznej).

- **gospodarka niskoemisyjna** – 510 projektów o wartości UE – 426,66 EUR (18,65% alokacji Programu).

Projekty miały na celu ograniczenie niskiej emisji w zakresie produkcji i dystrybucji OZE, likwidacji emisji kominowej (wymiana źródeł ciepła), kompleksowej termomodernizacji budynków, zakupu

niskoemisyjnego lub zeroemisyjnego taboru autobusowego i szynowego, działań ograniczających ruch samochodowy w centrach miast, wsparcia innowacyjności procesów produkcyjnych (OP 3 Gospodarka niskoemisyjna, OP 12 REACT-EU).

➤ **usługi społeczne** – 392 projekty o wartości UE – 130,68 mln EUR (5,71% alokacji Programu).

Projekty miały na celu poprawę dostępu do usług integracji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, osób przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i terapeutycznych, rozwój usług asystenckich i opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi, w tym zabezpieczenie tych usług podczas pandemii COVID-19, usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz wsparcie ekonomii społecznej (OP 9 Włączenie społeczne).

➤ **uzdrowiska** – 90 projektów o wartości UE – 77,33 mln EUR (3,38% alokacji Programu).

Miejscowości uzdrowiskowe na Dolnym Śląsku pełnią szczególną rolę, przyczyniając się do gospodarczego i społecznego rozwoju południa regionu, w tym do rozwoju turystyki (9 miejscowości, w których funkcjonują uzdrowiska). Wsparcie skierowano na poprawę środowiska, m.in. poprzez ograniczenie niskiej emisji (wymiana źródeł ciepła), instalacje OZE, termomodernizację budynków), zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego, budowę obwodnicy, ochronę bioróżnorodności (modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji, budowa ścieżek pieszo-rowerowych) oraz ochronę dziedzictwa kulturowego (renowacja zabytków, tworzenie centrów kultury), wprowadzenie elektronicznej dokumentacji medycznej w placówkach uzdrowiskowych, rozwój usług asystenckich (opiekuńczych).

14.2. Postępy w realizacji przedsięwzięć mających na celu zwiększenie zdolności instytucji i beneficjentów w państwach członkowskich w zakresie zarządzania funduszami i korzystania z nich

Działania mające na celu podniesienie jakości zarządzania i wdrażania Programu na poziomie instytucji odpowiedzialnych za jego realizację, jak i zwiększanie kompetencji beneficjentów w celu podniesienia umiejętności niezbędnych w realizacji projektu, związane były z podniesieniem umiejętności i wiedzy pracowników instytucji oraz beneficjentów oraz wyposażeniem w odpowiednie narzędzia wspomagające proces wdrażania i realizacji projektów. Wnioskodawcy korzystali z narzędzia informatycznego ułatwiającego aplikowanie o środki na realizację projektów – generator wniosków o dofinansowanie. W celu usprawnienia procesu naboru i oceny projektów wprowadzono dwa odrębne systemy oceny i naboru wniosków o dofinansowanie dla aplikacji w ramach EFRR oraz w ramach EFS. Natomiast na etapie realizacji i rozliczania projektów beneficjenci korzystali z centralnego systemu informatycznego SL2014. System ten wykorzystywany był do rozliczania płatności oraz do korespondencji z beneficjentem, co umożliwiała przyspieszenie komunikacji. Procesy zarządzania i monitoringu Programu wspomagane były również przez SL2014.

Potencjał administracyjny wzmacniany był przez podnoszenie kompetencji pracowników instytucji zarządzającej i pośredniczących oraz potencjalnych beneficjentów i beneficjentów.

W ramach podnoszenia kwalifikacji, poziomu wiedzy i umiejętności, a w efekcie podniesienie jakości pracy, pracownicy uczestniczyli w różnych formach szkolenia (kursy, warsztaty, spotkania, studia podyplomowe). Szkolenia dotyczyły ogólnych zagadnień związanych z wdrażaniem funduszy UE, prawa zamówień publicznych, kwalifikowalności wydatków, zasad horyzontalnych, ewaluacji, kontroli

projektów i nieprawidłowości, zasad funkcjonowania finansów publicznych. Pracownicy podnosili kompetencje na kursach komputerowych, językowych i interpersonalnych. Liczba uczestników szkoleń wyniosła 4 854 osoby. W szkoleniach wzięli udział pracownicy instytucji zaangażowanych w realizację Programu, tj. Instytucji Zarządzającej i 5 Instytucji Pośredniczących, realizujących zadania z zakresu zarządzania, jak i wdrażania.

W ramach Programu zorganizowano 122 szkolenia dla beneficjentów, w których uczestniczyło 11 557 osób. Tematyka szkoleń dla beneficjentów dotyczyła realizacji obowiązków wynikających z umowy o dofinansowanie, zasad rozliczania projektów, a także prawa zamówień publicznych, stosowania zasady konkurencyjności, pomocy publicznej, kwalifikowalności wydatków, zagadnień środowiskowych, zasad horyzontalnych, w tym równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji.

Wpływ na korzystanie z funduszy miały prowadzone działania informacyjne i promocyjne, od których uzależniona była liczba oraz jakość składanych aplikacji oraz powszechna akceptacja dla działań finansowanych z funduszy strukturalnych wśród ogółu społeczeństwa. W Instytucji Zarządzającej funkcjonował główny punkt informacyjny, dodatkowo w każdej instytucji pośredniczącej były punkty informacyjne, w których można było pozyskać informacje w zakresie obszaru Programu za jaki odpowiadała dana instytucja.

14.3. Postępy w realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych

W ramach RPO WD (Oś Priorytetowa 5) realizowany był jeden projekt o zasięgu ponadregionalnym pn. *Przebudowa drogi powiatowej nr 2271D Osiecznica – węzeł autostradowy (Luboszków) A18 – granica Powiatu (Rudawica).*

Beneficjent – Powiat Bolesławiecki.

Wartość całkowita projektu wynosi 6 048 302,10 EUR,
w tym dofinansowanie UE – 4 987 249,84 EUR.

Projekt realizowany był głównie na terenie województwa dolnośląskiego (powiat bolesławiecki) oraz w niewielkiej części niezbędnej do realizacji całości inwestycji na terenie województwa lubuskiego (powiat żagański). Droga stanowi własność (również w części na terenie gminy Żagań) i zarządzana jest przez Powiat Bolesławiecki.

Inwestycja objęła przebudowę drogi, rozbiórkę dwóch starych, tymczasowych mostów oraz budowę nowych na rzece Kwisie i kanale MEW, przebudowę układu komunikacyjnego, budowę kanalizacji deszczowej, oświetlenia drogowego, zagospodarowanie zieleni oraz wdrożenie organizacji ruchu poprawiającej bezpieczeństwo użytkowników, w tym budowa zatoki autobusowej i barier ochronnych.

W efekcie realizacji projektu została przebudowana droga powiatowa o długości 22,97 km, wybudowano odcinek drogi o długości 0,21 km oraz powstały 2 nowe mosty w ciągu drogi.

14.4. Wkład Programu w strategię makroregionalną i strategię morską

1. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020

Interwencja w ramach Programu przyczyniła się do wdrażania Celów szczegółowych Strategii

Cel 1 Integracja przestrzenna i funkcjonalna makroregionu – 73 projekty na kwotę EFRR 383 384 894,00 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 3 Gospodarka niskoemisyjna, OP 5 Transport i OP 6 Infrastruktura społeczna.

Cel 2 Budowa oferty gospodarczej makroregionu – 4 634 projekty na kwotę UE 700 838 036,10 EUR, w tym 3 441 projektów na kwotę EFRR 311 540 325,29 EUR oraz 1 193 projekty na kwotę EFS 389 297 710,81 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorczość i innowacje, OP 4 Środowisko i zasoby, OP 8 Rynek pracy, OP 9 Włączenie społeczne oraz OP 10 Edukacja.

Cel 3 Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu – 142 projekty na kwotę EFRR 86 297 455,06 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje.

łącznie **4 849 projektów** realizowało Cele Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła **1 170 520 385,16 EUR**, tj. 51,18% alokacji Programu.

2. Strategia Unii Europejskiej Regionu Morza Bałtyckiego

Interwencja w ramach Programu przyczyniła się pośrednio do wdrażania Celów SUE RMB:

Cel 1 Ocalenie morza – 53 projekty, na kwotę EFRR 60 712 576,14 EUR w zakresie:

- **Czysta woda w morzu** – 42 projekty na kwotę EFRR 56 156 058,03 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 4 Środowisko i zasoby,
- **Bogata i zdrowa dzika fauna i flora** – 11 projektów na kwotę EFRR 4 556 518,11 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 4 Środowisko i zasoby.

Cel 2 Rozwój połączeń w regionie – 163 projekty na kwotę EFRR 511 726 780,24 EUR w zakresie:

- **Dobre warunki transportowe** – 99 projektów na kwotę EFRR 453 356 768,20 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 3 Gospodarka niskoemisyjna, OP 5 Transport, OP 6 Infrastruktura społeczna (w zakresie rewitalizacji obszarów – lokalna sieć drogowa (Działanie 6.3/PI 9b)),
- **Wiarygodne rynki energii** – 64 projekty na kwotę EFRR 58 370 012,04 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 3 Gospodarka niskoemisyjna.

Cel 3 Zwiększenie dobrobytu – 6 422 projekty na kwotę UE 1 620 051 571,17 EUR, w tym 4 668 projektów na kwotę EFRR 1 058 154 211,66 EUR oraz 1 754 projekty na kwotę EFS 561 897 359,51 EUR w zakresie:

- **Konkurencyjność na rynku globalnym** – 3 468 projektów na kwotę EFRR 360 498 489,82 EUR,
projekty zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje, OP 3 Gospodarka niskoemisyjna oraz OP 4 Środowisko i zasoby,
- **Jednolity rynek** – 580 projektów na kwotę EFRR 271 946 542,90 EUR,

- projekty zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje, OP 6 Infrastruktura społeczna, OP 7 Infrastruktura edukacyjna oraz OP 12 REACT-EU,
- **Zmiana klimatu** – 456 projektów na kwotę EFRR 326 880 771,97 EUR, projekty zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje, OP 3 Gospodarka niskoemisyjna, OP 4 Środowisko i zasoby oraz OP 12 REACT-EU,
 - **Strategia „Europa 2020”** – 164 projekty na kwotę EFRR 98 828 406,97 EUR oraz 1 754 projekty na kwotę EFS 561 897 359,51 EUR, projekty finansowane z EFRR zrealizowano w ramach OP 1 Przedsiębiorstwa i innowacje oraz OP 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne, projekty finansowane z EFS zrealizowano w ramach OP 8 Rynek pracy, OP 9 Włączenie społeczne oraz OP 10 Edukacja.
- łącznie **6 638 projektów** realizuje w sposób pośredni Cele SUE RMB, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła **2 192 490 927,55 EUR**, co stanowi 95,86% alokacji Programu.

14.5. Postęp w realizacji przedsięwzięć w dziedzinie innowacji społecznych

W ramach RPO WD 2014-2020 nie zidentyfikowano przedsięwzięć realizowanych w dziedzinie innowacji społecznych.

14.6. Postęp we wdrażaniu działań w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym, zwłaszcza w odniesieniu do społeczności zmarginalizowanych i osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz młodych ludzi, którzy nie pracują, w tym, w stosownych przypadkach, wykorzystane środki finansowe

W ramach EFRR wsparcie miało na celu zapewnienie infrastruktury umożliwiającej zaspokojenie szczególnych potrzeb grup najbardziej dotkniętych negatywnymi zjawiskami społecznymi:

- **osoby powracające na rynek pracy po okresie opieki nad dzieckiem/osobą zależną**
OP 6 (PI 9a) – utworzono 15 żłobków
OP 6 (PI 9a) – potencjał infrastruktury objętej wsparciem w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 zwiększył się o 722 miejsc w żłobkach;
- **osoby starsze**
OP 6 (PI 9a) – przebudowano i rozbudowano 4 domy pomocy społecznej
OP 6 (PI 9a) – powstały 3 domy dziennego pobytu
OP 6 (PI 9a) – powstały 3 kluby seniora;
- **osoby bezrobotne i z niepełnosprawnościami**
OP 6 (PI 9a) – powstały 2 ośrodki rehabilitacyjne
OP 6 (PI 9a) – utworzono 4 mieszkania chronione i 8 mieszkań wspomaganych
OP 7 (PI 10a) – do potrzeb osób z niepełnosprawnościami dostosowano 172 obiekty.

W ramach EFS wsparcie miało na celu likwidację negatywnych zjawisk społecznych w zakresie grup docelowych:

➤ **osoby powracające na rynek pracy po okresie opieki nad dzieckiem/osobą zależną**

OP 8 (PI 8iv) – utworzono 4 463 miejsc opieki dla dzieci do lat 3

OP 9 (PI 9iv) – usługami asystenckimi i opiekuńczymi objęto 5727 osób;

➤ **bezrobotni, osoby poszukujące pracy**

OP 8 (PI 8i) – 41 073 osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objęto wsparciem w programie

OP 8 (PI 8iii) – utworzono 5 063 miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej

OP 8 (PI 8v) – 12 003 osób uzyskało kwalifikacje lub nabyło kompetencje

OP 9 (PI 9i) – 26 661 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objęto wsparciem w programie

OP 10 (PI 10iii) – 21 628 osób dorosłych podniosło swoje kompetencje (TIK, języki obce).

Łącznie wsparto 62 781 osób bezrobotnych uczestniczących w projektach.

➤ **osoby starsze**

OP 8 (PI 8vi) – aktywne i zdrowe starzenie się (badania profilaktyczne)

OP 9 (PI 9iv) – tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych.

Łącznie wsparciem objęto 41 260 osób starszych.

➤ **osoby z niepełnosprawnościami**

OP 8 (PI 8i) – aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami – zapewnienie efektywności zatrudnieniowej na poziomie 45%

OP 9 (PI 9i) – 6 674 osób z niepełnosprawnością lub rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością (udział w projektach OPS i CPPR) zostało wspartych w programie

OP 10 (PI 10i) – wsparcie dla dzieci z niepełnosprawnościami, podnoszenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniem niepełnosprawnym.

Łącznie wsparciem objęto 21 244 osób z niepełnosprawnościami.

➤ **osoby bezdomne, doświadczające przemocy w rodzinie, alkoholizmu, narkomanii**

OP 9 (PI 9i) – wsparciem objęto 26 661 osób zagrożonych ubóstwem oraz 1 693 osób bezdomnych lub dotkniętych wykluczeniem mieszkaniowym w celu aktywnego włączenia społecznego i zwiększenia szans na zatrudnienie.

➤ **rodziny zastępcze**

OP 9 (PI 9iv) – usługami wsparcia rodziny i osób w pieczy zastępczej objęto 5771 osób w celu usamodzielnienia się i aktywizacji społeczno-zawodowej.

➤ **wsparcie osób, którym udzielono ochrony czasowej w związku z wojną w Ukrainie**

OP 8 (PI 8i) – 1 607

OP 9 (PI 9i) – 722

OP 10 (PI 10i, 10iii, 10iv) – 3 951,

OP 12 (PI 13i) – 853

Łącznie – 7 133 osób.

15. INFORMACJA FINANSOWA NA POZIOMIE OSI PRIORYTETOWYCH I PROGRAMU

(art. 21 ust. 2 i art. 22 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Tabela 6. Informacje finansowe na poziomie Osi Priorytetowej i Programu.

Tabela w załączeniu do Sprawozdania.

16. INTELIGENTNY, TRWAŁY WZROST GOSPODARCZY SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

W ramach RPO WD zidentyfikowano 6 700 projektów, które realizowały cele Strategii Europa 2020. Wartość zaangażowanych środków UE wyniosła 2 231 708 513,54 EUR, tj. 97,58% alokacji Programu. Projekty zrealizowane w ramach Programu można odnieść do trzech priorytetów Strategii Europa 2020.

1. Rozwój inteligentny (*smart growth*) – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarach:

➤ **badan i rozwoju oraz innowacji**

- Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i Innowacje (CT 1, CT 3)

W ramach realizowanych projektów działania ukierunkowane były na utworzenie oraz wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego uczelni i jednostek naukowych. Niezwykle istotne było również wsparcie potencjału wdrożeniowego poprzez wypracowanie współpracy pomiędzy nauką a przedsiębiorstwami. Natomiast w projektach realizowanych przez przedsiębiorstwa wprowadzano innowacje w zakresie technologicznym, produkcyjnym przez wykorzystanie wyników prac B+R. Działania realizowane w ramach Programu sprzyjają rozwojowi przedsiębiorstw i innowacyjności.

W ramach wzmocnienia potencjału badawczo-rozwojowego uczelni dofinansowanie uzyskały 3 projekty, których przedmiotem było utworzenie infrastruktury badawczej w zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców i energii pochodzących ze źródeł odnawialnych, biotechnologii środków spożywczych, badań dotyczących żywności ekologicznej i tradycyjnej, technologii opakowywań i przechowywania żywności oraz utworzenia centrum technologii przetwarzania surowców naturalnych i wtórnych. Celem projektów był transfer technologii do sfery produkcyjnej.

W tym obszarze realizowanych było 3 511 projektów, w których dofinansowanie z UE wyniosło 344 937 691,46 EUR.

➤ **społeczeństwa cyfrowego**

- Oś Priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne (CT 2)

Realizowane projekty dotyczyły rozwoju e-usług publicznych w zakresie administracji i umożliwienia korzystania z cyfrowych narzędzi do kontaktu z instytucjami – *open government*, korzystania z elektronicznego dostępu do zasobów publicznych (np. informacja przestrzenna). Beneficjenci (jednostki samorządu) wprowadzili elektroniczne narzędzia informatyczne ułatwiające realizację zadań publicznych, jak zarządzanie siecią wodociągową czy gospodarowanie nieruchomościami. Realizowane były również projekty wprowadzające cyfrowe rozwiązania umożliwiające otwarty dostęp do danych będących w posiadaniu instytucji oraz digitalizacja danych, m.in. w zakresie kultury, zdrowia. Przeprowadzano także integrację baz danych urzędów administracji oraz podmiotów leczniczych.

Powyższe działania miały na celu rozwój społeczeństwa cyfrowego, rozpowszechnianie wiedzy oraz podniesienie jakości świadczonych publicznych e-usług.

W tym obszarze realizowanych było 130 projektów, w których dofinansowanie z UE wyniosło 58 373 591,98 EUR.

➤ **edukacja**

- Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna (CT 10)
- Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)
- Oś Priorytetowa 12 REACT-EU/(EFRR) Wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i przygotowania do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej jej odporność (CT 13)

W ramach EFRR wsparcie zostało ukierunkowane na rozwój infrastruktury edukacyjnej, m.in. przebudowę, rozbudowę lub adaptację placówek szkolnych mających na celu poprawę warunków nauczania, w tym podniesienia standardu edukacji dzieci i młodzieży z obszarów wiejskich oraz w miarę potrzeb dla dzieci ukraińskich. Realizowane projekty dotyczyły tworzenia specjalistycznych pracowni matematyczno-przyrodniczych oraz informatycznych, wyposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne. Ważne było również sprostanie wyzwaniu w zakresie edukacji dzieci rodzin z Ukrainy przebywających na terenie Dolnego Śląska. Celem projektów była długoterminowa integracja ze społeczeństwem dolnośląskim osób przybyłych w wyniku wojny w Ukrainie, dzięki stworzeniu warunków do edukacji szkolnej i przedszkolnej.

W tym obszarze realizowanych było 85 projektów, w których dofinansowanie z EFRR wyniosło 29 547 621,53 EUR.

W ramach EFS wsparcie ukierunkowano na podniesienie jakości edukacji poprzez inwestowanie w kształcenie oraz szkolenia zawodowe nauczycieli, doskonalenie ich umiejętności oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji. W ramach projektów finansowano dodatkowe zajęcia dydaktyczne dla uczniów, wprowadzono indywidualizację nauczania. Realizowane były także programy pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Ponadto pracownie szkolne uzyskały wyposażenie w dydaktyczne narzędzia do nauczania i rozwijania kompetencji ucznia.

W tym obszarze realizowane były 604 projekty, w których dofinansowanie z EFS wyniosło 87 190 436,37 EUR.

W obszarze *edukacja* łącznie realizowanych było 689 projektów, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 116 738 057,90 EUR.

Ogółem w ramach priorytetu Strategii *Rozwój inteligentny* realizowano 4 330 projektów, w których zaangażowano środki UE w wysokości 520 049 341,34 EUR, tj. 22,74% alokacji Programu.

2. Rozwój zrównoważony (*sustainable growth*) – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarach:

➤ **konkurencyjność**

- Oś Priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i Innowacje (CT 3)

W ramach podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw wprowadzających technologie przyjazne środowisku dofinansowanie uzyskał projekt polegający na wymianie przestarzałych technologicznie maszyn i urządzeń na nowe energooszczędne oraz projekt mający na celu budowę innowacyjnych

energooszczędnych maszyn, z możliwością wykorzystania w produkcji materiałów przetwórstwa wtórnego.

W tym obszarze realizowane było 6 projektów, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 433 697,24 EUR.

➤ **klimat i efektywność energetyczna**

- Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna (CT 4)
- Oś Priorytetowa 4 Środowisko i zasoby (CT 6)
- Oś Priorytetowa 5 Transport (CT 7)
- Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)
- Oś Priorytetowa 12 REACT-EU/(EFRR) Wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i przygotowania do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej jej odporność (CT 13)

W ramach RPO WD interwencja została przeznaczona na realizację projektów obejmujące wpływ inwestycji na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zagospodarowania odpadów (segregacja i recykling), gospodarkę wodno-ściekową, wprowadzania niskoemisyjnego transportu zbiorowego i budowy dróg dla rowerów, głębokiej termomodernizacji, jak również ochrony i promowania turystycznych obszarów przyrodniczych, prowadzenia edukacji ekologicznej. Realizowano również projekty z zakresu zapobiegania skutkom zmian klimatu, jak modernizacja zbiorników retencyjnych oraz wałów przeciwpowodziowych.

W tym obszarze realizowanych było 692 projekty, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 947 809 583,10 EUR.

➤ **czysta i efektywna energia**

- Oś Priorytetowa 3 Gospodarka niskoemisyjna (CT 4)

W zakresie interwencji mającej na celu rozwój rynku energii odnawialnej, największe zainteresowanie wykazali beneficjenci realizacją projektów w zakresie budowy instalacji i mikroinstalacji fotowoltaicznych. Realizowane były również projekty w zakresie budowy sieci przesyłowych umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej pochodzącej z OZE.

W tym obszarze realizowanych było 51 projektów, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 49 359 071,19 EUR.

Ogółem w ramach priorytetu Strategii *Rozwój zrównoważony* realizowano 749 projektów, w których zaangażowano środki UE w wysokości 997 602 351,53 EUR, tj. 43,62% alokacji Programu.

3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (*inclusive growth*) – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną

W ramach tego priorytetu Strategii w RPO WD wspierane były przedsięwzięcia w obszarach:

➤ **zatrudnienie**

- Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)
- Oś Priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna (CT 10)
- Oś Priorytetowa 8 Rynek pracy (CT 8)

- Oś Priorytetowa 9 Włączenie społeczne (CT 9)
- Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)
- Oś Priorytetowa 12 REACT-EU/(EFRR) Wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i przygotowania do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej odporności (CT 13)

W ramach EFRR realizowana była infrastruktura, w której powstają placówki opieki nad dziećmi do 3 roku życia oraz placówki dla dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dla dzieci przybyłych z Ukrainy. Tworzenie nowych miejsc opieki dla dzieci ma na celu zwiększenie udziału kobiet w zatrudnieniu poprzez ich powrót na rynek pracy. Realizowano również projekty polegające na tworzeniu infrastruktury szkół zawodowych i ich wyposażenie – warsztaty zajęciowe, sale praktycznej nauki zawodu, umożliwiające praktyczne kształcenie uczniów zwiększające szanse na zatrudnienie.

W tym obszarze realizowane były 84 projekty, w których dofinansowanie z EFRR wyniosło 45 933 410,24 EUR.

W ramach EFS realizowane były projekty skierowane do osób powyżej 30 roku życia, bezrobotnych, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, osób w wieku powyżej 50 lat, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach. Działania realizowane w ramach wsparcia mają na celu podwyższanie lub dostosowanie kompetencji i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy w celu uzyskania zatrudnienia lub utrzymania pracy. Wdrożono również projekty, w ramach których można uzyskać wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej, samozatrudnienie. W celu podniesienia udziału kobiet w zatrudnieniu realizowane były projekty związane z zapewnieniem opieki nad dziećmi do lat 3. Realizowano także działania w zakresie procesów adaptacyjnych do wymagań rynku pracy (outplacement) obejmujące, m.in. doradztwo zawodowe, wsparcie szkoleniowe i finansowe. W ramach wydłużenia aktywności zawodowej osób w wieku powyżej 50 roku życia przygotowano programy wczesnego wykrywania nowotworów, które mają na celu poprawę dostępu do badań oraz poprawę zgłaszalności na badania. Ponadto wsparcie ukierunkowano na poprawę i wzmocnienie funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej oraz centrów pomocy rodzinie, wsparcie skierowane było do osób bezrobotnych, oddalonych od rynku pracy oraz osób nieaktywnych w celu ich aktywizacji poprzez budowanie ścieżek reintegracji. Finansowano również działania związane z organizacją praktycznych form nauczania zawodowego, podniesienie kwalifikacji nauczycieli dostosowanych do kształcenia zawodowego, stypendia dla uczniów i staże u pracodawców.

W tym obszarze realizowanych było 926 projektów, w których dofinansowanie z EFS wyniosła 394 267 276,93 EUR.

W obszarze *zatrudnienie* łącznie realizowanych było 1 010 projektów, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 440 200 687,17 EUR.

➤ **umiejętności**

- Oś Priorytetowa 10 Edukacja (CT 10)

W ramach realizacji działań związanych z podniesieniem kompetencji i kwalifikacji, skierowano wsparcie do osób o niskich lub podstawowych kwalifikacjach w wieku powyżej 50 lat, osób zamieszkujących obszary wiejskie, osób z niepełnosprawnościami. Realizacja projektów ma na celu likwidację nadal istniejącego w grupie docelowej problemu niskiego poziom znajomości języków obcych i niskich kompetencji cyfrowych. Ponadto wsparcie skierowano do dorosłych osób

pracujących, umożliwiając im podniesienie kwalifikacji, a także ich dostosowanie do wymagań pracodawców i rynku pracy.

W tym obszarze realizowane były 94 projekty, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 20 436 608,40 EUR.

➤ **walka z ubóstwem**

- Oś Priorytetowa 6 Infrastruktura spójności społecznej (CT 9)
- Oś Priorytetowa 9 Włączenie społeczne (CT 9)
- Oś Priorytetowa 12 REACT-EU/(EFRR) Wspieranie kryzysowych działań naprawczych w kontekście pandemii COVID-19 i przygotowania do ekologicznej i cyfrowej odbudowy gospodarki zwiększającej odporności (CT 13)

W ramach EFRR realizowane były projekty mające na celu tworzenie warunków do samodzielnego funkcjonowania, usamodzielnienia się ekonomicznego, aktywizacji zawodowej i integracji ze społeczeństwem (mieszkania socjalne, mieszkania chronione). Wsparcie skierowano także na doposażenie zakładów aktywności zawodowej w celu podniesienia jakości życia osób o szczególnych potrzebach (osoby z niepełnosprawnością). W ramach poprawy jakości i dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej i społecznej realizowane były projekty z zakresu tworzenia zakładów leczniczych, domów pobytu dla osób starszych, modernizacji i wyposażenia w nowoczesną aparaturę medyczną ambulatoriów i ośrodków podstawowej opieki zdrowotnej, w tym również niezbędnego doposażenia do funkcjonowania w warunkach pandemii COVID-19 w celu poprawy jakości kompleksowego leczenia pacjentów z powikłaniami po przebytych COVID 19. W zakresie poprawy jakości życia społecznego wsparcie przeznaczono również na przeprowadzenie rewitalizacji zdegradowanych obszarów i budynków oraz dostosowanie budynków na potrzeby świadczenia usług społecznych, celem udzielania pomocy uchodźcom z Ukrainy i poprawy ich warunków bytowych w miejscu czasowego pobytu .

W obszarze tym realizowanych było 387 projektów, w których wartość dofinansowania z EFRR wyniosła 193 416 487,29 EUR.

W ramach EFS realizowano projekty mające na celu wsparcie systemu usług asystenckich oraz opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi w celu umożliwienia osobom sprawującym opiekę powrót na rynek pracy. Finansowana była także działalność i tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, mające na celu wzrost poziomu zatrudnienia w tym sektorze. Realizowane działania mające na celu wzrost aktywności zawodowej i integrację społeczną.

W tym obszarze realizowanych było 130 projektów, w których wartość dofinansowania z EFS wyniosła 60 003 037,81 EUR.

W obszarze *walki z ubóstwem* łącznie realizowanych było 517 projektów, w których wartość dofinansowania z UE wyniosła 253 419 525,10 EUR.

Ogółem w ramach priorytetu Strategii *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu* realizowano 1 621 projektów, w których zaangażowano środki UE w wysokości 714 056 820,67 EUR, tj. 31,22% alokacji Programu.

17. KWESTIE MAJĄCE WPŁYW NA WYKONANIE PROGRAMU I PODJĘTE DZIAŁANIA — RAMY WYKONANIA

(art. 50 ust.2 rozporządzenia (UE) nr 1303/2013)

Ramy Wykonania

Wskaźniki Ram Wykonania zostały zrealizowane zgodnie z określonymi celami końcowym. W przypadku wskaźników rzeczowych, realizacja wszystkich wskaźników we wszystkich Osiach Priorytetowych przekroczyła określoną w Programie wartość docelową.

Natomiast w przypadku wskaźnika finansowego, wartość docelowa nie została w pełni osiągnięta dla Osi Priorytetowej 2 (99,55% wartości docelowej), Osi Priorytetowej 8 (97,20%), Osi Priorytetowej 9 (99,41%), Osi Priorytetowej 10 (98,65%).

Zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 215/2014 z dnia 7 marca 2014 r., Cele końcowe określone dla Osi Priorytetowych w Ramach wykonania uważa się za osiągnięte.

18. INICJATYWA NA RZECZ ZATRUDNIENIA LUDZI MŁODYCH

(art. 19 ust. 4 i 6 rozporządzenia (UE) nr 1304/2013)

Nie dotyczy RPO WD 2014-2020.

Wykaz tabel do Sprawozdania końcowego z realizacji RPO WD 2014-2020

Tabela 1. Wskaźniki rezultatu dla EFRR według Osi Priorytetowych i Celu szczegółowego.

Tabela 2A. Wspólne wskaźniki rezultatu dla EFS z uwzględnieniem Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

Tabela 2B. Wskaźniki rezultatu dla Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych według Osi Priorytetowych lub części Osi Priorytetowej – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 2C. Wskaźniki rezultatu specyficzne dla Programu w odniesieniu do EFS.

Tabela 3A. Wspólne i specyficzne dla Programu wskaźniki produktu dla EFRR według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych, z podziałem na kategorie regionu dla EFRR.

Tabela 3B. W odniesieniu do wybranych wspólnych wskaźników produktu dla wsparcia z EFRR w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia” związanego z inwestycjami produkcyjnymi — liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w ramach programu operacyjnego.

Tabela 4A. Wspólne wskaźniki produktu dla EFS według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

Tabela 4B. Specyficzne dla Programu wskaźniki produktu dla EFS według Osi Priorytetowych, Priorytetów Inwestycyjnych i kategorii regionu.

Tabela 5. Informacje na temat celów pośrednich i końcowych określonych w Ramach Wykonania.

Tabela 6. Informacje finansowe na poziomie Osi Priorytetowej i Programu.

Tabela 7. Kumulatywny podział danych finansowych według kombinacji kategorii interwencji dla EFRR, EFS i Funduszu Spójności.

Tabela 8. Wykorzystanie finansowania krzyżowego.

Tabela 9. Koszt operacji realizowanych poza obszarem objętym programem (EFRR i Fundusz Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”) – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 10. Wydatki poniesione poza obszarem objętym programem (EFS) – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 11. Alokacja zasobów między ludzi młodych spoza kwalifikujących się regionów na poziomie NUTS 2 w ramach Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 12. Duże projekty – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 13. Wspólne plany działania – *nie dotyczy RPO WD 2014-2020*.

Tabela 14. Działania podjęte w celu spełnienia mających zastosowanie ogólnych warunków wstępnych - *nie dotyczy Sprawozdania końcowego z RPO WD 2014-2020*.

Tabela 15. Działania mające na celu spełnienie mających zastosowanie tematycznych warunków wstępnych - *nie dotyczy Sprawozdania końcowego z RPO WD 2014-2020*.